

SEMITIC STUDY SERIES

NEW SERIES EDITED BY
J. HOFTIJZER AND J. H. HOSPERS

Nº V

A TARGUMIC ARAMAIC
READER

TEXTS FROM ONKELOS AND JONATHAN

WITH INTRODUCTION AND GLOSSARY BY

EBBE EGEDE KNUDSEN

LEIDEN
E. J. BRILL
1981

ISBN 90 04 06232 7

Copyright 1981 by E. J. Brill, Leiden, The Netherlands

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, photoprint, microfilm, microfiche or any other means without written permission from the publisher

PRINTED IN THE NETHERLANDS

TABLE OF CONTENTS

Preface	VII
List of abbreviations and symbols	IX
Introduction	I
The Targums and Targumic Aramaic	I
The text and the critical apparatus	5
The arrangement of the glossary	II
The transcription of Targumic Aramaic	14
How to pronounce Targumic Aramaic	16
Texts	19
Genesis chapters 1-4	19
Exodus chapters 19, 20, 24.	26
Deuteronomy chapters 6, 10, 11, 16, 26	31
Tosefta to Genesis 4, 8	39
Isaiah chapters 1-2	40
Amos chapters 3-4	46
Glossary	51
Select bibliography	117

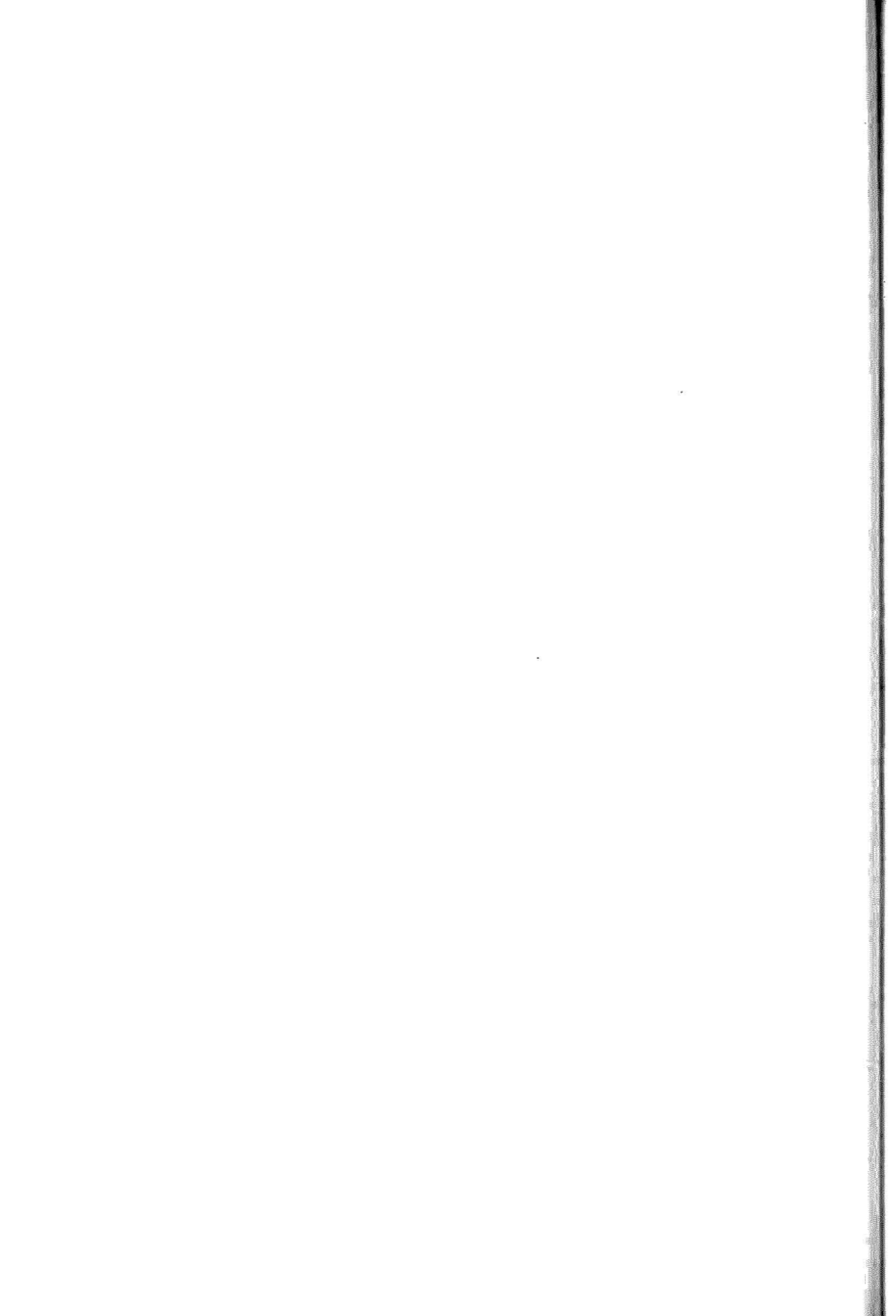

PREFACE

The plan of the present volume goes back to 1974, when I suggested to the publisher the idea of a Targumic Aramaic reader based on the text critical edition of the Bible by the late Professor Alexander Sperber. The manager, F. C. Wieder, Jr., responded kindly though unexpectedly by suggesting that I took over the responsibility of preparing a manuscript. After due deliberation I decided to accept. Now at the conclusion of the manuscript I only hope that the reader will enable students interested in Targumic Studies to share something of the pleasure and intellectual satisfaction that I found during the long and enjoyable hours of preparing it for publication. It is my pleasant duty here to thank my friend and colleague Professor Jonas Greenfield of the Hebrew University, Jerusalem, for encouragement and help, particularly in bibliographical matters.

Asker, Norway,
August 1979

Ebbe Egede KNUDSEN

LIST OF ABBREVIATIONS AND SYMBOLS

§	indicates the beginning	} of a text (as far as preserved or as far as readable)
¶	indicates the end	
[	divides the catchword (right) from the variant (left)	
+	indicates: addition	pr = <i>praemittit</i> , prefixing
<	omission, omit(s)	
;	separates two or more variants of the same word	
—	separates sets of variants belonging to different words	
1 ^o , 2 ^o , 3 ^o	indicate the first, second, third time a word occurs in the verse	
a or b	after a <i>siglum</i> indicates <i>prima manus</i> or <i>secunda manus</i> respectively	
1 or 2	after a <i>siglum</i> indicates marginal note	
*	<i>secunda manus</i> or marginal note	

Outside the Aramaic text and the critical apparatus the following additional abbreviations and symbols are used:

>	developing into	
:	after a quotation refers to the version in the Palestinian Targum or to the Testimonia quoted in the lower critical apparatus to the Latter Prophets	
l	error in Sperber's text corrected in the glossary or error in Ginsburger's edition of Pseudo-Jonathan collated with a microfilm of the original manuscript	
<	developed from the following reconstructed form or borrowed from	
( )	indicates that the source quoted offers either an orthographical or grammatical variant of the same word or quotation or else it indicates an error in the text	
//	enclose items quoted in modern pronunciation	
Af.	Afel	
Akk.	Akkadian	
Am.	Amos	
Ber.r.	Midrash Bereshit Rabba quoted from the critical edition by J. Theodor and C. Albeck	
cg.	cognate in Biblical Hebrew	
cstr.	construct state	
d.	determined state	

dag.	dagesh
def.	defective writing of vowel(s)
Dt.	Deuteronomy
Ex.	Exodus
Fr.	Fragment Targum ed. Ginsburger, var. according to Sperber's ms. g. For var. Cod. Lips., see Ginsburger p. 74ff.
G	Greek, Greek version
Gn.	Genesis
Gr.	refers to pages in Dalman's grammar
Gza.	Geniza fragment. Fragments with Babylonian punctuation marked with initials Ea, Eb, and Ka (cf. the list in <i>Biblia Hebraica</i> ⁸ ed. R. Kittel, p. XLIVff.) refer to Yeivin's edition, TP fragments with initials B, D, and F refer to Kahle's edition in <i>Masoretan des Westens</i> (see bibliography)
H	Hebrew, Hebrew version
ind.	indetermined state
Is.	Isaiah
Ithpe.	Ithpeel
Ithpa.	Ithpaal
Ittaf.	Ittafal
Keter	ספר כתר התורה (see bibliography and Gr. 13f.)
Kt.	Ketiv
Merx	A. Merx, Chrestomathia targumica
ms.	manuscript
Neo.	the Neofiti Codex ed. Díez Macho or the Makor edition
P	Persian
Pa.	Pael
Pe.	Peal
pron.	pronominal state, i.e. cstr. followed by pronominal suffix
Ps.	Pseudo-Jonathan ed. Ginsburger
Qr.	Qere
š.	shewa, — q. quiescens, — med. medium
suff.	pronominal suffix
Tib.	Tiberian tradition or texts in Tiberian punctuation (particularly mss. fgns and Keter)
Tos.	Tosefta or Additional Targum (to Gn. 4,8)
TP	Targum Palaestinense or Palestinian Targum
w.	with

INTRODUCTION

The Targums and Targumic Aramaic

Targum means translation. The Targums are the ancient Jewish translations of the Old Testament into Aramaic, particularly the translations of the Pentateuch and the Prophets. These Targums were the only officially recognized translations of the Old Testament and as such they were used in synagogue service. According to the Talmud the Targum was to be read after every verse of a *parasha* of the Pentateuch, whereas it was to be read at least after every third verse of the reading from the Prophets. Tradition attributes the practice of translating the biblical text into Aramaic to Ezra, compare the reading of the Law as the prototype of synagogue service narrated in Neh. 8,1-8. At first Targum tradition was oral and even in later centuries the Targums had to be recited in synagogue service without the support of a written text. References in the Talmud to written Targums go back to the first and second centuries of the Christian Era. Targum texts have turned up among the findings from Qumran and thus confirm the evidence of the Talmud.

It appears that after the destruction of the Second Temple in 70 A.D. and the Bar Kochba revolt 131-135 Targum tradition was transferred from the cultural centres in Judea to new centres in Galilee and Babylonia. Corresponding to the transmission of the tradition in Palestine and in Babylonia the Targum text as we know it appears in two distinct versions, a Palestinian and a Babylonian. In the last centuries of the first millennium the Babylonian Targum was transferred from the East to the West and became officially recognized as the only authoritative Targum even in Palestine.

The language of the Targum is basically a literary variety of Imperial Aramaic, the language of administration and government in the Persian period. Imperial Aramaic also known as Official Aramaic or *Reichsaramäisch* originated in Babylonia, but came to be used as a common written language throughout the Empire from India to Egypt and from Asia Minor to Northern Arabia. As a common written language it also came to be used as a medium of literature. This literary form of Imperial Aramaic termed Standard Literary Aramaic was never absolutely uniform and particularly after the fall of the Persian Empire it became more and more tinted with local dialect features. In this sense the language of the Targum may be termed a literary language in transition from Imperial Aramaic to Middle (Late) Aramaic.

The Babylonian Targum is available in two collections, Targum Onkelos (Onqelos) to the Pentateuch and Targum Jonathan to the Former and Latter Prophets. Talmudic tradition attributes the translation to Onkelos the Proselyte (second century) and Jonathan Ben Uzziel (first century). However, it is now generally agreed that Onkelos is the Hebrew form of Aquila, whereas Jonathan is a rendering of Greek Theodotion, the names of two noted translators of the Old Testament into Greek. As compared with Jonathan and the Palestinian Targum Onkelos is a translation with relatively few paraphrases and exegetical additions. Most scholars believe that the Babylonian Targum originated in Palestine, whereas its final redaction took place in Babylonia. However, a few scholars among them P. Kahle considered the Babylonian version to have originated entirely in Babylonia. This Targum is known to us in a Babylonian, for all practical purposes Yemenite-Babylonian tradition with Babylonian

punctuation and a Tiberian tradition with Tiberian punctuation. A number of orthographical, grammatical, and textual features in the Tiberian tradition betray the influence of the Palestinian Targum. The language of Onkelos and Jonathan is a variety of Standard Literary Aramaic clearly later than Biblical Aramaic and the Aramaic of the Job Targum and the Genesis Apocryphon from Qumran. The final redaction and official recognition of this Targum belong towards the end of the Talmudic or to the early post-Talmudic period, i.e. the mid-first millennium. The earliest group of manuscripts are believed to date from the 11th to the 13th centuries.

The Palestinian Targum to the Pentateuch is available mainly in three recensions, Targum Pseudo-Jonathan, the so-called Fragment Targum, and the Neofiti Codex. Remains of a Palestinian Targum to Prophets are preserved, particularly in the marginal notes of the Codex Reuchlinianus. There is also a Targum to Hagiographa. The language of these Targums is a variety of Standard Literary Aramaic characterized by a large number of dialect features shared with Palestinian (Galilean) Aramaic. The language is clearly later than Biblical Aramaic and Qumran Aramaic.

Pseudo-Jonathan or Targum Yerushalmi I is a Palestinian Targum later than and influenced by Onkelos. It contains abundant information on the religious teachings of Judaism in the Talmudic period. The final redaction cannot be dated before the seventh century.

The Fragment Targum or Targum Yerushalmi II is a collection of material from the Palestinian Targum probably intended as additions to Onkelos. The final redaction must be later than the official recognition of Onkelos in Palestine. Like Pseudo-Jonathan the Fragment Targum contains much

that has survived from a very early period. The designation Targum Yerushalmi III refers to a number of additions to Onkelos quoted in certain printed editions and in manuscripts. One such addition, termed Tosefta, is reprinted here and appears after the selections from Onkelos.

The fragments from the Cairo Geniza have preserved an older tradition than the Fragment Targum without influence from Onkelos. P. Kahle dated the earliest manuscripts to the late seventh and eighth centuries. However early this may seem, the manuscripts were probably copied from earlier manuscripts and the texts would seem to be earlier than the Islamic period.

The Neofiti Codex is the only complete recension of the Palestinian Targum to the Pentateuch in existence. The manuscript is late and dates from the beginning of the 16th century. There is a large number of marginal additions of variants in the manuscript. The final redaction of the text cannot be dated with any degree of certainty. Many scholars favour a date about the second century. However, the linguistic evidence suggests a clearly later date for Neofiti than for the Qumran texts. It would seem, therefore, that this evidence requires that the date of Neofiti be raised one or two centuries.

In addition to the Jewish translations there is also a Samaritan translation of the Pentateuch. The Samaritan Targum will not be treated in this book.

In most Tiberian texts, particularly the printed editions, the punctuation does not follow the fixed rules operating in the punctuation of Hebrew texts. It often gives the impression of being chaotic and unreliable. However, a closer examination will reveal that it is much better than its reputation, even if

the Tiberian tradition itself does not possess the stability of the Yemenite tradition. In the Tiberian tradition *pataḥ* varies freely with *qameṣ* in stressed syllables and in unstressed open syllables. On the other hand the use of *šere* and *segol* conforms to the classical Kimchian rule: the former denotes a long vowel, the latter a short one. As in the Kimchian system segolates of Hebrew type with *segol* in the first syllable form an exception. Here *segol* denotes a long vowel. Often the distinction between *pataḥ/qameṣ* and *ḥatef pataḥ* in unstressed open syllables is not maintained. The Codex Reuchlinianus has preserved a treatment of the four graphs reminiscent of the orthography of certain manuscripts with Palestinian punctuation and some manuscripts belonging to the Ben Naftali School. In the Hebrew as well as in the Aramaic text of this manuscript *pataḥ* varies freely with *qameṣ*, as *šere* varies freely with *segol*. Corresponding to Tiberian *qameṣ ḥatuf* the manuscript usually has *ḥatef qameṣ*, though cases of *holem* also occur. A guiding principle in the vocalization of this manuscript seems to be that the vocalizer may use two signs for the same vowel, but he will avoid the use of one sign for two vowels. Certain orthographical features in the printed editions of Tiberian texts suggest that part of the *Vorlage* for these texts were manuscripts with Babylonian punctuation. Some manuscripts may even be considered transcriptions of earlier Babylonian texts.

The text and the critical apparatus

The Aramaic text and the critical apparatus as they appear in this book are reprinted from the late Professor Alexander Sperber's *The Bible in Aramaic*. The text includes the following passages: Genesis 1-4 and a Tosefta to 4,8, Exodus 19,

20, 24, Deuteronomy 6, 10, 11, 16, 26, Isaiah 1-2, and Amos 3-4. For the Pentateuch ms. Or. 2363 of the British Museum serves as the basic text. In all instances, where this manuscript is either defective or not clearly readable, Sperber substituted readings from mss. Or. 2228 and 2229 (for the passages from Genesis and Exodus) and Or. 1467 (for the passages from Deuteronomy), all of the British Museum. In the printed text such instances have been indicated by spacing. For the Prophets the basic text is ms. Or. 2211 of the British Museum. In his edition Sperber deviated from this manuscript only in cases of obvious scribal errors and if the corresponding reading of the other textual witnesses offered no difficulty. All other instances of difficult readings found in this manuscript including those that occur more than just once or twice with identical spelling or vocalization have been left as they appear in the manuscript.

Between the biblical text and the critical apparatus at the bottom of each page there is a line with the symbols for the manuscripts and the printed editions constituting the textual witnesses to that page. A symbol in brackets ( ) indicates that the manuscript in question is preserved for part of the page only.

In his edition Sperber presented the variant readings in two critical apparatuses. The upper apparatus contains spelling variants including any variants expressing differences in the vocalization. As far as the Tiberian texts are concerned Sperber considered only the presence of a plene writing as a definite indication of a vowel, since he regarded the Tiberian vocalization as being unreliable. Variants that occur frequently or with consistency were not listed in the apparatus. References to such variants will be found in the glossary.

Similarly no mention was made of the orthographic variation between zero and mobile *shewa* as the pointing of ם and ן in the environment after *patah* frequently met with between certain manuscripts with Babylonian punctuation. The lower apparatus contains all other variant readings. The Targum to the Latter Prophets is very often quoted by early rabbinical writers. For the passages from Isaiah and Amos these so-called Testimonia have been arranged in a separate section of the apparatus placed at the bottom of each page. In this part of the apparatus identification of the catchword is often difficult due to the fact that many verses are lengthened by midrashic interpretations, the result being that the word in question may appear more than once in the same verse. To overcome this difficulty Sperber added words in brackets in order to identify the catchword by means of a preceding or following word.

The symbols for the manuscripts and printed editions referred to in the critical apparatus are the following:

I. TARGUM ONKELOS

1) *Manuscripts with Babylonian Vocalization:*

- y = Ms. Or. 2363 of the British Museum
- j = Ms. Or. 1467 of the British Museum
- i = Mss. Or. 2228, 2229 and 2230 (one ms. in three volumes) of the British Museum
- v = Ms. Socin N° 84 of the Library of the *Deutsche Morgenländische Gesellschaft* in Halle (Saale), Germany

2) *Manuscripts with Tiberian Vocalization:*

- a = Ms. N° 282 of the Library of the late Mr. S. D. Sassoon in London and now in Letchworth
 c = Ms. Or. 9400 of the British Museum
 d = Ms. Solger N° 2 of the *Stadtbibliothek* in Nuremberg, Germany

3) *Printed Editions:*a) *Incunabula:*

- l = *Biblia Hebraica*, Ixar 1490 (unvocalized)
 k = *Biblia Hebraica*, Lisbon 1491
 h = *Biblia Hebraica*, shelf-mark I 1363, University Library, Freiburg i./Br., Germany

b) *Rare Books:*

- b = The First *Biblia Rabbinica*, Bomberg, Venice 1515/17
 n = *Biblia Sacra Complutensis*, 1516/17
 m = *Biblia Hebraica*, Constantinople 1522
 o = *Biblia Regia*, Antwerp 1571 (The Targum = n)
 g = The Second *Biblia Rabbinica*, Bomberg, Venice 1524/25
 s = *Biblia Hebraica*, Sabbioneta 1557 (Reprinted by A. Berliner)

Groups of Targum texts are quoted with the following symbols:

4) *Representing an Entire Textual Tradition:*

- a) Babylonian: Y = j, i, v
                   Ŷ = *j, i, v
 b) Yemenite: J = i, v
 c) Tiberian: T = a, c, d, l, k, h, b, n, g, s

5) *Representing Four Texts:*

S = b, d, g, s	U = g, k, l, n
	V = h, k, l, n

6) *Representing Three Texts:*

G = b, d, g	N = h, k, s
Ⓞ = b, *d, g	O = h, l, s
H = d, h, s	P = k, l, s
K = g, h, s	Q = k, n, s
L = g, l, n	R = a, b, d
M = k, l, n	

7) *Representing Two Texts:*

A = b, d	C = h, s
Ⓜ = b, *d	D = k, n
B = g, h	E = l, n
	F = l, s

8) *Testimonia:*

In brackets ( ) the catchword is noted, under which the quotation is listed by the author.

Ar = Aruk of R. Nathan (according to Kohut's edition)

Dun = Dunash ben Labrat (according to תשובות דונש בן לברט ed. Filipowski, London 1855)

Gan = Yonah ibn Ganah (according to ספר הרקמה ed. M. Wilensky, Berlin 1930)

Kor = Yehuda ben Koreish (according to *Epistola* ed. Bargis-Goldberg, Paris 1857)

Men = Menahem ben Saruck (according to מחברת מנחם ed. Filipowski, London 1854)

Ra = Rashi (according to the edition Venice 1515/17)

II. TARGUM JONATHAN

1) *Manuscripts with Babylonian Vocalization*α) *Biblical Books*

v = Ms. Or. 2211 of the British Museum

z = Ms. Or. 1474 of the British Museum

r = Ms. Or. 1473 of the British Museum

β) *Haphtaroth*

5 = Ms. Or. 1470 of the British Museum

2) *Manuscripts with Tiberian (or no) Vocalization*

c = Ms. p. 116 of the Montefiore Library, Jews' College, London

f = *Codex Reuchlinianus* of the *Badische Landesbibliothek*, Karlsruhe, Germany3) *Printed Editions*

b = The First Rabbinic Bible, Bomberg, Venice 1515/17

g = The Second Rabbinic (= The First Masoretic) Bible, Bomberg, Venice 1524/5

o = The Antwerp Polyglot Bible, 1569/73

4) *Testimonia*

In brackets ( ) the catchword is noted, under which the quotation is listed by the author.

A = Aruk of R. Nathan (according to Kohut's edition)

Dun = Dunash ben Labrat (according to ספר תשובות דונש בן לברט, London 1855)

Gan = Yonah ibn Ganah (according to ספר הרקמה ed. M. Wilensky, Berlin 1930)

R = Rashi (according to the edition Venice 1524/5)

K = Kimhi's Commentary

For the passages from Isaiah Sperber could use the edition by Louis Finkelstein (New York 1926) and the symbols he introduced. For the passages from Amos K indicates the Soncino edition of 1485.

On the margin of Codex Reuchlinianus there are notes of varying length. Sometimes they contain no references to their source. Such notes are referred to by the symbol f_1 . However, the majority of marginal notes in this manuscript offer an indication of their source. These are referred to as follows:

f_2 = marginal notes preceded by ד ו or דא (short for ואית דאמרי 'there are some who say')

f_3 = marginal notes preceded by ל א or אה (short for לישנא אחרינא 'another version')

f_4 = marginal notes preceded by פליג 'of different opinion'

f_5 = marginal notes preceded by ספ אה (short for ספר אחר)

f_6 = marginal notes preceded by ירוש or תרג ירוש (short for תרגום ירושלמי)

f_7 = marginal notes preceded by תר אה (short for תרגום אחר).

W. Bacher has shown that the marginal notes referred to as f_{2-4} represent variants within the Targum, whereas those referred to as f_{5-7} are dependent on midrashic material outside the Targum.

See also the list of abbreviations and symbols.

The first word of a *parasha* or 'weekly portion of the Law' is printed in larger type in accordance with the practice of old editions.

The arrangement of the glossary

Due to the photomechanical process used for the texts all comments on particular passages had to be incorporated in

the glossary. The texts and the glossary aim at conveying to the student lexical as well as grammatical knowledge so as to enable him to read ordinary Targumic Aramaic texts, particularly of the Onkelos and Jonathan types. The process of learning requires that the information given in the glossary is adjusted to the student's level of knowledge at any stage. Before studying the texts the student should acquaint himself with the grammatical material in Dalman's grammar pp. 188-190 (substantives and adjectives) and paradigms I 1-3 (personal pronouns) and VI 1 (verb). In order to derive maximum benefit from the glossary the student is advised to study the texts in the order in which they appear in the book. The study of Targumic Aramaic texts is intimately connected with the study of early Jewish exegesis of the Old Testament and the student should get into the habit of studying the text first in Hebrew, then in Aramaic.

Etymological references to Biblical Hebrew are given only in cases where the sequence of consonants in the stem of an Aramaic word differs from that of the corresponding Hebrew cognate. The stem in this connection is defined as either (1) a lexical morpheme consisting of one or more consonants and vowels or (2) any form compounded of a root morpheme and a vowel pattern morpheme or (3) a form morphologically equivalent to the latter. An example of stem type (1) is the preposition *min* 'from', which cannot be further decomposed into morphological elements. The substantive *nəhōrā* 'light' has a stem *nəhōr-* (type 2) composed of a root morpheme *n-h-r* and a vowel pattern morpheme *-ə-ō-*. The substantive *yōmā* 'day' (stem type 3) shares the morphological environment of (2) and is accordingly equivalent to it. It has a stem *yōm-* that like (1) constitutes a lexical morpheme, which

cannot be further decomposed into morphological elements. This definition of a stem includes forms with derivative preformatives and affirmatives, but it does not include forms with inflectional prefixes and affixes.

Alphabetizing follows accepted usage. Wherever members of the pairs of long vowels $\bar{e}/\bar{i}$ and $\bar{o}/\bar{u}$ occur in unchangeable morphemes or are unchangeable in inflection, they count as *yod* and *waw* respectively. Otherwise plene writing is disregarded in alphabetizing. Verbs are quoted by their root, preferably in the form of the perfect third person masculine singular of the Peal. The stem vowels of the perfect and the imperfect/imperative of the Peal are indicated, if they are not *a/o* and if they are attested in the corpus of texts presented. In verbs א'ל the stem vowels are indicated, if they are not $\bar{a}/\bar{e}$, in verbs ו'ע if they are not $\bar{a}/\bar{u}, \bar{i}$. Substantives and adjectives are quoted preferably in the determined state or else in the indetermined state. Items attested only once, twice, or three times will be marked by references. In this way the student will get an idea of the relative frequency of the lexical entries. It goes without saying that explanatory comments accompanied by references will be given more copiously in the beginning in order to further the process of learning. Such explanatory comments will be marked by a preceding hyphen.

During my work with the texts the manuscripts and several printed editions quoted in the critical apparatus were inaccessible to me. However, I have checked the following sources against Sperber's printed text: the Second Rabbinic Bible (ms. g), the Complutensian Polyglot (ms. n), the Sabbioneta edition by Berliner (ms. s), the Codex Reuchlinianus (ms. f) in the facsimile edition by Sperber, and Rashi's commentary to Isaiah and Amos according to the ms. g version.

During the checking I collected a number of unambiguous Tiberian spellings as variants to the critical apparatus. The more important of these have been added to the glossary in order that the student may acquaint himself with the Tiberian tradition of Targumic Aramaic.

In recent years we have seen a tendency in Targumic research to focus on problems connected with the Palestinian Targum due to the discovery and publication in progress of the Neofiti Codex. To follow up this tendency a number of important variants from the Palestinian Targums have been noted in the glossary, though collecting evidence on a more systematic scale was not possible. Geniza fragments were utilized only in so far as they have been published in the works of Kahle and Yeivin quoted in the bibliography.

The transcription of Targumic Aramaic

The transcription of Targumic Aramaic as used in the glossary is diachronic in the sense that it is based on the traditional pronunciation of the language current in Yemenite communities as well as on the internal phonological structure as revealed in the ancient orthography of the texts. In general the phonetic symbols used are the same as in the commonly accepted transcription of Biblical Hebrew and early Aramaic. However, in the treatment of the so-called *begadkefat* series I have avoided letters with diacritics and substituted either the symbols proposed by the International Phonetic Association or the corresponding letters of the Greek alphabet. Thus the plosive members of the series will be transcribed *b, g, d, k, p, t*, the fricative members *v, γ, δ, x, f, θ*.

An accent diacritic will be found only in words where the stress is not on the last syllable.

In the transcription of vowel length I have adopted a traditional approach and used a length diacritic for ancient etymological length as well as for cases of compensatory lengthening conditioned by loss of phonological elements at an earlier stage of the language. Without destroying the principle underlying the system of transcription we shall observe the following qualification: *pataḥ* will be transcribed *a*, whereas *qameṣ gadol* will be transcribed *ā*. However, vowel length in Targumic Aramaic is non-phonemic, i.e. automatic and predictable from the phonological environment. Vowels are long in stressed syllables and in unstressed open syllables. *Qameṣ gadol*, *šere*, and *holem* are always long. Otherwise vowels are short. In modern traditional pronunciation the distinction *a* : *ā* is maintained, though as a qualitative rather than as a quantitative distinction. In unstressed open syllables, however, short quantity of vowels is phonemic, i.e. non-predictable from the phonological environment. The orthography marks such short vowels with *shewa* and *ḥatef qameṣ*. After laryngals *shewa* will be rendered *ǎ* as in **אמר** *āmar* 'He said' Gn. 1,3, otherwise *ə* as in **רמש** *rəmaš* 'evening' 1,5. The relatively rare *ḥatef qameṣ* will be rendered *ǝ* as in **לקביל** *loqövel* 'in front of' Ex. 19,2 var. Here the syllable opened by the following *ḥatef* vowel structurally counts as closed and the vowel of the first syllable is short.

Long vowels are either changeable or unchangeable. Unchangeable long vowels occur in unchangeable morphemes and they are preserved during inflection. This distinction between changeable and unchangeable long vowels is important for the grammatical behaviour of the forms involved. In most cases the unchangeable long vowels constitute historical reflexes of early Semitic long vowels.

How to pronounce Targumic Aramaic

The following remarks on pronunciation are intended primarily for the student with a background in Biblical Hebrew who is working without a teacher. We pronounce Targumic Aramaic as we pronounce Hebrew. In doing so we simply follow the Jewish traditions, past and present, which in matters of pronunciation treat Aramaic as they treat Hebrew. There is a tendency today in the teaching of Biblical Hebrew to accept current pronunciation of General Israeli Hebrew as the standard of pronunciation. It is natural, therefore, to suggest the same norm even for Targumic Aramaic. This norm requires the following replacements of phonological elements:

1. The old fricative *begadkefat* series are replaced by modern fricative /v x f/ and plosive /g d t/. Further old *w* is replaced by modern /v/.

2. The feature of emphasis has disappeared, the result being that *ṭ* is replaced by /t/ and *q* by /k/. Old affricative emphatic *ṣ* is replaced by modern affricative /c/, i.e. the unit sequence [ts].

3. The number of laryngals has been reduced, the result being a merger of ' and ' to zero or /ʔ/, the latter functioning as a mere syllable divider as in ארעא /ar'á/ 'the earth' Gn. 1,1, and another merger of *ḥ* and *x* to /x/. Syllable final *h* is replaced by zero as in ביה /béy/ 'in it' 1,11 (cf. 5).

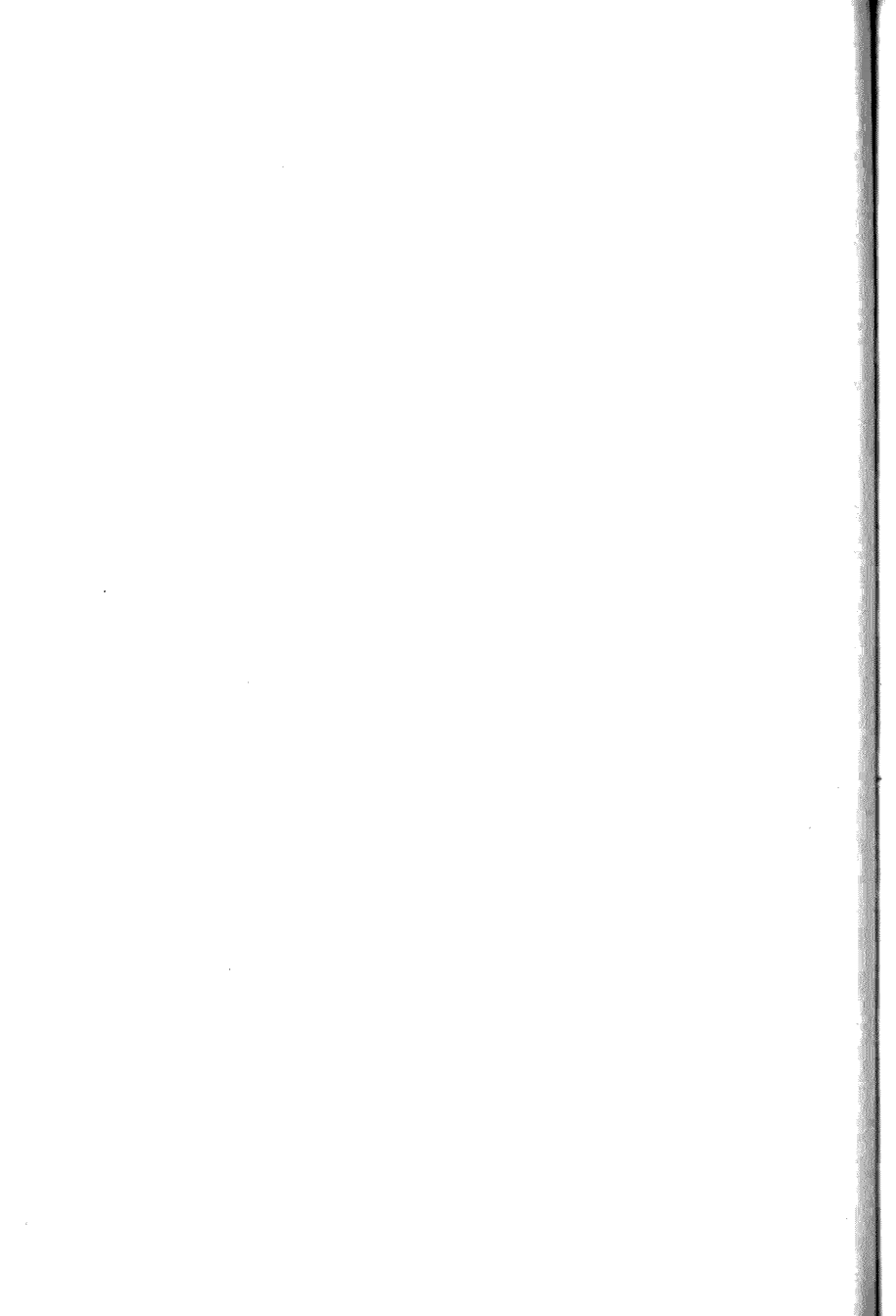
4. In the sequence *dalet* with quiescent *shewa* and a following *taw* the two consonants are either assimilated as /tt/ or an unorthographic unstressed /ə/ appears between /d/ and /t/. Thus we pronounce פקידתך (Pael w. suff.) /pakettáx/ or /pakedətáx/ 'I commanded you' Gn. 3,11 (cf. 6) and עבדת (Peal) /avátt/ or /avádət/ 'you have done' 3,13 (cf. 7).

5. The Yemenite reading tradition maintains a qualitative distinction of *pataḥ* and *qameṣ*. The former has reference to Arabic *a* or *ā* depending on the position of the vowel, the latter to an *o*-like vowel distinct from the reference of *holem*. We follow modern Israeli (and Sephardic) usage and pronounce both as /a/ as in מַיָּם /mayá/ 'the waters' Gn. 1,2 (cf. 6). The diphthongization of *šere* as /ey/ common in Israeli Hebrew may be adopted by the student, particularly in unstressed open syllables in order to distinguish this vowel from vocal *shewa*. Unlike in Israeli Hebrew the mobile *shewa* is always vocal in the Yemenite tradition.

6. Old long consonants are replaced by short consonants. So we pronounce short /y/ as in /mayá/ 'the waters' mentioned above (5).

7. In Israeli Hebrew there is little variation in vowel quantity. At a deliberate speech tempo stressed vowels are often pronounced somewhat longer than unstressed vowels.

בראשית

15 בְּקִדְמֵינָם בָּרָא יי ית שְׁמִיָּא וְיֵת אֲרַעָא : 2 וְאֲרַעָא הוּת צְדִיָּא i
 וְרוֹקְנִיָּא וְחִשׁוּכָא עַל אֲפִי תְהוּמָא וְרוּחָא מִן קִדְם יי מְנֻשְׁבָּא עַל אֲפִי
 מִיָּא : 3 וְאָמַר יי יְהִי נְהוּרָא וְהוּה נְהוּרָא : 4 וְחֹזָא יי יֵת נְהוּרָא אֲרִי טָב וְאֲפִרְשִׁי
 יי בִין נְהוּרָא וּבִין חִשׁוּכָא : 5 וְקָרָא יי לְנְהוּרָא יִמְמָא וְלְחִשׁוּכָא קָרָא לִילִיָּא
 וְהוּה רִמְשׁ וְהוּה צֶפֶר יוֹם חֵד : 6 וְאָמַר יי יְהִי רְקִיעָא בְּמִצִּיעוֹת מִיָּא וְיְהִי
 מְפֹרֶשׁ בִּין מִיָּא לְמִיָּא : 7 וְעֵבֶד יי יֵת רְקִיעָא וְאֲפִרְשִׁי בִין מִיָּא דְמַלְרַע
 לְרְקִיעָא וּבִין מִיָּא דְמִיעֵל לְרְקִיעָא וְהוּה כִּין : 8 וְקָרָא יי לְרְקִיעָא שְׁמִיָּא
 וְהוּה רִמְשׁ וְהוּה צֶפֶר יוֹם תַּנּוּן : 9 וְאָמַר יי יִתְכַנְשׁוּן מִיָּא מִתְחֹזֵת שְׁמִיָּא לְאַתְרָא
 חֵד וְתַתְּחִיזי יִבְשַׁתָּא וְהוּה כִּין : 10 וְקָרָא יי לִיִּבְשַׁתָּא אֲרַעָא וּלְבֵית כְּנִישַׁת מִיָּא
 קָרָא יִמְמִי וְחֹזָא יי אֲרִי טָב : 11 וְאָמַר יי תְּדַאִית אֲרַעָא דְתָאָה עֶסְבָּא דְבָר
 זְרַעִיה מוֹדְרַע אֵילָן פִּירָן עֵבֶד פִּירָן לֹזְנִיה דְבָר זְרַעִיה בִּיה עַל אֲרַעָא וְהוּה
 כִּין : 12 וְאֲפִיקַת אֲרַעָא דְתָאָה עֶסְבָּא דְבָר זְרַעִיה מוֹדְרַע לֹזְנִיה וְאֵילָן עֵבֶד
 פִּירָן דְבָר זְרַעִיה בִּיה לֹזְנִיה וְחֹזָא יי אֲרִי טָב : 13 וְהוּה רִמְשׁ וְהוּה צֶפֶר יוֹם
 תְּלִיתִי : 14 וְאָמַר יי יְהֻן נְהוּרִין בְּרְקִיעָא דְשְׁמִיָּא לְאַפְרִשָׁא בִין יִמְמָא וּבִין
 לִילִיָּא וְיְהֻן לְאַתָּן וְלֹזְמַנָּן וְלִמְמַנָּן בְּהוּן יוֹמִין וּשְׁנַיָּן : 15 וְיְהֻן לְנְהוּרִין בְּרְקִיעָא
 דְשְׁמִיָּא לְאַנְהֵרָא עַל אֲרַעָא וְהוּה כִּין : 16 וְעֵבֶד יי יֵת תְּרִין נְהוּרָא רְבִרְבִיָּא
 יֵת נְהוּרָא רְבָא לְמַשְׁלַט בִּימְמָא וְיֵת נְהוּרָא זְעִירָא לְמַשְׁלַט בְּלִילִיָּא וְיֵת כּוֹכְבֵיָּא :
 17 וְיְהִיב יִתְהוּן יי בְּרְקִיעָא דְשְׁמִיָּא לְאַנְהֵרָא עַל אֲרַעָא : 18 וְלְמַשְׁלַט בִּימְמָא
 וּבְלִילִיָּא וְלְאַפְרִשָׁא בִין נְהוּרָא וּבִין חִשׁוּכָא וְחֹזָא יי אֲרִי טָב : 19 וְהוּה רִמְשׁ
 וְהוּה צֶפֶר יוֹם רְבִיעִי : 20 וְאָמַר יי יִרְחֶשׁוּן מִיָּא רְחִישׁוּן נְפִשָׁא חִיתָא וְעוֹפָא
 יִפְרַח עַל אֲרַעָא עַל אֲפִי רְקִיעָא שְׁמִיָּא : 21 וּבְרָא יי יֵת תְּנִינִיָּא רְבִרְבִיָּא וְיֵת כָּל
 נְפִשָׁא חִיתָא דְרְחִישָׁא דְאַרְחִישׁוּן מִיָּא לֹזְנִיהוּן וְיֵת כָּל עוֹפָא דְפִרְחָ לֹזְנִיהוּן וְחֹזָא יי
 אֲרִי טָב : 22 וּבְרִיךְ יִתְהוּן יי לְמִימֶר פִּשׁוּ וְסִגְו וּמְלוּ יֵת מִיָּא בִּימְמִיָּא וְעוֹפָא
 b c d g h i k l n s

א 2 : וריקניא (צד) G F Men - 10 : כנישות G M - 21 : דרחישא Mc

א 2 : וחשוכא + פריש c s - מן קדם יוי] דיי n - מתנשבא ו- 5 : וקרא
 till ליליא < c - יממא] יומא n - 7 : דמיעל] דמלעיל D ; די מלעיל l
 (די מלרע and in second place די מלעיל I : 1) - 10 :
 יממי] ימי n - 11 : תדאית] תדאי D - לזניה] לזניה M - 12 : לזניה (1°)
 לזניה h - 20 : יפרח] דפרח E ; יהא פרח Gan (פרח) - אפי] + איר
 n - 21 : דארחישו] דרחישו d n ; די רחישו i - לזניהן] לזניה i - 22 :
 ביממא] ביממא E

יִסְנֵי בְּאֶרְעָא : 23 וְהוּהוּ רִמְשׁ וְהוּהוּ צִפֹּר יוֹם חַמִּישִׁי : 24 וְאָמַר יְיָ תִפְיֵק
 אֶרְעָא וְנִפְשָׁא חַיְתָּא לִזְנוּהָ בְּעִיר וְרַחֵשׁ וְחַיְתָּא אֶרְעָא לִזְנוּהָ וְהוּהוּ כִּין : 25 וְעָבַד
 יְיָ יָת׃ חַיְתָּא אֶרְעָא לִזְנוּהָ וְיָת׃ כָּל רַחֲשָׁא דְאֶרְעָא לִזְנוּהָ וְהוּהוּ יְיָ
 אֲרִי טִב : 26 וְאָמַר יְיָ וְעָבַד אֲנִישָׁא בְּצַלְמָנָא כְּדַמוּתָנָא וְיִשְׁלֹטוּן בְּנוּנֵי יִמָּא
 וּבְעוֹפֵא דְשָׁמַיָא וּבְבַעִירָא וּבְכָל אֶרְעָא וּבְכָל רַחֲשָׁא דְרַחֵשׁ עַל אֶרְעָא :
 27 וּבְרָא יְיָ יָת׃ אָדָם בְּצַלְמִיָּהּ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בְּרָא יְתִיהָ דְכָר וְנוֹקְבָא בְּרָא יְתַחֵן :
 28 וּבְרִיךְ יְתַחֵן יְיָ וְאָמַר לַחֵן יְיָ פִּרְשׁוּ וּסְגוּ וּמְלוּ יָת׃ אֶרְעָא וְתִקְפוּ עֲלֶיהָ וְשִׁלוּטוּ
 בְּנוּנֵי יִמָּא וּבְעוֹפֵא דְשָׁמַיָא וּבְכָל חַיְתָּא דְרַחֲשָׁא עַל אֶרְעָא : 29 וְאָמַר יְיָ הָא
 יִהְיִית לְכֹחַ יָת׃ כָּל עֶסְכָּא דְבֵר זְרַעִיהָ מִזְרַע דְעַל אֶפֶי כָּל אֶרְעָא וְיָת׃ כָּל אֵילָן
 דְּבִיהָ פִּירֵי אֵילָנָא דְבֵר זְרַעִיהָ מִזְרַע לְכֹחַ יְהִי לְמִכִּיל : 30 וְלֹכֵל חַיְתָּא אֶרְעָא
 וְלֹכֵל עוֹפֵא דְשָׁמַיָא וְלֹכֵל דְרַחֵשׁ עַל אֶרְעָא דְבִיהָ נִפְשָׁא חַיְתָּא יָת׃ כָּל יְרוּק עֶסְכָּא
 לְמִכִּיל וְהוּהוּ כִּין : 31 וְהוּהוּ יְיָ יָת׃ כָּל דְעָבַד וְהָא תִקְן לְחַדָּא וְהוּהוּ רִמְשׁ וְהוּהוּ
 צִפֹּר יוֹם שְׁתִּיתָי :

ב 1 ואשתכללו שמיא וארעא וכל חיליהון : 2 ושיצי יי ביזמא
 שביעאה עבידתיה דעבד ונח ביזמא שביעאה מכל עבידתיה דעבד :
 3 ובריך יי ית יזמא שביעאה וקדיש יתיה ארי ביה נח מכל עבידתיה דברא יי
 למעבד : 4 אלן תולדת שמיא וארעא כד אתבראו ביזמא דעבד יי אלהים
 ארעא ושמיא : 5 וכל אילני חקלא עד לא הוו בארעא וכל עסבא דחקלא
 עד לא צמת ארי לא אחית יי אלהים מטרא על ארעא ואנש לית למפלח ית
 אדמתא : 6 ועננא הוה סליק על ארעא ומשקי ית כל אפי אדמתא :
 7 וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן ארעא ונפח באפוהי נשמטא דחיי והות
 b c d g h i k l n s

26: בצילמנא d. - 27: בצילמיה d. - 28: ותקיפו l. - דרחישא GcI.
 ב 2: עיבידתיה G.C (bis). - 3: עיבידתיה G.Ocn. - למיעבד l.

24: [חית] וחיות Lbc. - [לונה (2°)] לונה n. - 25: [חית] חיות Lbc. - 26:
 אנשא] אדם E. - [כדמותנא] כדמותנא h; בדדמי לנא l. - 27: [בצלם אלהים]
 בצלמא דיי Lc. - 28: [עלה] עלהא n. - [ושלוטו] וישלטון l. - [דרחשא]
 דרחישת n. - 29: [פירי אילנא] איבא דאילנא n. - [זרעיה (2°)] זרע n. - [לכח]
 דילכח k. - [יהי] יהון C. - 30: [חית] חיות bcgl. - [ולכל (3°)] וכל l. - [ית <
 h. - 31: [תקן] טב E. - [שתיתי] שתיתאה k.

ב 1: ואשתכללו] ואתכללו I (printer's mistake?) - 2: [שיצי] וחמיד
 n. - 4: [דעבד] דברא n. - 5: [אילני] אילן n. - [הו] יהא E. - [צמת] יצמת D. -
 [אחית יי אלהים מטרא] אחית מיטרא יי אלהים Gc; אמטר יי אלהא n. -
 [אדמתא] ארעא E. - 6: [על] מן GVcs. - [ומשקי] ואשקי Gc. - [אדמתא]
 ארעא E. - 7: [ארעא] אדמתא Gc. - [ונפח] ואפח l. - [באפוהי] באפוהי Gc. - [והות
 באדם] והוה אדם E.

בָּאָדָם לְרוּחַ מַמְלָלָא : 8 וְנֹצֵב יוֹי אֱלֹהִים גַּתָּא בְעֵדָן מְלֻקְדָּמִין וְאִשְׁרֵי תַמְן יֵת
 אָדָם דְּבִרָא : 9 וְאַצְמַח יוֹי אֱלֹהִים מִן אֲרַעָא כָל אֵילָן דְּמַרְגַּג לְמַחוּזֵי וְטָב
 לְמִיכָל וְאֵילָן חֵיָא בְּמִצְיֵנוֹת גַּתָּא וְאֵילָן דְּאֶכְלֵי פִירוּהֵי חֲכָמִין בִּין טָב לְבִישׁ :
 10 וְנִהְרָא הוּוּה נְפִיק מְעֵדָן לְאִשְׁקָאָה יֵת גַּתָּא וּמְתָמִן מִתְפָּרֵשׁ וְהוּי לְאַרְבַּעָה רִישֵׁי
 נְהָרִין : 11 שׁוּם חָד פִּישׁוֹן הוּוּה מְקִיף יֵת כָּל אֲרַעַּ חוּילָה דְתַמְן דְּהִבָּא :
 12§ וְדִהְבָּה דְאַרְעָא הֵהוּא טָב תַּמְן בְּדוּלְחָא וְאַבְנֵי בּוּרְלָא : 13 וְשׁוּם נְהָרָא § y
 תַּיְנָא גִיחוֹן הוּוּה מְקִיף יֵת כָּל אֲרַעַּ כּוּשׁ : 14 וְשׁוּם נְהָרָא תְלִיתָאָה דְגַלְתָּ הוּוּה
 מִהֵלִיךְ לְמִדְיָנָא דְאַתּוּר וְנִהְרָא רְבִיעָאָה הוּוה פֶּרֶת : 15 וְדַבְּךְ יוֹי אֱלֹהִים יֵת
 אָדָם וְאִשְׁרֵיָּה בְּנִתָּא דְעֵדָן לְמַפְלַחָה וּלְמִטְרָה : 16 וּפְקִיד יוֹי אֱלֹהִים עַל
 אָדָם לְמִימְרָ מְכָל אֵילָן גַּתָּא מִיכָל תִּיכּוּל : 17 וּמְאֵילָן דְּאֶכְלֵי פִירוּהֵי
 חֲכָמִין בִּין טָב לְבִישׁ לֹא תִיכּוּל מְנִיה אֲרֵי בְיוֹמָא דְתִיכּוּל מְנִיה מִמַּת תְּמוֹת :
 18 וְאָמַר יוֹי אֱלֹהִים לֹא תִקֵּן דִּיהֵי אָדָם בְּלַחּוּדוּהֵי אֲעַבִּיד לֵיהֵ סַמְךָ
 כְּקַבְלִיהֵ : 19 וּבְרָא יוֹי אֱלֹהִים מִן אֲרַעָא כָּל חַיִּת בְּרָא וְיֵת כָּל עוֹפֹא דְשָׁמַיָּא
 וְאֵיתֵי לוֹת אָדָם לְמַחוּזֵי מָא יִקְרִי לְהוֹן וְכָל דְּהוּוּה קְרִי לֵיהֵ אָדָם נְפִשָּׁא חַיִּתָּא הוּוה
 שְׁמִיהֵ : 20 וְקִרָא אָדָם שְׁמֵהֵן לְכָל בְּעִירָא וּלְעוֹפֹא דְשָׁמַיָּא וּלְכָל חַיִּת
 בְּרָא וּלְאָדָם לֹא אֲשַׁכַּח סַמְךָ כְּקַבְלִיהֵ : 21 וּרְמָא יוֹי אֱלֹהִים שְׁנָתָא עַל
 אָדָם וּדְמוּךְ וְנָסִיב חֲדָא מְעַלְעוּהֵי וְמַלִּי בְסָרָא תַחוּתָה : 22 וּבִנָּא יוֹי אֱלֹהִים יֵת

b c d g h i k l n s (y)

8 : וְנֹצֵב G D - 14 : דְגַלְתָּ i - - לְמִדְנָחָא i - 15 : וְאִשְׁרֵיָּה i - 17 : מִימַת E §
 c - תִּמּוֹת n - 18 : סַמְךָ n - 19 : וְאֵיתֵי i - יִקְרָא k - 20 : סַמְךָ i ; סַמְךָ n -
 21 : שְׁנָתָא i

8 : < c - וְנֹצֵב i - וְנֹסִיב i - וְאִשְׁרֵיָּה n - 9 : אֲרַעָא [אדמתא A - חֵיָּא
 דחיי i - דַּאכְלִי] דַּאכְלִיךְ b - [לְבִישׁ וְבִישׁ n - 10 : הוּוה < n - מִתְפָּרֵשׁ]
 יתפרש n ; יתפריש i - [וְהוּי] וְהוּוה b c g k ; וְיִהָא n - [רִישֵׁי] רִישֵׁי i - 11 : מְקִיף
 דמקיף b c g ; דַּאקִיף E - 12 : הֵהוּוה [ההוא] הֵהוּוה C U b c - 13 : מְקִיף] דמקיף b c g ;
 דַּאקִיף E - 14 : תְּלִיתָאָה n - [דְגַלְתָּ] חֲדַקְל n - [מִהֵלִיךְ] דמהליך c l § ;
 דמדבר n - [לְמִדְיָנָא] קְדוּמָא n - [דַּאתּוּר] דַּאתּוּרָא n - 15 : וּלְמִטְרָה]
 וּלְמִנְטֵר k - 17 : דַּאכְלִי] דַּאכְלִיךְ g - [לְבִישׁ וְבִישׁ n - תְּמוֹת] תְּמוֹתִין h -
 18 : תִּקֵּן] טָב n - [דִּיהֵי] דִּיהוּוה b c g ; [לְמַהוּי n ; לְמִיְהוּי i ; מַהוּי d - כְּקַבְלִיהֵ]
 בְּקַבְלִיהֵ c - 19 : אֲרַעָא] אדמתא A - [חַיִּת] חַיִּת c l § - [חַיִּת בְּרָא] חַיִּתָּא
 דחַקְלָא n - [לְהוֹן] לֵיהֵ G E - 20 : [חַיִּת] חַיִּת b c g l - [חַיִּת בְּרָא] חַיִּתָּא
 דחַקְלָא n - [בְּקַבְלִיהֵ c - 21 : וּרְמָא] וּאִפִּיל n - [חֲדָא] חֲדָא k - [וּמַלִּי] וְשׁוּם n -
 תַּחוּתָה] תַּחוּתוּהֵי D ; תַּחוּתָהּ i ; תַּחוּתָא c

עלעא דנסיב מן אדם לאיתתא ואיתיה לות אדם: 23 ואמר אדם הוה אדא זמנא
גרא מגרמי ובסרא מבסרי לדא יתקרי איתתא ארי מבעלה נסיבא דא:
24 על כן ישבוק גבר בית משכבי אבוהי ואימיה וידבק באיתתיה ויהו לבסרא
חד: 25 והוה תרויהון ערטלאין אדם ואתתיה ולא מתכלמין:

1 וחייא הוה ערים מכל חית ברא דעבד יוי אלהים ואמר לאיתתא
בקושטא אמר יוי אלהים לא תיכלון מכל אילן גינתא: 2 ואמרת
איתתא לחייא מפירי אילן גינתא ניכול: 3 ומפירי אילנא דבמציעות גינתא
אמר יוי לא תיכלון מיניה ולא תקרבון ביה דלמא תמותון: 4 ואמר חייא
לאיתתא לא ממת תמותון: 5 ארי גלי קדם יוי ארי ביומא דתיכלון מניה יתפתחון
עיניכון ותחון כרבבין חכמין בין טב לביש: 6 וחזות איתתא ארי טב אילנא
למיכל וארי אסו הוא לעינון ומרג אילנא לאסתכלא ביה וגסיבת מאיביה
ואכלת ויהבת אף לבעלה עמה ואכל: 7 ואתפתחא עיני תרויהון וידעו ארי
ערטלאין אינון וחייטו להון טרפי תינון ועבדו להון ורוין: 8 ושמעו ית קל
מימרא דיוי אלהים מהליך בגינתא למנח יומא ואיטמר אדם ואיתתיה מן קדם
יוי אלהים בנו אילן גינתא: 9 וקרא יוי אלהים לאדם ואמר ליה אן את:
10 ואמר ית קל מימרך שמעית בגינתא ודחילית ארי ערטלאי אנא ואיטמרית:
11 ואמר מן חוי לך ארי ערטלאי את המן אילנא דפקידתך בדיל דלא למיכל
מניה אכלתא: 12 ואמר אדם איתתא דיהבת עמי היא יהבת לי מן אילנא
ואכלית: 13 ואמר יוי אלהים לאיתתא מא דא עבדת ואמרת איתתא חייא

b d e g h i k l n s y

22: ואיתיה I (G) i - 23: מבעלה i.

1 2: ניכול i - 4: מימת n - 6: איסו c k - 7: ורוין h - 11: דפקידיתך

1 - 12: יהיבת k - 13: עבדתא i l.

22: עלעא] עלעתא n - [לאיתתא] לאנתו E - [ואיתיה] ואיתנה n - 23: אדם]
האדם A - [יתקרי] תתקרי k - [נסיבא] אתנסיבא k; אתנסיבת n; אתבריאת
1 - 24: [ואמיה] וית אמיה k - [חד] חדא n - 25: [ולא] + הוה n.

ג 1: [ערים] חכים i m - [חית] חיות U b c - [ברא] חקלא E - [בקושטא]
אף l; + ארי U c A - [אלהים] < (2°) G V c s i - 5: [יתפתחון] ויתפתחון G i;
[יתפתחון] c D; [ואיתפתחון] i - [חכמין] + [למידע] i - [לביש] וביש n - 7:
[ואיתפתחת] c - [וחייטו] וחייטו l; [וקציצו] d - [תינון] תאנון L b - 8: [מימרא
דיוי] יוי k - [אלהים] < (1°) i l - [מהליך] דמהלך C; [מהליך] L b -
[ואטמר] ואטמרו n - [בגו] במציעות i - 11: [דפקדתיך] n - 12: [עמי] לי i.

אֲשֶׁר עָנִי וְאָכְלִית׃ 14 וְאָמַר יְיָ אֱלֹהִים לַחַיִּיָּא אַרְי עֲבַדְתָּ דָא לִיט אַתְּ מְכַל
 בְּעִירָא וּמְכַל חֵית בְּרָא עַל מַעַךְ תַּיִזִיל וְעִפְרָא תִיכּוּל כֹּל יוֹמֵי חַיִּיךְ׃ 15 וְדַכְבּוּ
 אֲשִׁי בִינְךָ וְבִין אִיתְתָּא וְכִין בְּנִךְ וְכִין בְּנֵהָא הוּא יְהִי דְכִיר מֵא דְעֲבַדְתָּ לִיה
 מְלַקְדָּמִין וְאֵת תְּהִי נְטָר לִיה לְסוּפָא׃ 16 לְאִיתְתָּא אֲמַר אֲסַנְאָה אֲסַנְי צַעֲרֵ כִי
 וְעִדְרִיכִי בְּצַעֲרֵ תְלִידִין בְּנִין וְלוֹת בְּעִלְיךְ תְּהִי תְיוּבְתִיךְ וְהוּא יִשְׁלוּט בִיךְ׃
 17 וְלֵאדָם אֲמַר אַרְי קְבִילְתָּא לְמִימַר אִיתְתָּךְ וְאָכְלַת מִן אֵילָנָא דְפִקִּידְתָּךְ
 לְמִימַר לֹא תִיכּוּל מִינָה לִיטָא אַרְעָא בְּדִילְךְ בְּעַמְל תִּיכְלִינָה כֹּל יוֹמֵי חַיִּיךְ׃
 18 וְכּוּבִין וְאֲטַטִּין תַּצְמַח לָךְ וְתִיכּוּל יָת עֲסִכָּא דְאַרְעָא׃ 19 בְּדִיעֵתָא דְאַפְךָ
 תִּיכּוּל לְחַמָּא עַד דְתִיתְתָּב לְאַרְעָא דְמִינָה אֲתַבְרִיתָא אַרְי עִפְרָא אַתְּ וְלַעֲפְרָא
 תִּתּוּב׃ 20 וְקִרָא אַדָם שׁוּם אִיתְתִּיהּ חוּה אַרְי הִיא הוּת אִימָא דְכֹל בְּנֵי אֲנָשָׁא׃
 21 וְעֲבַד יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וְלֵאִיתְתִּיהּ לְבוּשִׁין דִּיקָר עַל מִשְׁךְ בְּסִרְהוֹן וְאַלְבִּישֶׁן׃
 22 וְאָמַר יְיָ אֱלֹהִים הֵא אַדָם הוּה יְחִידִי בְּעַלְמָא מִינָה לְמִדְעָא טָב וּבִישׁוּכְעָן דְלֵמָא
 יוֹשִׁיט יְדֵיהּ וְיֹסֵב אִף מְאִילִן חַיִּיא וְיִיכּוּל וְיִיחִי לְעַלְמ׃ 23 וְשִׁלְחִיהּ יְיָ אֱלֹהִים
 מִנְגִּיתָא דְעַדְן לְמַפְלַח בְּאַרְעָא דְאַתְבְּרִי מִתְמָן׃ 24 וְתִרִיךְ יָת אַדָם וְאַשְׁרִייהּ
 מְלַקְדָּמִין לְגִינְתָא דְעַדְן יָת כְּרוּבִיא וְיָת שֶׁן חֲרָבָא דְמַתְהַפְכָּא לְמִיטַר יָת אוּרַח
 אֵילָן חַיִּיא׃

ך 1 וְאָדָם יָדַע יָת חוּה אִיתְתִּיהּ וְעִדְיָאֵת וְיִלִּידֵת יָת קָין וְאַמְרַת קְנִיתִי גְבִירָא מִן
 קָדָם יוֹי׃ 2 וְאוֹסִיפֵת לְמִילֵד יָת אַחוּהִי יָת הָבֵל וְהוּה הָבֵל רֵעִי עֲנָא וְקָין

b c d g h i k l n s y

14 : עבדתא A l - מעיך n - 15 : אשוי D - דעבדתא l - גטיר A n - 16 :
 צערכי i - בצער i - תיובתיך i - 17 : דפקדיתיך l - בעמל i - תיכלונה
 l - כל i - 18 : ואטטין i - 19 : דתתוב y b c g l ; דתיתוב D d - תיתוב n
 ד 1 : קין i - גברא i .

13 : אטעניא אטעניי A - 14 : חיות U b c - ברא חקלא n - 15 : דכיר
 גטר n ; + לך L b c - לסופא E - 16 : ולאיתתא l - צעריך n ;
 צעריכי (עד) G o k Ar - ועדואיך n ; ועדוייכי Ar (עד) - תיאובתיך G N c -
 17 : למימר l מאמר k - בדילך l בדיליכי n - בעמל l בצער n - 18 :
 ואטטין l ואטדין U s - דארעא l דחקלא i S v c - 19 : בדיעתא l בויעתא G E
 c - דתתב l דתיתתב i C - דמינה l ארי מינה l - 21 : ולאיתתיה < g - על
 משך בסרהון < c - ואלבישין h - 22 : חייא l דחיי l - לעלם l עללמן l -
 23 : בארעא l ית ארעא b n ; ית אדמתא g k l - דאתברי l דאתנסיב k - 24 :
 ואשרי l i H c g l - מלקדמן l ממדנח n - חייא l דחיי l .
 ד 1 : מן < D .

הוֹה פֶּלַח בְּאַרְעָא : 3 וְהוֹה מִסּוּף יוֹמִין וְאִתִּי קִין מִיאבָא דְאַרְעָא מִנְחָתָא קֶדָם יי :
 4 וְהֵבֵל אִתִּי אִף הוּא מִבְּכִירֵי עֵנִיָּה וּמִשְׁמִינֵיהוֹן וְהוּת רְעוּא מִן קֶדָם יי בְּהֵבֵל
 וּבְקוֹרְבָנֵיהּ : 5 וּבִקֵּן וּבְקוֹרְבָנֵיהּ לֹא הוּת רְעוּא וְתִקְיָה לִקֵּן לְחֵדָא וְאִתְכַבִּישׁוּ
 אֲפוּהִי : 6 וְאָמַר יי לִקֵּין לְמָא תִקְיָה לָךְ וּלְמָא אִתְכַבִּישׁוּ אֲפָךְ : 7 הֲלֵא אִם
 תּוֹטִיב עוֹבְדָךְ יִשְׁתַּבֵּיךְ לָךְ וְאִם לֹא תּוֹטִיב עוֹבְדָךְ לְיוֹם דִּינָא חִטָּאָה נְטִיר עֵתִיד
 לְאַתְפַּרְעָא מִיֵּךְ אִם לֹא תִתּוּב וְאִם תִּתּוּב יִשְׁתַּבֵּיךְ לָךְ : 8 וְאָמַר קִין לְהֵבֵל
 אַחֻוּי וְהוּהוּ בְּמַהוּיָהוֹן בְּחֻקְלָא וְקָם קִין בְּהֵבֵל אַחֻוּי וְקָטְלִיהּ : 9 וְאָמַר יי לִקֵּין
 אֵן הֵבֵל אַחֻוּךְ וְאָמַר לֹא יִדְעָנָא הַנְטֵר אַחֻי אֲנָא : 10 וְאָמַר מָא עֲבַדְתָּא קָל דָּם
 זְרַעִין דְעֵתִידִן לְמַפְּךְ מִן אַחֻוּךְ קְבִלָן קֶדְמִי מִן אֲרַעָא : 11 וּכְעָן לִיט אַתְּ מִן
 אֲרַעָא דְפִתְחַת יֵת פּוֹמָה קְבִילַת יֵת דְמֵיהּ דְאַחֻוּךְ מִן יֵדְךְ : 12 אֲרִי תְפִלַּח
 בְּאַרְעָא לֹא תּוֹסִיף לְמַתָּן חֵילָה לָךְ מִטְּלֵטֵל וְגַלִּי תֵהִי בְּאַרְעָא : 13 וְאָמַר
 קִין קֶדָם יי סְגִי חוּבִי מִלְּמִשְׁבָּךְ : 14 הֲאֵ תְרִיכַת יְתִי יוֹמָא דִּין מַעַל אֲפִי אֲרַעָא
 וּמִן קֶדְמָךְ לִיט אֲפִשֵׁר לֹא טַמְרָא וְאִיהִי מִטְּלֵטֵל וְגַלִּי בְּאַרְעָא וְיֵהִי כָל דִּישְׁכַּחֲיַנִּי
 יִקְטְלִינִי : 15 וְאָמַר לִיהּ יי לִכֵּן כָּל קְטוּלִיא קִין לְשִׁבְעָה דְרִין יִתְפַּרְעַע מִנִּיהּ וְשׁוּי
 יי לִקֵּין אַתָּא בְּדִיל דְלֵא לְמַקְטֵל יִתִּיה כָּל דִּישְׁכַּחֲיַנִּיהּ : 16 וְנַפֵּק קִין מִן קֶדָם יי

b c d g h i l m n s y

3 : וְאִתִּי i G l - i : 4 : אִתִּי i G l - i - מבוכרי E - : 6 : תקוף C E c - : 7 : תוטיב
 i (bis) - : 10 : דעתידין T - - קבלין N c - : 12 : מטלטל i - : 14 : תריכתא
 i G M - - מטלטל i - : 15 : דישכחניה i ; דישכחונה i -

2 : הוה + גבר D b + ; גיבר i - : 3 : מנחתא קרבנא i C G c ; תקרובתא M -
 4 - ומשמנייהון ומשמנייהון g k l ; ומתרביהון n - והוה i - והוה i - ותו רעוא
 מן קדם וי וקביל יי ברעוא n - מן < C G c - בהבל להבל E - ובקורבניה
 ובתקרובתיה k ; ולתקרובתיה E - : 5 : ובקין ולקין M - ובקורבניה
 ולתקרובתיה M - הוה i - הוה i - קביל ברעוא n - לקין רוגוא
 דקין k - ואתכבישו ונפלו n - : 6 : ולמא + דנן E - אתכבישו ונפלו n - : 7 -
 עובדך (2°) < n - חטאה חטאך i G M c - עתיד דעתיד c k l ; דהוא
 n - ליתפרעא n - : 8 : בהבל להבל C : על הבל M - : 9 : ידענא ידעית n -
 - : 10 : קבלין מקבלין c - : 11 : ארעא אדמתא m - פומה פומה E -
 קבילת וקבילת i c ; למיסב D - : 12 : בארעא i l b ; ית אדמתא
 m - : 13 : סגין רב n - : 14 : לית אפשר לאטמרא אהא מטמר n - דישכחני
 דמשכחני i - : 15 : לכין בכין C L - קטוליא דיקטול g l m ; דקטלין n -
 קין דקין d ; לקין n -

וַיְתִיב בְּאַרְעָא גְלִי וּמִטְלָטֵל דְּהוּת עִבְדָּא עֲלוּהי מִלְקַדְמִין בְּנִינְתָא דְעָדָן:
 17 וַיִּדְע קָין ית אִתְתִּיהָ וְעַדִּיאַת וַיִּלְיִדֵת ית חֲנוּךְ וְהוּהּ בְּנִי קָרְתָא וְקָרָא שְׁמָהּ
 דְקָרְתָא כְּשֵׁם בְּרִיהּ חֲנוּךְ: 18 וְאַתְיִלִּיד לְחֲנוּךְ ית עֵירֵד וְעֵירֵד אֹלִיִּד ית
 מַחֲוִיאֵל וּמַחֲוִיאֵל אֹלִיִּד ית מַתּוּשָׁאֵל וּמַתּוּשָׁאֵל אֹלִיִּד ית לֶמֶךְ: 19 וְנֹסֵיב
 לִיָּה לֶמֶךְ תְּרַתֵּין נְשִׂין שִׁים חֲדָא עֲדָה וְשִׁים תְּנִייתָא צִלָּה: 20 וַיִּלְיִדֵת עֲדָה ית
 יָבֵל הוּא הוּהּ רְבֵהוּן דִּיתְבִּי מִשְׁכְּנִין וּמְרִי בְעִיר: 21 וְשִׁים אַחוּהי וְיָבֵל הוּא הוּהּ
 רְבֵהוּן דְכָל דְמִנָּן עַל פּוּם נִבְלָא יִדְעִי וְזִמְרָא וְאִבּוּבָא: 22 וְצִלָּה אָף הִיא
 יִלְיִדֵת ית יוֹבֵל קָין הוּא הוּהּ רְבֵהוּן דְכָל דִּידְעִי עִבְדִּיתָא נַחְשָׂא וּבְרוּלָא וְאַחְתִּיהָ
 דְתוֹבֵל קָין נְעִמָּה: 23 וְאַמְרָ לֶמֶךְ לְנִשְׁוֵהי עֲדָה וְצִלָּה שְׁמַעָא קְלִי נְשִׂי לֶמֶךְ
 אֲצִיתָא לְמִימְרֵי לֹא גְבִירָא קְטִילִית דְבִדִּילִיהָ אֲנָא סְבִיל חוּבִין וְאָף לֹא עוֹלִימָא
 חֲבִילִית דְבִדִּילִיהָ יִשְׁתִּיצִי זִרְעִי: 24 אֲרִי שְׁבַעָה דְרִין אַתְלִיוּ לֶקֶן הֲלֹא לְלֶמֶךְ
 בְּרִיהּ שְׁבַעִין וּשְׁבַעָא: 25 וַיִּדְע אָדָם עוֹד ית אִתְתִּיהָ וַיִּלְיִדֵת בָּר וְקָרְתָּ ית שְׁמִיהָ
 שֵׁת אֲרִי אֲמַרְתָּ יְהֵב לִי יוּי בָר אַחֲרֵן חֲלָף הֲבֵל דְקָטְלִיהָ קָין: 26 וְלִשְׁתָּ אָף
 הוּא אִתְיִלִּיד בָּר וְקָרָא ית שְׁמִיהָ אָנוּשׁ כְּכִין בְּיוֹמֵהי חֲלוּ בְנֵי אָנְשָׁא מִלְצִלָּהָ
 בְּשִׂמָּא דִּיוּי:

b c d g h i l m n s y

16: וּמִטְלָטֵל i - 18: וְאַתְיִלִּיד i - 20/21: רְבֵהוּן i - 21: כִּינּוּרָא Ubs -
 ואִבּוּבָא i - 22: רְבֵהוּן i - עִיבִידֵת K b - 23: אֲצִיתָא i - גְבִירָא i - 25:
 אַחֲרֵן i; אַחֲרֵן A B P - 26: אִתְיִלִּיד i - חֲלוּ i

16: [בארעא] + דנוד n - גלי till עלוהי < n - דהות] דהוה m - מלקדמין
 לקדומא n - בניננתא] < n; ליגנתא i - 20: בעיר] גתין n - 21: [דכל] כל b -
 - [דמן] דממן T; די ממנא i - על < i - נבלא ידעי זמר < n - ידעי] וידעי
 m; [דידעי] - 22: הוה הוה < G P - [דידעי] ידעי S c h s - [וברזלא]
 ופרזלא U - 23: [שמעא] שמען D b g - [שמעא קלי] < i - [אציתו] bg - [למימרי]
 + [ארי n - חובין] + [לממת m - 24: [שבעה] לשבעה A D c - [אתליו] יתפרעון
 n - [בריה < n - 25: [וקרת] וקרא h l - [אמרת < n - יהב] שוי n - יוי
 לי y - [דקטליה] ארי קטליה n - 26: [איתליד] איתליד c; [יתליד n - חלו]
 שריאו D - [מלצלאה] לצלאה n

שמות

ו 1 בִּרְחֹא תְּלִיתָאָה לַמֶּפֶק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיוֹמָא הַדִּין אֲתֹו
 לַמִּדְבָּרָא דְּסִינַי: 2 וְנִטְלוּ מֵרִפְיָדִים וְאֲתֹו לַמִּדְבָּרָא דְּסִינַי וְשֵׁרוּ בְּמִדְבָּרָא
 וְשָׂרָא תַמְן יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל טוֹרָא: 3 וּמֹשֶׁה סֹלִיק לְקִדָּם יוּ וְקִרָא לִיהּ יוּ מִן
 טוֹרָא לַמַּיִמֵר כְּדִין תִּימֵר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַחֲוֵי לְבִנְיָ יִשְׂרָאֵל: 4 אֲתֹו חֵיתִיתָן
 דְּעִבְדִּית לַמִּצְרָאֵי וְנִטְלִית יִתְּכוֹן כִּיד עַל גְּדַפֵּי נִשְׂרִין וְקִרְיִבִית יִתְּכוֹן לְפֹולְחָנֵי:
 5 וְכַעֲן אִם קְבֻלָּא תְּקַבְּלוֹן לַמַּיִמֵרֵי וְתִיטְרוֹן יִתְּ קִימֵי וְתֹוּן קִדְמֵי חֲבִיבִין מִכָּל
 עֲמֻמָּא אֲרֵי דִילֵי כָּל אַרְעָא: 6 וְאַתָּו תְּהוֹן קִדְמֵי מַלְכִין כְּהִנֵּן וְעַם קִדְשֵׁי
 אֲלֵין פְּתַגְמָא דְּתַמְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 7 וְאַתָּא מֹשֶׁה וְקִרָא לְסַבֵּי עֲמָא וְסֹדֵר
 קִדְמֵהוֹן יִתְּ כָּל פְּתַגְמָא הָאֲלֵין דְּפִקְדֵיהּ יוּ: 8 וְאַתִּיבּוּ כָּל עֲמָא כְּחֵדָא וְאַמְרוּ
 כָּל דְּמַלְלִיל יוּ נְעֻבִיד וְאַתִּיב מֹשֶׁה יִתְּ פְּתַגְמֵי עֲמָא לְקִדָּם יוּ: 9 וְאַמֵּר יוּ לַמֹּשֶׁה
 הֵא אֲנָא מִתְּגַלִּי לָךְ בְּעִיבָא דְּעֻנָא בְּדִיל דִּישְׁמַע עֲמָא בְּמַלְלוֹתֵי עַמְךָ וְאַף בָּךְ
 יְהִימְנוֹן לְעֵלְם וְחֹוֵי מֹשֶׁה יִתְּ פְּתַגְמֵי עֲמָא לְקִדָּם יוּ: 10 וְאַמֵּר יוּ לַמֹּשֶׁה אִיזִיל
 לֹוֹת עֲמָא וְתוֹמִינֵינוֹן יוֹמָא דִּין וְהַחֵר וְיַחֲוֹרוֹן לְבוּשִׁיהוֹן: 11 וְיִהֵן זְמִינֵן לְיוֹמָא
 תְּלִיתָאָה אֲרֵי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מִתְּגַלִּי יוּ לְעֵינֵי כָּל עֲמָא עַל טוֹרָא דְּסִינַי:
 12 וְתַתְּחִים יִתְּ עֲמָא סַחֹור סַחֹור לַמַּיִמֵר אִסְתְּמֵרוּ לְכוֹן מְלִמְסֵק בְּטוֹרָא וְלַמְקַרְבֵּי
 בְּסוֹפֵיהּ כָּל דִּיקְרֵב בְּטוֹרָא אִתְּקַטֵּיל: 13 לָא תְּקַרְבֵּי בֵּיהּ יָד אֲרֵי
 אִתְּרַמָּא יִתְּרִגִּים אוּ אִשְׁתְּדָּאָה יִשְׁתְּדֵי אִם בְּעִירָא אִם אֲנִשָּׂא לָא יִתְּקִיִם בְּמִיגְד
 שׁוֹפְרָא אֲנוֹן מְרִשֵּׁן לַמֶּסֶק בְּטוֹרָא: 14 וְנַחַת מֹשֶׁה מִן טוֹרָא לֹוֹת עֲמָא חֲמִין יִתְּ
 עֲמָא וְחֹוֹרֵי לְבוּשִׁיהוֹן: 15 וְאַמֵּר לְעֲמָא הוּוּ זְמִינֵן לַתְּלַתָּה יוֹמִין לָא תְּקַרְבֵּן

abcdghiklnsvy

יט 2: לְקַבֵּיל J - 5: קִימֵי J - 7: וְסֹדֵר J - 13: יִתְּרִגִּים J - בְּמִיגְד
 - J y - מְרִשֵּׁן J

יט 3: לְקִדָּם] קִדָּם abgl - לְקִדָּם יוּ] לְקִדְמוֹת מִימְרָא דִּיֵּי n - כְּדִין] כְּדוֹן T - 4: לְמִצְרָאֵי] לְמִצְרַיִם vki ; בְּמִצְרַיִם a - נִטְלִית] וְאֲטֵי לִית vRU
 cRa - גְּדַפֵּי] כְּנַפֵּי n - 5: לַמַּיִמֵרֵי] בְּמִימֵרֵי E a - 6: מַלְכִין] מַמְלְכִין a -
 8: לְקִדָּם] קִדָּם LR - 9: לְקִדָּם] קִדָּם EKR - 10: לֹוֹת עֲמָא] לְעַמָּא I -
 וְתוֹמִינֵינוֹן] וְתוֹמִינֵן k ; וְתוֹמִינֵן c - 11: מִתְּגַלִּי] יִתְּגַלִּי J D G a ; אִתְּגַלִּי I -
 12: מְלִמְסֵק] לְמִיִּסְק I - בְּטוֹרָא [1°] לְטוֹרָא n - 13: יִתְּרִגִּים] אִתְּרִגִּים a -
 יִשְׁתְּדֵי] אִשְׁתְּדֵי akl - בְּטוֹרָא] לְטוֹרָא Cn - 14: לֹוֹת עֲמָא] לְעַמָּא kl

לציד איתתא: 16 והוה ביומא תליתאה במהוי צפרא והוו קלין וברקין
 וענא תקיף על טורא וקל שופרא תקיף לחדא וזע כל עמא דבמשריתא:
 17 ואפיק משה ית עמא לקדמות מימרא דיוי מן משריתא ואתעתדרו בשפולי
 טורא: 18 וטורא דסיני תנין כוליה מן קדם דאתגלי עלוהי ויי באשיתא וסליק
 תניה כתנא דאתונא וזע כל טורא לחדא: 19 והוה קל שופרא אזיל ותקיף
 לחדא משה ממליל ומן קדם ויי מתעני ליה בקל: 20 ואתגלי ויי על טורא
 דסיני בריש טורא וקרא ויי למשה לריש טורא וסליק משה: 21 ואמר ויי
 למשה חות אסהיד בעמא דלמא יפגרון קדם ויי למחוי ויפול מנהון סני:
 22 ואף כהניא דקריבין לשממא קדם ויי יתקדשון דלמא יקטול בהון ויי:
 23 ואמר משה קדם ויי לא יכול עמא למסק לטורא דסיני ארי את אסהידת בנא
 למימר תחיים ית טורא וקדישהי: 24 ואמר ליה ויי אזיל חות ותיסק את
 ואהרן עימך וכהניא ועמא לא יפגרון למיסק לקדם ויי דלמא יקטול בהון:
 25 ונחת משה לוח עמא ואמר להון:

1 ומליל ויי ית כל פתגמיא האלין למימר: 2 אנא ויי אלהך דאפיקתך
 מארעא דמצרים מבית עבדותא: 3 לא יהוי לך אלה אחרן בר
 מני: 4 לא תעביד לך צלם וכל דמו דבשמאי מלעילא ודבארעא מלרע
 ודבמיא מלרע לארעא: 5 לא תסגוד להון ולא תפליחין ארי אנא ויי אלהך
 אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תלימי ועל דר רביעי לשנאי
 כד משלמין בניא למחטי בתר אבהתהון: 6 ועביד טיבו לאלפי דרין לרתמי
 ולנטרי פיקודי: 7 לא תומי בשמא דיוי אלהך למנא ארי לא חכי ויי ית דיומי

abcdghiklnsvy

18: תנן i; תנן v. - דאתונא J. - 19: מתעני J. - 21: ויפיל H. - 23: דסיני J.
 - אסהידתא A.

כ 2: אילהך h. - 3: אילה C. - אחרן i; אוחרן A B P. - 4: צילם K i.
 5: תפליחין T. - אילהך h. - לסנאי v. - 6: ועיביד c. - 7: תימי (מם) J T Ar.
 - אילהך h. - דיימי K R c k.

15: לציד] לצית h n. - 16: במהוי צפרא] במהוהון בצפרא n. - והו] והוה
 v A a. - 20: בריש] לריש J R U. - לריש] מן ריש I. - 22: יקטול] יתקוף
 n. - 23: תחיים] תחיים q; דתחיים g. - וקדישהי] וקדישה d n; וקדשתיה b.
 - 24: לקדם] קדם G k l. - יקטול] יתקוף n. - 25: לוח עמא] לעמא E.
 כ 3: יהוי] יהי M. - 4: דמו] דמות G. - 5: בתר] + חובי D. - 7: בשמא
 ית שמא an.

בשמייה לשקרא : 8 הוי דכיר ית יומא דשבתא לקדשותיה : 9 שתה יומין תפלה ותעביד כל עיבדתך : 10 ויומא שביעאה שבתא קדם יוי אלהך לא תעביד כל עבדא את וברך וברתך ועבדך ואמתך ובעירך וגויורך דבקרורך : 11 ארי שתה יומין עבד יוי ית שמיא וית ארעא ית ימא וית כל דבהון נח ביומא שביעאה על כן ברך יוי ית יומא דשבתא וקדשה : 12 יקר ית אבוך וית אימך בדיל דיירכון יומך על ארעא דיוי אלהך יהיב לך : 13 לא תקטול נפש לא תגוף לא תגויב לא תסהיד בחברך סהדותא דשקרא : 14 לא תחמיד בית חברך לא תחמיד איתת חברך ועבדיה ואמתייה ותוריה ותמררה וכל דלחברך : 15 וכל עמא חון ית קליא וית בעוריא וית קל שופרא וית טורא דתנין וחוא עמא וועו וקמו מרחיק : 16 ואמר ל משה מליל את עימנא ונקביל ולא יתמלל עמנא מן קדם יוי דלמא גמות : 17 ואמר משה לעמא לא תדחלון ארי בדיל לנסאה יתכון אתגלי לכון יקרא דיוי ובדיל דתהי דחלתיה על אפיכון בדיל דלא תחובון : 18 וקם עמא מרחיק ומשה קריב לציד אמיתתא דתמן יקרא דיוי : 19 ואמר יוי למשה כדנן תימר לבני ישראל אתון היותון ארי מן שמיא מלילית עמכון : 20 לא תעבדון קדמי דחלון דכסף ודחלון דזהב לא תעבדון לכון : 21 מדבח אדמתא תעביד קדמי ותהי דבח עלוהי ית עלותך וית נכסת קודשך מן ענך ומן תורך בכל אתר דאשרי שכנתיה לתמן אשלה ברכתי לך ואברכינך : 22 ואם מדבח אבנן תעביד קדמי לא

abcdghikInsy

8 : דשבתא J - 9 : עבדתך J - 10 : אילהך h - עבדא Nd - 11 : ברך y ;
 ברך i - דשבתא J - 12 : דיורכון I - 13 : תקטול J - תיגוף n - 14 : תחמיד
 J (bis) - 15 : דתנן v - מרחיק i - 16 : יתמליל ABn - 21 : דאשרי v -
 אשלה J ; אישלה N - ואברכינך N ; ואברכינך G

7 : בשמיה ית שמייה a - 8 : ית < h - 9 : שתה שיתת l - 10 : וברך וכן
 a - וברתך ונותך a - ועבדך עבדך J abgns - וגויורך וגויור a -
 11 : ית [2°] וית a - 13 : תגוב + נפש l - 14 : וחמריה וחבריה h - 15 : דתנין
 תנין b g k l ; תנן n - 16 : ולא ואל k - יתמלל ימליל a k l - עמא [2°] +
 מימר n - 17 : לכון < n - 18 : קריב אתקריב l - לציד לציד i G v ;
 לצד v - דתמן + שרי k - 19 : כדנן כדן a - 21 : ותהי דבח ותיכוס n -
 מן ית b g - ומן וית b g - לתמן l

תבני יתהון פִּסְלֵן לֹא תִרִים חֶרֶבְךָ עָלָה וְתַחֲלִינָה: 23 וְלֹא תִסֵּק בְּדַרְגֵיךָ עַל
מִדְבְּהֵי דְלֹא תַתְּגִילי עֲרִיתְךָ עֲלוּהֵי:

כר 1 וּלְמֹשֶׁה אָמַר סֵק לְקִדְּם יְיָ אֵת וְאַהֲרֹן נָדָב וְאַבְיָהוּא וְשִׁבְעִין מִסְבֵּי
יִשְׂרָאֵל וְתִסְגְּדוּן מִדְּחִיק: 2 וְיִתְקַרְבַּ מֹשֶׁה בְּלַחֲזוּתֵי לְקִדְּם יְיָ וְאַנּוּן לֹא
יִתְקַרְבֵּן וְעִמָּא לֹא יִסְקוּן עִמֵּיה: 3 וְאַתָּא מֹשֶׁה וְאַשְׁתֵּי לְעִמָּא יֵת כֹּל פִּתְגָמֵי
דְּיְיָ וְיֵת כֹּל דְּיִנְיָא וְאַתִּיב כֹּל עִמָּא קִלָּא חֵד וְאַמְרוּ כֹּל פִּתְגָמֵי דְּמַלְיִל יְיָ נְעִבִיד:
4 וְכַתֵּב מֹשֶׁה יֵת כֹּל פִּתְגָמֵי דְּיְיָ וְאַקְדִּים בְּצַפְרָא וּבְנָא מְדַבְּחָא בְּשׁוּלֵי טוּרָא
וְתִרְתָּא עֶסְרֵי קָמֵן לַתְּרֵי עֶסְרֵי שְׁבֻטֵיא דִּישְׂרָאֵל: 5 וְשִׁלַּח יֵת בְּכוֹרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאַסִּיקוּ עֲלוּן וְנָכִיסוּ נִכְסֵת קְדָשִׁין קִדְּם יְיָ תוֹרִין: 6 וְנָסִיב מֹשֶׁה פְּלֹגוֹת דְּמָא
וְשׁוּי בְּמִזְרְקֵיא וְפְלֹגוֹת דְּמָא וְרַק עַל מְדַבְּחָא: 7 וְנָסִיב סַפְרָא דְּקִימָא וְקִרָא
קִדְּם עִמָּא וְאַמְרוּ כֹּל דְּמַלְיִל יְיָ נְעִבִיד וְנִקְבִיל: 8 וְנָסִיב מֹשֶׁה יֵת דְּמָא וְרַק
עַל מְדַבְּחָא לְכַפְּרָא עַל עִמָּא וְאַמְרָא הָא דִּין דָּם קִימָא דְּגוֹר יְיָ עֵימִכּוֹן עַל כֹּל
פִּתְגָמֵיא הָאֵלִין: 9 וְסִלִּיק מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וְאַבְיָהוּא וְשִׁבְעִין מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל:
10 וְחוּזוּ יֵת יִקְרָא אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל וְתַחֲזוּת כּוֹרְסֵי יִקְרִיָּה כְּעוֹבֵד אֲבָן טְבָא וְכַמְחוּזֵי
שְׁמַיָּא לְבִרְיוֹ: 11 וּלְרַבְרְבֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הוּהוּ נִזְקָא וְחוּזוּ יֵת יִקְרָא דְּיְיָ וְהוּ
חֵדָן בְּקוֹרְבָנְהוֹן דֵּאֲתַקְבְּלוּ כֵּאלוּ אֲכַלִּין וְשִׁתָּן: 12 וְאַמְרָא יְיָ לְמֹשֶׁה סֵק לְקִדְּמֵי
לְטוּרָא וְהוּי תַמָּן וְאַיִתִּין לָךְ יֵת לוּחֵי אֲבָנָא וְאוּרִיתָא וְתַפְקִידָתָא דְּכַתְּבִית

abcdghiklnsvy

— 22: יתהון s - 23: תתגלי j - עיריתך n.

כד 2: ויתקריב h - 5: בוכרי B1 - 6: במזרקיא j - 10: וכמחוזי j - 11:
חדין b - בקורבניהון T - אכילין s - רשתן j - 12: ואיתין j - דכתבית i.

22: יתהון] יתכון h - לא 2°] דלא ah1 ; דלמא i D b g - עלה] עלהא n -
ותחללינה] ותחללינא i - 23: תתגלי] תגלי k.

כד 1: לקדם] קדם bg1 - לקדם יוי] לקדמות מימרא דיי a - 2:
יתקרב] ואתקריב i - לקדם] קדם E b - יתקרבון] יקרבון b1 - 3: כל 2°
< i - ואתיב] ואתיב M B - קלא תד] כחדא n - 4: קמן] קמא v E ; קמתא
b - לתרי] לתרין g1 - 8: הא דין] הדין i - דין] דא l ; < B D v - עמכון]
עליכון i - 10: וכמחוזי] וכחיוזו i - 11: הוה] הוה n i - דאתקבלו] דיתקבלו
n ; + ברעוא v S - כאילו] + הו n - 12: אבנא] אבניא v k.

לֹא־לוֹפִיָּהוּן : 13 וְקָם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֶׁעַ מְשׁוּמְשָׁנִיה וּסְלִיק מֹשֶׁה לְטוֹרָא דַּאֲתַגְלִי
 עֲלוּהֵי יִקְרָא דִּיּוּ : 14 וּלְסַבִּיא אֲמַר אֲוֹרִיכוּ לְנָא הֲכָא עַד דְּנָתוּב לְוַתְכּוֹן וְהָא
 אַהֲרֹן וְחֹזֵר עֲמֻכּוֹן מִן דַּאֲיִת לִיה דִּינָא יִתְקַרְבַּ לְקַדְמֵיהוֹן : 15 וּסְלִיק מֹשֶׁה
 לְטוֹרָא וְחַפָּא עֲנָא יִתְטוֹרָא : 16 וְשָׂרָא יִקְרָא דִּיּוּ עַל טוֹרָא דְסִינֵי וְחַפָּהֵי עֲנָא
 שִׁתָּהּ יוֹמִין וְקָרָא לְמֹשֶׁה בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מִגּוּ עֲנָא : 17 וְחִזּוּ יִקְרָא דִּיּוּ כְּאִישָׁא
 אֲכֻלָּא בְּרִישׁ טוֹרָא לְעִינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : 18 וְעַל מֹשֶׁה בְּנֵי עֲנָא וּסְלִיק לְטוֹרָא
 וְהוּוּ מֹשֶׁה בְּטוֹרָא אַרְבַּעִין יַמְמִין וְאַרְבַּעִין לֵילוֹן :

a b c d g h i k l n s v y

14 : דינתיב h - יתקריב A B l - 16 : וחפיהי b .

13 : דאתגלי] דיתגלי n - 17 : כאישא] כחזיו אישא U b d₂ .

דברים

1 וְדָא תַפְקִידְתָּא קִימְיָא וְדִינְיָא דְפְקִיד יוּ אֱלֹהִיכֹן לְאַלְפָּא יִתְכֹן לְמַעַבְד
 בְּאַרְעָא דְאַתֹּן עֲבִרִין לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ: 2 בְּדִיל דְתַדְחַל קְדָם יוּ
 אֱלֹהֵךְ לְמִיטְרָא יֵת כָּל קִימוּהֵי וּפְקוּדוּהֵי דְאַנָּא מְפְקִיד לָךְ אֵת וּבְרַךְ וְכַר בְּרַךְ כָּל
 יוֹמֵי חַיֶּיךָ וּבְדִיל דִּירְרוּכֹן יוֹמֵךְ: 3 וְתַקְבִּיל יִשְׂרָאֵל וְחִיטְרָא לְמַעַבְד דִּייטְב לָךְ
 וְדַסְנוֹן לְחַדָּא כְּמָא דְמַלְיִל יוּ אֱלֹהָא דְאַבְהָתְךָ לָךְ אַרְעָא עֲבָדָא הָלֵב וְדַבְשׁ:
 4 שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יוּ אֱלֹהֵנָּא יוּ חָד: 5 וְתַרְחֵם יֵת יוּ אֱלֹהֵךְ בְּכָל לַיְכָךְ וּבְכָל
 נְפִשְׁךָ וּבְכָל נַכְסֶךָ: 6 וְיִהוּן פְּתַגְמִיָּא הָאֵלִין דְאַנָּא מְפְקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין עַל
 לַיְכָךְ: 7 וְתַתְּנִינוּן לְבַנְךָ וְתַמְלִיל בְּהוּן בְּמַתְבְּךָ בְּבִיתְךָ וּבְמַהְכֶּךָ בְּאוּרְחָא
 וּבְמַשְׁכַּבְךָ וּבְמַקְיָמְךָ: 8 וְתַקְטְרִינוּן לְאַתְ עַל יַדְךָ וְיִהוּן לְתַפְלִין בֵּין עֵינְךָ:
 9 וְתַכְתּוּבִינוּן עַל מַוּזִין וְתַקְבְּעִינוּן בְּסִפֵּי בֵיתְךָ וּבְתַרְעֵךְ: 10 וְיִהִי אַרְי
 יְעִילְנִיךָ יוּ אֱלֹהֵךְ לְאַרְעָא דְקִיָּים לְאַבְהָתְךָ לְאַבְרָהָם לְיַצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמִיתָךְ לָךְ
 קְרוּיָן רַבְרַבָּן וְטַבָּן דְלָא בְּנִיתָא: 11 וּבְתִין מְלֵן כָּל טוֹב דְלָא מְלִיתָא וְנוֹבִין
 פְּסִילָן דְלָא פְּסִלְתָּא כְּרַמִּין חֵיתִין דְלָא נְצַבְתָּא וְתִיכּוּל וְתַסְבַּע: 12 אַסְתְּמָר
 לָךְ דְלִמָּא תַנְשֵׁי יֵת דְחַלְתָּא דִּיּוּ דְאַפְקָךְ מְאַרְעָא דְמַצְרַיִם מְבִית עֲבָדוּתָא:
 13 יֵת יוּ אֱלֹהֵךְ תַדְחַל וְקִדְמוּהֵי תַפְלַח וּבְשִׁמְיָה תְקִיָּים: 14 לָא תִהְכֹן בְּתַר
 טַעוּת עַמְמִיָּא מְטַעוּת עַמְמִיָּא דְבַסְחָרְנִיכּוֹן: 15 אַרְי אֵל קְנָא יוּ אֱלֹהֵךְ
 שְׂכִינְתֵיהּ בֵּינְךָ דְלִמָּא יִתְקַף רוּגְמָא דִּיּוּ אֱלֹהֵךְ בְּךָ וְיַשִּׁינְךָ מְעַל אִפִּי אַרְעָא:
 16 לָא תִנְסֹן קְדָם יוּ אֱלֹהִיכֹן כְּמָא דְנַסִּיתּוֹן בְּנִיטִיתָא: 17 מִיטְרָא תִיטְרוּן יֵת
 פְּקוּדִיָּא דִּיּוּ אֱלֹהִיכֹן וְסַהְדוּתֵיהּ וְקִימוּהֵי דְפְקִידְךָ: 18 וְתַעֲבִיד דְכֶשֶׁר וְדַתְקִין
 קְדָם יוּ בְדִיל דִּייטְב לָךְ וְתִיעוּל וְתִירַת יֵת אַרְעָא טַבְתָּא דְקִיָּים יוּ לְאַבְהָתְךָ:

bcdghijklnsvy

- 1: 1 קִימְיָא j - למיעבד 1 - 2: קִימוּהֵי j - וּפְקוּדוּהֵי j - דיורוכן T -
 3: למיעבד G1 - דיוטב D - 7: וּבְמַהְכֶּךָ j - וּבְמַשְׁכַּבְךָ j - 8: וְתַקְטְרִינוּן
 j - 9: וְתַכְתּוּבִינוּן j - וְתַקְבְּעִינוּן⁹⁾ - 10: יְעִילְנִיךָ v - 11: מְלֵן D - פְּסִילָן
 c - 12: אַסְתְּמָר j - דַּאפִיקךָ i - 14: די בסחרוניכך b - 15: יִתְקוּף i -
 16: דְנַסִּיתּוֹן j - 18: דיוטב D.

- 1: 1 קִימְיָא וְקִימְיָא D - למעבד + יתכון c - לתמן תמן G - 2: קדם
 ית D - דיירוכן דיסגן i - 4: שמע k - 7: ובמשכבך ובשכבך h -
 11: מלן מליאן i - נצבתא נסיבתא i - 13: < b - 15: אל אלהא D -
 שכניתיא + שריא D - 16: קדם ית D g.

19 למתבר ית כל בעלי דבבך מן קדמך כמא דמליל יוי : 20 ארי ישאלינך
 ברך מחר למימר מא סהדותא וקימא ודינא דפקדן יוי אלהנא יתכון ;
 21 ותימר לברך עבדך הוינא לפרעה במצרים ואפקא יוי ממצרים ביד
 תקיפא : 22 ויהב יוי אתך ומופתח רברבין ובישין במצרים בפרעה ובכל אנש
 בתיא לעינא : 23 ויתנא אפיק מתמן בדיל לאעלא יתנא למתן לנא ית ארעא
 דקיים לאבהתנא : 24 ופקדנא יוי למעבד ית כל קימא האלין למדחל קדם
 יוי אלהנא דייטב לנא כל יומיא לקימותנא כיומא הדין : 25 וזכותא תהי לנא
 ארי ניטר למעבד ית כל תפקידתא הדא קדם יוי אלהנא כמא דפקדנא :

י 1 בעדנא ההיא אמר יוי לי פסול לך תרין לוחי אבניא כקדמאי וסך לקדמי
 לטורא ותעביד לך ארונא דאעא : 2 ואכתוב על לוחיא ית פתנמיא
 דהו על לוחיא קדמאי דתברתא ותשרינן בארונא : 3 ועבדיית ארונא דאעי
 שטן ופסלית תרין לוחי אבניא כקדמאי וסליקית לטורא ותרין לוחיא בידי :
 4 וכתב על לוחיא ככתבא קדמא ית עסרא פתנמן דמליל יוי עמכון בטורא
 מנאישתא בימא דקהלא ויהבינן יוי לי : 5 ואתפניתי ונחתית מן טורא ושויתי
 ית לוחיא בארונא דעבדיית והו תמן כמא דפקדני יוי : 6 ובני ישראל נטלו
 מבארית בני יעקן למוסרה תמן מית אהרן ואתקבר תמן ושמיש אלעזר בריה
 תחותיה : 7 מתמן נטלו לגיגוד ומן גיגוד ליטבת ארע נדיא נחלין דמן :
 8 בעדנא ההוא אפריש יוי ית שבטא דלוי למיטל ית ארון קימא דיי למקם קדם
 יוי לשמשותיה ולברכא בשמיה עד יומא הדין : 9 על כן לא הוה ללוי חולק
 ואחסנא עם אחוהי יוי הוא אחסנתיה כמא דמליל יוי אלהך ליה : 10 ואנא

bcdghijklnsvy

22 : ובישין j₁ - 23 : אפק j₂ - 24 : למיעבד i - קימא j - 25 : למיעבד i -

י 5 : ואתפניתי j - ושויתי j - 6 : מבארית y - יעקן j₁ - 8 : אפרש j₂ -
 קימא j - למיקם GM.

19 : מן קדמך] מקדמך k - יוי < b g - 24 : קדם] ית D - דייטב] לטב v ;
 למיטב D.

י 1 : ההיא] ההוא Y Q g - 3 : כקדמאי] כקתמאי h - 6 : למוסרה] מוסרה
 i - תחותיה] תחותיה c - 7 : נדיא] נדיא in - דמן] דמאן i - 8 : ההוא]
 ההיא AEch - 9 : אחוהי] + מתנן דיהב ליה YT - הוא] אונן Y k ; אינן
 .AEKc

הִיְתִי קָאִים בְּטוֹרָא כְּיוֹמָיָא קְדַמְאֵי אַרְבַּעַן יַמִּמָּן וְאַרְבַּעַן לַיְלָאן וְקָבִיל יוֹי
 צְלוֹתֵי אֲפָּ בּוֹמָנָא הָהוּא לֹא אֲבָא יוֹי לַחֲבַלוֹתְךָ : 11 וְאָמַר יוֹי לִי קוּם אֵייל
 לְמַטּוּל קְדָם עֲמָא וַיִּיעֲלֹן וַיִּירָתוּן יְת אַרְעָא דְקִיִּימִית לְאַבְהָתָהוּן לַמִּיתָן לֵהוּן :
 12 וְכַעֲן יִשְׂרָאֵל מָא יוֹי אֱלֹהֶךָ תְּבַע מִנְךָ אֱלֹהֶיךָ לְמַדְחַל קְדָם יוֹי אֱלֹהֶךָ לְמַהֶךָ
 בְּכָל אֹרְחָן דְתִקְנָן קְדַמּוּהֵי וְלִמְרַחֵם יְתִיה וְלִמְפַלַח קְדָם יוֹי אֱלֹהֶךָ בְּכָל לַבָּךְ
 וּבְכָל נְפִשָׁךְ : 13 לְמִיִּטֵּר יְת פִּיקוּדֵיָא דִּיּוֹי וְיְת קִימּוּהֵי דֵאנָא מְפָקִיד לָךְ יוֹמָא
 דִּין דִּיִּיטֵב לָךְ : 14 הָא דִּיּוֹי אֱלֹהֶךָ שְׁמִיא וְשְׁמִיא אַרְעָא וְכָל דְבָה :
 15 לְחוּד בְּאַבְהָתְךָ צְבִי יוֹי לְמִרְחֵם יְתֵהוּן וְאַתְרַעֵי בְּבִנְיָהוּן בְּתַרִּיהוּן מְכָל עֲמָמִיא
 כְּיוֹמָא הַדִּין : 16 וְתַעֲדוּן יְת טְפִשׁוֹת לַבְּכָן וְקַדְלַכְּן לֹא תִקְשֹׁן עוֹד :
 17 אֲרִי יוֹי אֱלֹהֶכֶן הוּא אֵלֵה דִינָן וְמִרִי מְלַכִּין אֱלֹהָא רַבָּא גִבְרָא וְדַחִילָא דְלִית
 קְדַמּוּהֵי מְסָב אֲפִין וְאַף לֹא לְקַבְלָא שׁוּחָדָא : 18 עֲבִיד דִּין יְתָם וְאַרְמְלָא
 וְרַחִים גִּזְרָא לְמַתָּן לִיה מְזוּן וְכָסוּ : 19 וְתַרְחַמְּן יְת גִּזְרָא אֲרִי דִיִּירִין הֵוִיתָן
 בַּאֲרַעָא דְמִצְרַיִם : 20 יְת יוֹי אֱלֹהֶךָ תְּדַחֵל וְקְדַמּוּהֵי תְּפַלַח וְלְדַחֵלְתִיה
 תְּתַקְרַב וּבְשִׁמְיָה תְּקִיִּים : 21 הוּא תוֹשְׁבַחְתָּךְ וְהוּא אֱלֹהֶךָ דְעֲבַד עִימָךְ יְת
 רְבַרְבְּתָא וְיְת חֲסִינְתָא הָאֲלִין דְחֹזָא עִינְךָ : 22 בְּשַׁבְעִין נְפִשָׁן נַחְתוּ אַבְהָתְךָ
 לְמִצְרַיִם וְכַעֲן שׁוּיךְ יוֹי אֱלֹהֶךָ כְּכּוֹכְבֵי שְׁמִיא לְסַגִּי :

וְ 1 וְתַרְחֵם יְת יוֹי אֱלֹהֶךָ וְתִיִטֵּר מְטַרְת מִימְרִיה וְקִימּוּהֵי וְדִינּוּהֵי וּפִיקוּדוּהֵי
 כָּל יוֹמָיָא : 2 וְתִידַעוּן יוֹמָא דִּין אֲרִי לֹא יְת בְּנִיכּוֹךְ דְלֹא יַעֲדוּ וְדִלֹא
 חֹזוּ יְת אֹלְפָנָא דִּיּוֹי אֱלֹהֶכֶן יְת רְבוּתִיה וְיְת יְדִיה תְּקִיפְתָּא וְדַרְעִיה מְרַמְמָא :
 3 וְיְת אֲתוּתִיה וְיְת עוֹבְדוּהֵי דְעֲבַד בְּגוּ מִצְרַיִם לְפַרְעָה מְלָכָא דְמִצְרַיִם וְלְכָל

bcdghijklnsvy

12 : אֵילֶהֶךָ ABQ - וְכָל j - 13 : קִימּוּהֵי j - דִּיּוֹטֵב D - 15 : צְבִי v -
 מְכָל j - 16 : וְתַעֲדוּן j ; וְתַעֲדוּךָ v - טִפְשׁוֹת d - לַבְּכָן Y - וְקַדְלִיכֶךָ h -
 תְּקִשׁוּן j - 18 : יְתִים E - 20 : תְּתַקְרִיב AB - תְּקִיִּים j -
 יא 1 : וּפִיקוּדוּהֵי J - 3 : עוֹבְדוּהֵי Jj -

10 : הוִיתִי h - הוּוָא iKbcI ; הוּוָא D - [לא] ולא c - [אבא]
 אבי 1 - 12 : קְדָם [1°] יְת D - קְדַמּוּהֵי pr מן 1 - 15 : בְּתַרִּיהוּן] + בְּכֹךְ Y -
 17 : דִּינָן] אֱלֹהֶךָ d₂ k - [ומרי] ומרא k - [מסב] לְמִיסב gl - [לא] c <
 20 : וְלְדַחֵלְתִיה] וּבְדַחֵלְתִיה A - 22 : לְסַגִּי] לְמַסְגִּי gl -
 יא 2 : רִית] יְת vABD - j - 3 : מִצְרַיִם] מִצְרַאי hl -

אֲרַעִיה׃ 4 וְדַעְבַּד לְמִשְׁרֵית מִצְרָאֵי לְסוֹסוֹתָהוֹן וְלִרְתִּיכֵיהוֹן דְּאִטְיָה יֵת מִי
 יֵמָא דְסוֹף עַל אִפְיָהוֹן בְּמִרְדְּפָהוֹן בְּתִרְיִכּוֹן וְאִבְיִדִינוֹן יוּי עַד יוֹמָא הַדִּין׃
 5 וְדַעְבַּד לִכּוֹן בְּמִדְבְּרָא עַד מִיתִיכּוֹן עַד אֲתֵרָא הַדִּין׃ 6 וְדַעְבַּד לְדַתְּן
 וְלֵאבִירָם בְּנֵי אֵלִיאָב בֶּר רְאוּבֵן דְּפִתְחַת אַרְעָא יֵת פּוֹמָה וּבְלַעַתְנוֹן וִית אַנְשׁ
 בְּתִיחוֹן וִית מִשְׁכְּנֵיהוֹן וִית כָּל יְקוּמָא דְעִמְהוֹן בְּנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 7 אַרְי עֵינִיכּוֹן
 הַזָּהָא יֵת כָּל עוֹבְדָא דְיוּי רַבָּא דַעְבַּד׃ 8 וְתִיטְרוֹן יֵת כָּל תְּפִקְדֵתָא דְאַנָּא
 מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דִין בְּדִיל דְתִיתְקַפּוֹן וְתִיעִילוֹן וְתִירְתּוֹן יֵת אַרְעָא דְאַתְּן עֲבָרִין
 לְתַמְן לְמִירְתָּה׃ 9 וּבְדִיל דְתוֹרְכּוֹן יוּמִין עַל אַרְעָא דְקִיִּים יוּי לֵאבְהַתְּכּוֹן
 לְתַמְן לַהֹן וְלִבְנֵיהוֹן אַרְעַ עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבְשׁ׃ 10 אַרְי אַרְעָא דְאַתְּ עֵלִיל לְתַמְן
 לְמִירְתָּה לֹא כִארְעָא דְמִצְרַיִם הִיא דְנִפְקַתְּן מִתַּמְן דוֹרְעַת יֵת זֶרְעֵךְ וּמִשְׁקִית לִיה
 בְּרִגְלֵךְ כְּנִיגַת יִרְקָא׃ 11 וְאַרְעָא דְאַתְּן עֲבָרִין לְתַמְן לְמִירְתָּה אַרְעַ טוֹרִין
 וּבְקַעֲנֵן לְמִטְר שְׁמַיָּא שְׁתַּיָּא מַיָּא׃ 12 אַרְעָא יְהוָה אֱלֹהֶךְ תִּבְעַת יֵתָה תְדִירָא עֵינֵי
 יוּי אֱלֹהֶךְ בְּה מְרִישָׁה דְשֵׁתָא וְעַד סוֹפָה דְשֵׁתָא׃ 13 וְיְהִי אִם קָבֻלָא תְקַבְּלוֹן
 לְפִיקוּדֵי דְאַנָּא מִפְּקִיד יִתְכּוֹן יוֹמָא דִין לְמִרְחָם יֵת יוּי אֱלֹהֶכּוֹן וּלְמַפְלָח קְדֻמוֹהִי
 בְּכָל לִבְכּוֹן וּבְכָל נְפִשְׁכּוֹן׃ 14 וְאַיְתִין מִטְר אַרְעֲכּוֹן בְּעִידֻנְיָה בְּכִיר וְלִקִּישׁ
 וְחִכְנוֹשׁ עִיבוֹרְךְ וְחִמְרְךְ וּמִשְׁחֶךְ׃ 15 וְאַיְתִין עֶסְבָּא בְּחֻקְלֶךְ לְבַעִירְךְ וְתִיכּוֹל
 וְתִסְבַּע׃ 16 אִסְתְּמִרוּ לִכּוֹן דְלֵמָא יִטְעֵי לִיבְכּוֹן וְתִסְטוֹן וְתַפְלַחוֹן לְטַעוֹת
 עֲמַמְיָא וְתִסְגְּדוֹן לַהֹן׃ 17 וְיִתְקַף רוּמָא דְיוּי בְּכּוֹן וְיִיחַוֵּד יֵת שְׁמַיָּא וְלֹא יְהִי
 מִטְרָא וְאַרְעָא לֹא תַתִּין יֵת עֲלִילָתָה וְתִיבְדוֹן בְּפִרְעַ מַעַל אַרְעָא סְבִתָּא דְיוּי יְהִי

bcdghijklnsvy

4 : וְדַעְבַּד j ; וְדַעְבַּד j . - לְמִשְׁרֵית i ; לְמִשְׁרֵית v . - דְּאִטְיָה j . - וְאִבְיִדִינוֹן j ;
 וְאִבְיִדִינוֹן G.V . - 5 : וְדַעְבַּד j ; 6 id .verse . - 8 : דְּתִיתְקַפּוֹן j . - וְתִיעִילוֹן j .
 - 9 : דְּתוֹרְכּוֹן j . - 10 : בְּרִיגְלֵךְ G . - 11 : אַרְעַ j . - וּבְקַעֲנֵן j . - 13 : נִפְשִׁיכּוֹן
 h . - 14 : וְאַיְתִין 9 . - אַרְעֲכּוֹן j . - עִיבוֹרְךְ 9 . - 15 : וְאַיְתִין 9 . - 17 : וְיִתְקַף
 d g .

4 : [בְּתִרְיִכּוֹן] בְּתִרְיִיחָה cd (d₂ = y) . - 6 : פּוֹמָה] פּוֹמָה E . - וּבְלַעַתְנוֹן] וּבְלַעַת
 יֵתָהוֹן i . - בְּנֵי כָּל Y.T . - 7 : חוּזָה] חוּזָה D b g . - 8 : לְתַמְן] תַּמְן G n . -
 10 : דוֹרְעַת] דוֹרְעַת D b g j ; דִּי זֶרְעִית c . - 11 : לְתַמְן] תַּמְן c d g . - שְׁתַּיָּא
 תִּשְׁתִּי n . - 12 : יְהוָה] דְּיוּי Y.T . - 13 : לְפִיקוּדֵי] לְפִיקוּדֵי i . - 14 : וְאַיְתִין] +
 h . - [וְחִמְרְךְ] חִמְרְךְ i . - 16 : יִטְעֵי] יִטְעֵי k .

לָכֵן : 18 וּתְשׁוּחַ ית פִּתְגָמֵי אֱלֹהִים עַל לִיבְכֹן וְעַל נַפְשִׁיכֶם וּתְקַטְרוּן יִתְהוֹן לְאֵת
עַל יִדְכֹן וְיִהְיוּ לַחֲפֻלִים בֵּין עֵינֵיכֶם : 19 וְחִלַּפְחֶן יִתְהוֹן ית בְּנִיכֶן לְמַלְלֵא בְּהוֹן
בְּמִיתָדְךָ בְּכִיתָךְ וּבְמִהְלָךְ בְּאוּרְחָא וּבְמִשְׁכַּבְךָ וּבְמִקְיָמְךָ : 20 וְתַחְבּוּבִינוּן עַל
מִזוּחַךְ וּתְקַבְעִינוּן בְּסִיפֵי בִיתְךָ וּבְחִרְעֶךָ : 21 בְּדִיל דִּיטְסוּן זְמִיכֹן יוֹמֵי בְּנִיכֹן
עַל אַרְעָא דְקִיָּים יוֹי לְאַבְהָתְכֹן לְמַתָּן לְהוֹן כְּיוֹמֵי שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא : 22 אֲרִי
אִם מִיטְר תִּיטְרוּן ית כָּל תְּפִקִידְתָּא הִדָּא דְאַנָּא מְפָקִיד יתְכוֹן לְמַעַבְדָּה לְמַרְחָם
ית יוֹי אֱלֹהֵכֹן לְמַהְךָ בְּכָל אוּרְחוֹן דְתַקְנָן קְדָמוּיָי וּלְאַתְקַרְבָּא לְדַחֲלַתְיָה :
23 וְיִתְרִיךְ יוֹי ית כָּל עֲמֻמְיָא הָאֱלֹהִים מִן קְדָמִיכֹן וְתִירְתֹן עֲמֻמִּין סְגִיָּאן וְתַקְיָפִין
מִנְכוֹן : 24 כָּל אֲתֵרָא דְתַדְרוּךְ פִּרְסַת רְגִלְכוֹן בִּיה לָכֵן יְהִי מִן מַדְבְּרָא וּלְבָנָן
מִן נְהָרָא נְהָרָא פִּרְת וְעַד יָמָא מְעַרְבָּאָה יְהִי תַחוּמְכוֹן : 25 לֹא יִתְעַדְד אִנְש
קְדָמִיכֹן דְחִלְתְכוֹן וְאִימְתְכוֹן יִתִּין יוֹי אֱלֹהֵכֹן עַל אִפִּי כָּל אַרְעָא דְתַדְרִיכְךָ בְּה
כְּמָא דְמַלְיִל לָכֵן : 26 חֲזוּ דְאַנָּא יְהִיב קְדָמִיכֹן יוֹמָא דִּין בְּרַכָּן וְלוֹטִין :
27 ית בְּרַכָּן אִם תְּקַבְלוּן לְפַקוּדֵיָא דִּיּוֹי אֱלֹהֵכֹן דְאַנָּא מְפָקִיד יתְכוֹן יוֹמָא דִּין :
28 וְלוֹטִין אִם לֹא תְקַבְלוּן לְפַקוּדֵיָא דִּיּוֹי אֱלֹהֵכֹן וְתַסְטוּן מִן אוּרְחָא דְאַנָּא
מְפָקִיד יתְכוֹן יוֹמָא דִּין לְמַהְךָ בְּתַר טַעוֹת עֲמֻמְיָא דְלֹא יִדְעַתִּין : 29 וְיִהִי אֲרִי
יְעִילִינְךָ יוֹי אֱלֹהֶךָ לְאַרְעָא דְאֵת עֲלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּה וְתִיתִין ית מְבַרְכֵיָא עַל
טוֹרָא דְגִרְיוֹן רִית מְלַטְטֵיָא עַל טוֹרָא דְעִיבָל : 30 הֲלֹא אִינוּן בַּעֲבָרָא דִירְדָנָא
אֲחוּרֵי אוּרְחַ מְעֻלָּי שְׁמַשָּׁא בְּאַרְע כְּנַעֲנָאָה דִּיתִיב בְּמִישְׂרָא לְקַבִּיל גִּלְגָּאָה בַּסְטֵר
מִישְׂרֵי מוֹרָה : 31 אֲרִי אֲתוּן עֲבָרִין ית יְרַדְנָא לְמִיעַל לְמִירְתָּא ית אַרְעָא דִּיּוֹי
אֱלֹהֵכֹן יְהִיב לָכֵן וְתִירְתֹן יתָּה וְתַתְכוֹן בְּה : 32 וְתִיטְרוּן לְמַעַבְדָּא ית כָּל
קִימְיָא רִית דִּינָיָא דְאַנָּא יְהִיב קְדָמִיכֹן יוֹמָא דִּין :

bcdghijklnsvy

18 : נפשיכון h - 19 : ותילפח d - 20 : ותקבעינון v - 22 : למיעבדה i -
ולאתקרבא Y - 24 : ריגלכון d ; ריגליכון s ; ריגליכון g l b - מערבאָה v -
תחומיכון B b l - 25 : ואימתכון j - 29 : ועילנך i ; ועילנך v j - 30 : לקביל
j ; לקביל J - 32 : למיעבד i - קימא J

18 : פתגמי] פתגמיא C - אלק] האלק h - ליבכון] לבבכון c - 20 : ובתרעך]
ובדרעך h - 22 : למעבדה] למעבתה h - למהך] ולמהך D - בכל] אורחן]
בארחן D - 23 : מן קדמיכון] מקדמיכון D - סגיאן] רברבין J T - 24 :
לכון] דילכון Y T - גהרא [i + רבא i - ועד] עד i - מערבאה] בתראה
G - 26 : חוון] חוי M - 27 : אם תקבלון] דתקבלון M - 28 : למהך] h -
29 : לתמן] תמן g

טז 1 טָרִית יִרְחֹא דְאִבִּיבָא וְתַעֲבִיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ אֲרִי בִירְחֹא דְאִבִּיבָא
אֶפְקֶךָ יְיָ אֱלֹהֶךָ מִמִּצְרַיִם וְעַבְדְּ לָךְ נֹסֶךְ בְּלִילְיָא : 2 וְתִכּוּס פִּסְחָא
קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ מִן בְּנֵי עַמָּא וְנִכְסֹת קוּדְשֵׁיא מִן תּוֹרֵי בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יְיָ לְאַשְׂרָאָה
שְׁכִינְתָּיהָ תִּמְן : 3 לֹא תִיכּוּל עֲלוּהֵי חֲמִיעָא שְׁבַעָה יוֹמִין תִּיכּוּל עֲלוּהֵי פְטִירָא
לְחַיִּים עֲנִי אֲרִי בְּבוּהִילוֹ נִפְקֹתָא מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּדִיל דְּתִדְכָר יִת יוֹם מִפְקֶךָ
מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם כָּל יוֹמֵי חַיֶּיךָ : 4 וְלֹא יִתְחַזֵּי לָךְ חֲמִיר בְּכָל תַּחוּמֶךָ שְׁבַעָה
יוֹמִין וְלֹא יָבִית מִן בְּסָרָא דְּתִכּוּס בְּרִמְשָׁא בְּיוֹמָא קְדָמָא לְצִפְרָא : 5 לִית לָךְ
רִשׁוֹ לְמַכְסֵי יִת פִּסְחָא בְּחֹדָא מִן קְרוּךְ דִּי יְיָ אֱלֹהֶךָ יִהִיב לָךְ : 6 אֱלֹהֶיךָ לְאַתְרָא
דִּיתְרַעֵי יְיָ אֱלֹהֶךָ לְאַשְׂרָאָה שְׁכִינְתָּיהָ תִּמְן תִּיכּוּס יִת פִּסְחָא בְּרִמְשָׁא כְּמִיעָל
שְׁמֵשָׁא זְמַן מִפְקֶךָ מִמִּצְרַיִם : 7 וְתַבְשִׁיל וְתִיכּוּל בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יְיָ אֱלֹהֶךָ בֵּיה
וְתַפְנִי בְּצִפְרָא וְתִקְרוּךְ לְקִרוּךְ : 8 שִׁתָּה יוֹמִין תִּיכּוּל פְטִירָא וְבוֹימָא שְׁבִיעָאָה
כּוֹנֵשׁ קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ לֹא תַעֲבִיד עֲבִידָא : 9 שְׁבַעָה שְׁבוּעִין תִּמְנֵי לָךְ מִשְׁרִיּוֹת
מְגִלָּא בְּחֹדָא עוֹמְרָא דְּאַרְמוֹתָא תִּשְׂרִי לִמְנֵי שְׁבַעָה שְׁבוּעִין : 10 וְתַעֲבִיד חֲנָא
דְּשְׁבוּעֵיא קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ מִסֵּת נֹדְבַת יֶדְךָ דִּיתִתִּךְ כְּמָא דִּיבְרַכְיִנָךְ יְיָ אֱלֹהֶךָ :
11 וְתַחֲדֵי קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ אֵת וּבְרַךְ וּבְרַתְךָ וְעַבְדְךָ וְאַמְתְךָ וְלִיּוֹאָה דְּבִקְרוּךְ
וְגִיּוֹרָא וְיִתְמָא וְאַרְמְלָתָא דְּבִינָךְ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יְיָ אֱלֹהֶךָ לְאַשְׂרָאָה שְׁכִינְתָּיהָ
תִּמְן : 12 וְתִדְכָר אֲרִי עֲבָדָא הָיִיתָא בְּמִצְרַיִם וְתִסֵּר וְתַעֲבִיד יִת קִימָא הָאֲלִין :
13 חֲנָא דְּמִטְלִיא תַעֲבִיד לָךְ שְׁבַעָה יוֹמִין בְּמִכְנֹשֶׁךָ מְאַדְרָךְ וּמִמְעַצְרָתְךָ :
14 וְתַחֲדֵי בְּחֶנֶךָ אֵת וּבְרַךְ וּבְרַתְךָ וְעַבְדְךָ וְאַמְתְךָ וְלִיּוֹאָה וְגִיּוֹרָא וְיִתְמָא
וְאַרְמְלָתָא דְּבִקְרוּךְ : 15 שְׁבַעָה יוֹמִין תִּיחֹג קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יְיָ
אֲרִי יִבְרַכְיִנָךְ יְיָ אֱלֹהֶךָ בְּכָל עֲלָלְתְךָ וּבְכָל עוֹבְדֵי יֶדְךָ וְתֵהִי בְרַם חֲדַי :

bedghijklnsvy

- טז 2 : דִּיתְרַעֵי j·d - 3 : עֲנִי v ; עוֹנֵי A·n - 4 : כָּל j· - 5 : לְמִיכּוּס b -
6 : אִילְהִין C·M - דִּיתְרַעֵי j·d - 7 : דִּי יִתְרַעֵי d - 8 : עִבְיִדָּא G·O j -
9 : שְׁבוּעִין (bis) n - תִּשְׂרִי l - 10 : דְּבִרְכִינָךְ n ; דִּיבְרִיכִינָךְ n - 11 :
דִּיתְרַעֵי j· - 12 : קִימָא j· - 13 : בְּמִכְנֹשֶׁךָ J - 15 : כָּל v - וּבְכָל J .

- טז 1 : וְעַבְדְּ לָךְ נֹסֶךְ < D - 2 : בּוּי < D - יְיָ [2° + אֱלֹהֶךָ j·l - 3 :
חֲמִיעָא] חֲמִיעָא j· - 5 : מִן קְרוּךְ] מְקִירוּךְ C·G - 6 : לְאַתְרָא] בְּאַתְרָא O·c d -
תִּיכּוּס] תִּיכּוּל o·l - 7 : לְקִרוּךְ] לְמִשְׁכְּנֶךָ J·G M - 8 : כּוֹנֵשׁ] כּוֹנֵשׁ h·l - 9 :
מִשְׁרִיּוֹת] מִדְּשֵׁרֵי n ; מִדְּשֵׁרֵי l - 10 : דְּשְׁבוּעֵיא] דְּשְׁבוּעָתָא h· - 11 : דְּבִינָךְ]
דִּי בִינָךְ l ; דִּי בְּקִירוּךְ c - 12 : וְתִדְכָר] וְתִיחֹג h .

16 תלת זמנין בשתא יתחזון כל דכורך קדם יי אלהך בארתא דיתרעי בחגא
 דפטרעיא ובחגא דשבועיא ובחגא דמטליא ולא יתחזון קדם יי ריקנין:
 17 גבר כמתנת דיהי ככרכתא דיי אלהך דיהב לך: 18 דינן ופורענין תמני
 לך בכל קרוך דיי אלהך יהיב לך לשבטך וידינן ית עמא דין דקשוט:
 19 לא תצלי דין לא תשתמודע אפיין ולא תקביל שחדא ארי שחדא מעור עיני
 חכימין ומקלקיל פתגמן תריצין: 20 קושטא קושטא תרדוף בדיל דתתי
 ותירת ית ארעא דיי אלהך יהיב לך: 21 לא תיצב לך אשרת כל אילן
 בסטר מדבחה דיי אלהך דתעביד לך: 22 ולא תקים לך קמא דרהיק יי
 אלהך:

כו 1 ויהי ארי תיעול לארעא דיי אלהך יהיב לך אחסטא ותירתה ותיתיב בה:
 2 ותיסב מריש כל איבא דארעא דתעיל מארעך דיי אלהך יהיב לך
 ותשי בסלא ותהך לארתא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן:
 3 ותיתי לות כהנא דיהי ביומיא האינן ותימר ליה חויתי יומא דין קדם יי אלהך
 ארי עלית לארעא דקיים יי לאבהתנא למיתן לנא: 4 יסב כהנא סלא מן
 דיך ויחתינה קדם מדבחה דיי אלהך: 5 ותתיב ותימר קדם יי אלהך לבן
 ארמאה בעא לאובדא ית אבא ונחת למצרים ודר תמן בעם זעיר והוה תמן לעם
 רב תקוף וסגי: 6 ואבאישו לנא מצראי ועינונא ויהבו עלנא פולחנא קשיא:
 7 וצלינא קדם יי אלהא דאבהתנא וקביל יי צלותנא וגלי קדמוהי עמלנא
 וליאותנא ודוחקנא: 8 ואפקנא יי ממצרים ביד תקיפא ובדרע מרמם

bcdghijklnsvy

16: יתחזון J (bis) - ריקנין I - 18: ופורענין i; ופורענין v - בכל j - ויודנן
 AB E C - 19: תצלי J - 20: תרדוף J - 21: תיצב Y B F c; תצוב d; תציב
 b - 22: תקים J.

כו 2: דיתרעי j - 4: ויחתינה i - 5: ותתיב i - לאבדא i.

16: יתחזון [1°] יתחזון C - 19: לא [2°] ולא I - 20: קושטא [(bis)] קושטא h -
 - תרדוף] הוי רדיף b g; תהי רדיף M - 21: תיצב] תצוב D - 22: -
 דרחיק] דסגי h.

כו 2: דתעיל] דתתי D - 4: ויחתינה] ויצנעניה D b g - 5: לעם] עם c -
 - תקיף] ותקיף b g.

ובחזוֹנָא רַבָּא ובאַתִּין ובמוֹפְתִין : 9 וְאֵיתִינָא לְאַתְרָא הֵדִין וְהֵב לְנָא יַת אַרְעָא
הָדָא אַרְעֵ עֲבָדָא חֵלֵב וּדְבָשׁ : 10 וְכַעֲנָן הָא אֵיתִיתִי יַת רִישׁ אֵיבָא דְאַרְעָא
דִּיהֵבַת לִי וַיִּי וְתַחְתִּינִיָּה קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ וְתַסְגֹּד קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ : 11 וְתַחְדֵּי
בְּכָל סִבְתָּא דִּיהֵב לֶךָ יְיָ אֱלֹהֶךָ וְלֹאנֵשׁ בֵּיתְךָ אֶת וְלִיזְוָאָה וְלִיזְוָאָה דְּבִינְךָ :
12 אַרְי תְּשִׁיזִי לְעֶסְרָא יַת כָּל מַעְסָר עֲלִילְתְךָ בְּשִׂתָּא תְּלִיתִיתָא שְׁנַת מַעְסְרָא וְתַתִּין
לְלִיזְוָאָה לְגִזְוָאָה לִיתְמָא וְלֹאֲרַמְלָתָא דִּי־כִלְחִין בְּקִרְוֹךְ וַיִּסְבְּעוּן : 13 וְתִימָר קֳדָם
יְיָ אֱלֹהֶךָ פְּלִיתִי קוֹדֵשׁ מַעְסְרָא מִן בֵּיתָא וְאַף יִהְבְּתִיהָ לְלִיזְוָאָה וְלִיזְוָאָה לִיתְמָא
וְלֹאֲרַמְלָתָא כְּכָל תְּפִקִּידְתְךָ דְּפִקִּידְתִּי לֹא עֲבָרִית מִפְּקוּדְךָ וְלֹא אֲתַנְשִׁיתִי :
14 לֹא אֲכִלִית בְּאַבְלֵי מְנִיה וְלֹא חִלִּיפִית מְנִיה בְּמַסָּב וְלֹא יִהְבִּית מְנִיה לְמִית
קְבִילִית לְמִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהֵי עֲבָדִית כְּכָל דְּפִקִּידְתִּי : 15 אֲסַתְכִי מִמְדוֹר
קוֹדֵשׁךָ מִן שְׂמִיא וְבִרְיִךָ יַת עֲמֶךָ יַת יִשְׂרָאֵל וְיַת אַרְעָא דִּיהֵבַת לְנָא כְּמָא דְּקִימִתָּא
לְאַבְהָתָנָא אַרְעֵ עֲבָדָא חֵלֵב וּדְבָשׁ : 16 יוֹמָא הֵדִין יְיָ אֱלֹהֶךָ מִפְּקִיד לֶךָ
לְמַעַבְד יַת קִימִיא הָאֲלִין יַת דִּינִיא וְתִיטֵר וְתַעֲבִיד יַתְהוֹן בְּכָל לֵיבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ :
17 יַת יְיָ חֲסַבַת יוֹמָא דִּין לְמַהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ
וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ
לְמַהוּי לִיָּה לְעַם חֲבִיב כְּמָא דְּמִלִּיל לֶךָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ וְלִמְהוּי לֶךָ לְאַלְהָ
עֲלֵאי עַל כָּל עַמְמִיא דְּעַבְד לְתוֹשְׁבַחָא וְלִשׁוּם וְלִרְבּוּ וְלַמְהוּךְ עִם קֳדִישׁ קֳדָם יְיָ
אֱלֹהֶךָ כְּמָא דְּמִלִּיל :

b e g h i j k l n s y

: 8 : ובחזוֹנָא i - : 9 : וְאֵיתִינָא i - : 12 : מַעְסְרָא i ; id. verse 13 - : 13 :
יהבִיתִיהָ b g l - דְּפִקִּידְתִּי i ; id. verse 14 - : 14 : בְּאַבְלֵי i - : כְּכָל i - : 15 :
דיהבִתָּא i - : 16 : לְמִיעַבְד i - : קִימִיא i - : 17 : לֵאִילָה s - : קִימִיהוּ i - : 19 :
וְלִשׁוּם i .

: 8 : ובחזוֹנָא [ובחזוֹן b g ; ובחזוֹן D -] רַבָּא [רַבְרִיךְ b g -] : 9 : וְאֵיתִינָא [ואֵיתִינָא] וְאֵיתִינָא
i - [הֵדִין] הָדָא i - : 10 : וְתַחְתִּינִיָּה [ותַּחְתִּינִיָּה] וְתַצְנַעֲנִיָּה D - : 12 : תְּלִיתִיתָא [תְּלִיתִיתָא] תְּלִיתִיתָא
L b - : 13 : קוֹדֵשׁ [קוֹדֵשׁ] מַעְסְרָא [מַעְסְרָא] וְלִיזְוָאָה [וְלִיזְוָאָה] לְגִזְוָאָה M - .
[תְּפִקִּידְתְךָ] תְּפִקִּידְתְךָ [תְּפִקִּידְתְךָ] O b g - [אֲתַנְשִׁיתִי] אֲתַנְשִׁיתִי ; D ; [גִּישִׁיתִי] גִּישִׁיתִי i - : 14 : [חִלִּיפִית]
D h - [בְּמַסָּב] בְּמַסָּב M - [לְמִית] לְמִית D - [לְמִימְרָא] לְמִימְרָא [בְּמִימְרָא] בְּמִימְרָא
D - : 16 : יוֹמָא [הֵדִין] אַרְי j - [מִפְּקִיד] מִפְּקִיד l - [מִפְּקִיד] מִפְּקִיד U c - : 17 : [וְלִקְבִילָא]
וְלִקְבִילָא c - [לְמִימְרִיהָ] לְמִימְרִיהָ D b - : 19 : [עֲלֵאי] עֲלֵאי U b .

תרגום של תוספתא

תוספתא ויאמר קין אל הבל אחיו וגי' (בראשית ד' ח')

ואמר קין להבל אחוהי: לית דין ולית דיין ולית עלם אוחרן. ולית אגר טב לצדיקיא. ולית פורענות לרשיעיא: ואתיב הבל ואמר לקין אחוהי: אית דין אית דיין ואת עלם אוחרן. ואת אגר טב לצדיקיא. ואת פורענות לרשיעיא: והוה במהויהון בחקלא וקם קין על הבל אחוהי וקטליה: (k)

ישעיה

- § 1 נְבוֹאֹת יִשְׁעִיָּה בְּרִ אֲמוֹן דַּאֲתַנְבִּי עַל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וְיִתְבִּי יְרוּשָׁלַם בְּיוֹמֵי 5 §
 עוֹיָה יוֹתֵם אַחֵו יְחֻזְקִיָּה מְלָכִיָּא דְּבֵית יְהוּדָה: 2 שְׁמַעוּ שְׁמִיא דְּעוּ כְּד
 יְהֵבִית אֹרִיתִי לְעַמִּי וְאֶצִּיתִי אֲרַעָא דַּאֲתַרְגִּיפַת מִן קְדָם פִּתְגְמֵי אֲרִי יִי מְלִיל
 עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל קְרִיתִי לְהֹן בְּנִן חֲבִיבִיתִנֹן וְיִקְרַתְנֹן וְאִינֹן מְדַרוּ בְּמִימְרֵי:
 3 יָדַע תּוֹרָא זְבִנְיָה וְחִמְרָא אֹרִיא דְּמַרוּהִי יִשְׂרָאֵל לֹא אֹלִיף לְמִדְעָ דְּחֵלְתִי
 עַמִּי לֹא אִסְתְּכַל לְמַתְבִּ לְאֹרִיתִי: 4 וְ עַל דַּאֲתַקְרִיאוּ עִם קְדִישׁ וְחִטּוּ כְּנִשָּׂא
 בְּחִירָא אֲסִינְאוּ חוּבִין אֲתַכְנִיו בֹּרְעָא רְחִימָא וְאֲבֵאִישׁוּ וְאֲתַאמְרִ לְהֹן בְּנִין חֲבִיבִין
 וְחֵבִילוּ אֹרְחַתְהוֹן שְׁבִקּוּ יֵת פּוֹלְחָנָא דְּיוּי קְצוּ בְּדַחְלַת קְדִישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל בְּדִיל
 עוֹבְדֵיהוֹן בְּיִשָּׂא אִסְתְּרוּ וְהוּוּ לְאַחְרָא: 5 לֹא מִסְתְּכִלִן לְמִימְרֵ עַל מָא
 לְקִינָא עוֹד מוֹסְפִין לְמַחְטִי לֹא אֲמֹרִן מְדִין כָּל רִישׁ מְרַע וְכָל לֵב דְּיוּ:
 6 מִשָּׂאָר עֲמָא וְעַד רִישָׁא לִית בְּהוֹן דְּשִׁלִּים בְּדַחְלַתִי כוֹלְהוֹן סְרַבִּין וְמַרְדִּין
 אֲתַנְעִלוּ בְּחוּבִין כְּמַחָא מְרִסְסָא לֹא שְׁבִקִין מוֹדוּנְהוֹן וְלֹא מַחְמִדִין לְתִיּוּבָא וְאִף
 לֹא זָכִין לְהֹן לְאַנְעָא עֲלֵיהוֹן: 7 אֲרַעְכוֹן צְדִיאָ קְרִיכְתִין יְקִידַת נוֹר אֲרַעְכוֹן

5 hcf govz

- א 1: ישעיהו g o b - ירושלם z - עזיהו f - יחזקיהו g o b - 3: וחמרא
 z 5 - אריא 5 - אילף 5 z; אילף f; אליף c - למיתב g c b - 4:
 דאתקרוי 5 - חטו 5 - כנישא g c b - אסגיו 5 - אתכניאו g f b - והו 5
 - לאחורא g b; לאחורא c - 5: מוספינ b - מא דין c - 6: רישא b;
 רישא g c f o - מודוניהו g c f b - זכוואן c i - 7: ארעכון (bis) z

- א 1: בימי b - 2: דאתרגיפת] דאתרגישת g; דאתרגימת b - וחביבתינן
 c f; וחבבתינן c; וחבבתנן o - 3: ועמי c - לאוריתי] לדחלתי o - 4:
 (וי) על b - ואסניאו g b - איתאמר b - בדחלתא (קדישא) g b o
 - ובדיל g c f b - לאחורן f - 5: ולא (אמרין) g c b o - דוי] חליש f;
 6: (דשלים) בדחלתי < f - בחובין] בחוביהו o - לתיובתא g c f b o -
 אף (לא) g b - 7: וקרויכוך c f o - גורא o

- א 3: (וחמרא) אוריה דמריה (אהורייר) A - 4: הוי: תר' אכלו R -
 (על) עם] דאתקריאו עם) K - ובדיל K - לאחורא K - 6: (ועד) רישא K -
 - במחא K - מודוניהו K - ואף לא] ולא K - סרבין] מסרבין K^o -
 קלאנא K^o

לקבל־לֶכֶן עֲמִיָּא מַחֲסֵן יְהוָה וּבְחֻבִּיכֹן צְדִיאָת מִנְכֹן אַתְחַלְפַת לְנוֹכְרָאִין:
 8 וְאַשְׁתָּאֲרַת כְּנִשְׁתָּא דְצִיֹּן כְּמִטְלַתָּא בְכִרְמָא בְתַר דְקִטְפוּהִי כְעֶרְסֵל מִבְּתוּתָא
 בְּמִקְטִיא בְתַר דְאַבְעִיּוּהִי כְקֶרְתָּא דְצִירִין עֲלֵה: 9 אֵילוּ לֹא פֹחַ מוֹתֵר טוֹבִיָּה
 דִּיּוּ צְבָאוֹת אֲשָׁר לְנָא שְׂרֻבָּא בְרַחְמוּהִי אִית עֵימָנָא חוּבִין דְכֹאנֵשׁ סְדוּם פֹּחַ
 אֲבָדְנָא וּכְיִתְבֵי עֲמֵרָה אֲשִׁתִּיצִיָּא: 10 קְבִילוּ פִתְגָמָא דִּיּוּ שְׁלִטְנִיא דְעוֹבְדֵיהוֹן
 בִּישָׁן כְּשִׁלְטְנֵי סְדוּם אֲצִיְתוּ לְאוּרִיתָא דְאַלְהָנָא עֲמָא דְעוֹבְדֵיהוֹן דְמִן לַעַם
 עֲמֹרָה: 11 לֹא רְעוּא קְדָמִי בְּסִגְיָאוֹת נִכְסֵת קוֹדְשִׁיכֹן אֲמַר יִי מִיֶּסֶת עֲלוּתָא
 דְכִרְיֹן וְתִרְבַּב פְּטִימִן וְדָם תוֹרוֹן וְאִמְרִין וְגִדִין דְכֹאֲלִין לֹא רְעוּא קְדָמִי בְּהוֹן:
 12 דֹּאֲתוֹן אֲתֹן לְאַתְחֻזָּאָה קְדָמִי מִן תְּבַע דֹּא מִדְּכֹחַ לְמִיתִי לֹא תְדוּשֹׁן עוֹרְתִי:
 13 לֹא תוֹסְפוֹן לְאַיְתָּאָה מִנְחָא אֲנִיסָא קְרַבֵּן מִרְחָק הוּא קְדָמִי יְרוּחִין וְשִׁבִין
 כְּנִישָׂא אֲתוֹן מִתְכַּנְשָׁן לֹא שְׁבַקֵּן חוּבִיכֹן לְקַבְּלָא צְלוּתְכֹן בַּעֲדוֹן כְּנִישְׁתְּכֹן:
 14 יְרַחֲמִיכֹן וּמוֹעֲדֵיכֹן רַחֵק מִימְרֵי הוּוּ קְדָמִי לְרִיחוּק אֲסִינִי לְמִשְׁבָּק:
 15 וְכַד כְּהִנְיָא פְּרִסִין יְדִיהוֹן לְצִלָּאָה עֲלִיכֹן מְסִלְקִנָּא אֲפִי שְׂכִינִי מִנְכֹן אֲף כַּד
 אֲתוֹן מְסֹן לְצִלָּאָה לֹא רְעוּא קְדָמִי לְקַבְּלָא צְלוּתְכֹן מִדִּידִיכֹן דֵּם זְכִי מְלִין:

5 b c f g o z

לקבליכֹן b o g c · 8 : כערסיל o · 9 : אלוֹי (פֹּחַ) 5 · - דכאינש g b ·
 10 [דמן] דמן o ; דמין g · 11 : וגדיין c ; וגדיין f · 12 : לאַתְחֻזָּאָה z ·
 מאן g · 13 : תִּסְפוֹן 5 z ; תוסיפון b · (בעידן) כנשיכֹן b · 14 : לְרִיחוּק
 15 : זכאי g c · 15 : מליאן c ·

ובחוביהון b g · - ואיתחלפת o c · - אתחלפת] + הוֹת z₁ b g f · 8 :
 כמטללתא b o g c · - במקטיא] במקטיא g · - דבעייהו c · - כקרתא] בקרתא
 g · - עלהא o · 9 : פֹּחַ < c · - כְּרַחְמוּהִי z f · 10 : ואציתו c · - אורייתא f ·
 11 : מיסת] p f שבצית b o g · - עלוות] עלון f · 12 : דאתון] כד אתון g o ·
 מן (תבע) מה b · - מן ידכֹן c · - למיתי < f · 13 : מנחת (אניסא) b o g ·
 (קרבן) דמרחק f · 14 : הוה c · 15 : ואֲף (כד) z 5 b g c · - אֲף כַּד] וכד o ·
 - לצלאה (2°) + קדמי c · - מדידיכֹן] מדיכֹן g ; מדידכֹן f ·

7 : צדיאת] + ארעכֹן K · - והות] ואתחלפת K · 8 : (כערסל מבתותא)
 במקשיא (2 כע ; ארולא) : במקייטא (ערסל) A · - (כערסל מבתותא ...)
 במקשיא : R כעיר נצורה : כעיר שצרו עליה ועושין סוכות סביב לה להסתתר
 שם החיילות וכשמסתלקין מעליה מניחין אותה והולכין, כל זה ת"י R · -
 כמטללתא K · - במקטיא < K · - דאבעוהי K · 9 : לולי ה' תר' אלוֹי
 מימרא דה' (1 אלו) A ·

16 תּוּבוּ לְאוּרִיתָא אֲדָכוּ מְחוּבֵיכוֹן אֲעִדּוּ בִישׁוֹת עוֹבְדֵיכוֹן מְקָבִיל מִימְרֵי
 אֲתַמְנְעוּ מִלֵּאבֶאֱשָׁא: 17 אֵילְפוּ לְאִיטְבָּא תְבַעְו דִּינָא זְכוּ דְאַנְסֵ דִינּוּ דִין
 יְתַמָּא עֲבִידוּ קְבִילַת אֲרַמְלַתָּא: 18 בְּכִין כַּד תַּתּוּבוֹן לְאוּרִיתָא תְבַעוּן
 מִן קַדְמֵי וְאֲעִבִיד בְּעוֹתְכוֹן אֲמַר יִי אִם יִהוּן חוּבֵיכוֹן כְּתִימִין כְּצַבְעוּנִין כְּתִלְגָּא
 יְחֹרּוּן אִם יִסְמְקוּן כּוּהוּרִיתָא כְּעֶמֶר נְקִי יִהוּן: 19 אִם תִּיבוֹן וְתִקְבְּלוּן
 לְמִימְרֵי טוֹבָא דְאַרְעָא תִיכְלוּן: 20 וְאִם תִּסְרְבוּן וְלֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי בְּחָרָב
 סְנֵאָה תִתְקַטְלוּן אֲרִי בְּמִימְרָא דִינִי גִזִיר כִּין: 21 אֵיכְדִין תָּבוּ עוֹבְדֵהָא לְמַהוּי
 כְּטַעֲיַתָּא קְרַתָּא מְהִימְנַתָּא דְהוֹת מְלִיא עֲבִדֵי דִינָא קְשְׁטָא הוּהּ מִתְעַבִּיד בַּהּ וְכַעֲן
 אִינוּן קְטוּלֵי נַפְשָׁן: 22 כְּסַפִּיךְ הוּהּ לְפִסְלוֹא חֲמִירִךְ מְעָרָב בְּמֵיא:
 23 רְבֵרְבִךְ מְרֹדִין וְשׁוֹתְפִין לְגַנְבִין כּוּלְהוּן רְחִמִין לְקַבְּלָא שׁוּחַדָּא אֲמַרִין גְּבַר
 לְחַבְרִיהּ עֲבִיד לִי בְדִינִי דְאֲשְׁלִים לָךְ בְּדִינְךָ דִין יְתַמָּא לֹא דִינִין וְקְבִילַת

5 b c f g o v z

16 : עוֹבְדֵיכוֹן 5 - אתמניעו b - 17 : אלפו f ; אליפו g c - לאוטבא o g -
 - דונו (דין) b g - עיבדו b g c f - 18 : כציבעונין b o g c - יסומקן b g -
 כויהוריתא o - כְּעֶמֶר z - נקי נקא o - 19 : תייבון b - 21 : עוֹבְדֵהָא
 5 z - כטעותא c - 22 : מעורב b - 23 : רברביך b g - רחמיך b g -
 עיבד b g c f

16 : לְאוּרִיתָא b 5 - ואידכו b g - ואעדו b g - 17 : זכו] דכו o - עבידו]
 קבלו o - קבילו קבלת b - 18 : לאוריתי o - יהון (1°) יהון o - ואם (2°)
 c - 20 : (ארי) מימרא g - 21 : + איכדן תבו עובדהא למהווי כאיתא דטעיא
 מבתר בעלה קרתא דהות מהימנתא למרהא דהות מליא דינין דקשוט וכדון
 דיננא מצלין דינא דהו כהניא מקרבין קרבני תדירא אימרא חד בצפרא
 על חובי רמשא ואימרא חד בפניא על חובי יומא מטול דבוכו יביתון ויקומון
 יתבי בה וכדון לא מקרבין אילהין קטלין ודבחתן לטעותא וגרמין קטילי
 נפשאתא : עובדייך הון דמיין מלקדמין היך כספא סנין איתא הפכתא להישתכחא
 בך פסולא אוריתא דדמיא לחמר בריר אשניתא ית פיקודיא והוית כחמר מערב
 במיא f - קרתא] pf עובדי f ; דקרתא c - הא אינון c f - 22 : וחמריך b g c -
 - 23 : לקבלא (שוחדא) < f - טב (בדיני) b g - ואשלים b o g c ; ואנא
 אישלם f

18 : (כתימין) כציבעונין (כתם) A - 23 : (עביד לי) טב (בדיני) ואשלם (לך)
 בדינך R - (עביד) ליה (בדיני) ואשלם (לך) K - (עלת) קדמיהון K -
 קבילת K

אֲרַמְלָתָא לֹא עָלְתָא לְקַדְמֵיהוֹן: 24 בְּכִין אֲמַר רַבִּין עֲלֵמָא יוּ צְבָאוֹת תְּקִיפֵא
 דִּישְׂרָאֵל קָרְתָא יְרוּשָׁלַם אֲנָא עֲתִיד לְנַחְמוּתָהּ בְּרַם וְיִ לְרִשְׁעִיָא כַּד אֲתַגְלִי
 לְמַעַבְדֵּי דִין מְסַנְאֵי עֲמָא וְאֲתֵיב נִקְמָא לְבַעִיל דְבָבֵא: 25 וְאֲתֵיב מַחַת גְּבוּרָתִי
 עֲלֶךָ וְאֲכִרִיר כִּמָּא דְמִנְקֵן בְּבוּרִיתָא כָּל רִשְׁעֶךָ וְאֲעֲדִי כָּל חֲיִיבֶךָ: 26 וְאֲמֵנִי
 בִּיךְ דִּינִי קוּשְׁטָא תְקַנִּין כִּיד בְּקַדְמֵיתָא וּמְלַכֵּי מַלְכֶךָ כִּיד מִן אֹולֵא בְּתֵר כִּין
 יִתְקַרִי לִיךְ קָרְתָא דְקוּשְׁטָא קָרְתָא מְהֵימְנָתָא: 27 צִיִּין בְּדִיתַעֲבִיד בְּהֵ דִינָא
 תַּתְפְּרִיק וְדַעֲבָדוּ אֹורִיתָא יִתּוּבִין לֵהּ בִּזְכוּ: 28 וְיִתְבְּרוּן מְרוּדִין וְחֲיִיבִין כְּחֵדָא
 וְדַשְׁבְּקוּן אֹורִיתָא דִּינִי וְשִׁתְּצִיִּין: 29 אֲרִי תְבַהֲתוּן מְאִילָנֵי טְעוּתָא דְחַמִּידָתוּן
 וְתַתְכַּנְעוּן מְגַיָּאךְ טְעוּתָא דְאֲתוּן מְסַתְּיַעִין בְּהוֹן: 30 אֲרִי תְהוֹן כְּבוּשְׁמָא
 דְּבַמְתָּר טְרַפּוּהֵי וְכַנְיָנָת שְׁקִיא דְמִיִּין לִית לֵהּ: 31 וְיֵהִי תוֹקְפָהוֹן דְּרִשְׁעִיָא
 כְּנֻעֻרִית כְּתָנָא וְעוּבָד יִדֵּיהוֹן כְּנֻצִּין נוּרָא כִּמָּא דְמַקְרְבִין דִּין לַסְטֵר דִּין וְדִלְקִין
 5 א תְּרִיהוֹן כְּחֵדָא כִּין יִסּוּפוּן רִשְׁעִיָא אֲנּוּן וְעוּבְדֵיהוֹן בִּישְׂאֵא וְלֹא יֵהִי עֲלֵיהוֹן חִיסֵּ: 1
 פְּתוּם נְבֹאָה דְאֲתַנְבִּי יִשְׁעִיָה בְּרֵ אֲמוּץ עַל אֲנֵשׁ יְהוּדָה וְיִתְבֵּי יְרוּשָׁלַם:
 2 וְיֵהִי בְּסוּף יוֹמֵיא מִתְקֵן יֵהִי טוֹר בֵּית מְקַדְשָׁא דִּינִי בְּרִישׁ טוֹרֵיא וּמְנַטֵּל

(5) b c f g o v z

עֲלָתָא 5 - 24 ; יְרוּשָׁלַם z (always so) ; יְרוּשָׁלַם 5 - עֲתִיד 5 z - אִיתְגְּלִי c f -
 - לְמַעַבְדֵּי c - 25 : עֲלֶךָ z - וְאִכְרִיר c - וְאֲעֲדוּ v - 26 : וְאִמְנֵי c f - וּמִלְכֵי
 (מִלְכֶךָ) c f - (מִן) אֹוִילֵא g ; אֹוִילֵא c - לֶךְ c - 27 : תַּתְפְּרוּךְ b o g - 28 -
 מְרוּדִין z 5 - 29 : בַּהֵן f - 31 : תוֹקְפֵיהוֹן b c - וְדִלְקֵן 5 .
 ב 1 : יִשְׁעִיָהוּ f - 2 : מִתְקֵן b - וּמְנַטֵּל z

עֲלָתָא c f z ; עֲלֵילֵא f - 24 : בְּכִין + כְּדִין 5 - (קָרְתָא) דִּירוּשָׁלַם o -
 לְמַעַבְדֵּי + פְּרַעֲנוֹת z 5 f - (מְסַנְאֵי) עֲמֵי b o g c - (לְבַעִיל) דְּבַבְאֵי g o ;
 דְּבַבֵּי f ; דְּבַבֵּי c - 25 : עֲלֶךָ o - (כָּל) רִישְׁעֵא b ; (כָּל) רִישְׁעֵי g - (כָּל)
 חוּבֶךָ g b - 26 : וּבַתֵּר (כִּין) b o g c f - תְּקַנִּין o - 27 : כִּד יִתְעַבְדֵּי b o g f -
 יִתּוּבִין [יִסּוּפוּן 5 - 29 : תַּתְבַּהֲתוּן b - מְגַיָּא דְטְעוּתָא c - מְגַיָּי (טְעוּתָא)
 b g ; מְגַיָּא o - 30 : דִּי מִיתֵר (טְרַפּוּהֵי) b ; דְּמִיתֵר c f ; דִּי מְנַתֵּר g ; דְּמַנְתֵּר
 o ; בְּמַתָּר 5 - טְרַפּוּהֵא c - 31 : עֲלֵיהוֹן (חִיסֵּ) f

25 : וְאִבְרָרוּן כִּמָּא דְמַנְקֵן (בְּבוּרִיתָא) בּוּרִיתָא A - 26 : וּמִלְכֵי מִלְכֵיא (כִּד
 מִן אֹוִילֵא) (אוּלֵא) A - 29 : תַּתְבַּהֲתוּן K - דְּחַמְדָּתוּן K ; דְּעַבְדָּתוּן K -
 31 : (וְעוּבָד) יִדְהוֹן ... (וְלֹא יֵהִי עֲלֵיהוֹן) חִיסֵּ R - וְעוּבְדֵי יִדְהוֹן K¹ ;
 וְעוּבְדֵיהוֹן K² - חִיסֵּ K - כִּמָּא K .

מִירְמָתָא וִיתְפַּנִּין לַמַּפְלָח עֲלוּהֵי כָל מַלְכוּתָא: 3 וַיְהִיכֹן עֲמִמִּין סְגִיָּין
 וַיִּמְרוּן אִיתּוּ וַיְנִסֵּק לְטוֹר בֵּית מְקֻדְשָׁא דִּיּוּ לְבֵית שְׁכִינַת אֱלֹהֵיהּ דִּיעֻקְב וַילְפִינָא
 מְאוּרֻחֵן דְתִקְנֵן קְדְמוּהֵי וְנִהָךְ בְּאַלְפֵן אֹרִיתֵיהּ אֲרִי מְצִיִן תִּפְּוֹק אֹרִיתָא וְאוּלְפֵן
 פְּתַגְמָא דִּיּוּ מִירוּשָׁלַם: 4 וַיִּדְּחֵן בֵּין מַלְכוּתָא וַיּוֹכֵחַ לְעַמְמִין סְגִיָּין וַיעֲפֹפֹן
 סִיפִיהֶן לְסִיכִין וּמִוִּרְגִיָתְהוֹן לְמַגְלִין לֹא יִטּוּל עִם בְּאַפֵּי עִם זֶן וְלֹא יִתְאַלְפֵן
 עוֹד מִיבְכִין קְרָבָא: 5 וַיִּמְרוּן דְּבֵית יְעֻקְב אִיתּוּ וְנִהָךְ בְּאַלְפֵן אֹרִיתָא דִּיּוּ:
 6 אֲרִי שְׁבָקְתוֹן דְּחֵלַת תְּקִיפָא דְהֵוּה פְּרִיק לְכֹן דְּבֵית יְעֻקְב אֲרִי אֲתַמְלִיאַת
 אֲרַעְכוֹן טְעוֹן כִּיד מְלַקְדְּמִין וְעַנְוֵן כַּפְלִשְׁתָּאֵי וּבְנִמוּסֵי עַמְמִיא אֲזֻלִין:
 7 וְאַתְמְלִיאַת אֲרַעְהוֹן כֶּסֶף וְדֵהב וְלִית טוֹף לַגְּזוּהֵי וְאַתְמְלִיאַת אֲרַעְהוֹן טוֹסוֹן
 וְלִית טוֹף לְרַתְכוּהֵי: 8 וְאַתְמְלִיאַת אֲרַעְהוֹן טְעוֹן לְעוּבַד יְדִיהוֹן סְנִדִין
 לְדֹאֲתְקִינָא אֲצַבְעֵתְהוֹן: 9 וַיִּמְאַךְ אֲנִשָׁא וַיְחַלֵּשׁ תְּקוֹף גּוֹבְרִין וְלֹא תִשְׁבּוֹק
 לְהוֹן: 10 וַיַּעֲלוֹן לְמַעַרְק בְּטַנְרִיא וְלֵאִי־טַמְרָא בְּעַפְרָא מִן קְדָם דְּחִילָא יִי
 וּמוֹזֵי יִקְרִיָהּ: 11 עֵינֵי רְמוֹת אֲנִשָׁא יִמְאַכּוֹן וַיְחַלֵּשׁ תְּקוֹף גּוֹבְרִין וְתִקְפוֹ יִי
 בְּלַחוּדוּהֵי בְּעִידָנָא הֵוּוּ: 12 אֲרִי יוֹמָא עֵתִיד לְמִיתֵי מִן קְדָם יִי צְבָאוֹת
 עַל כָּל גְּזוּתֵיהּ וְרַמֵּי לִיבָא וְעַל כָּל תְּקִיפֵיהּ וַיִּמְאַכּוֹן: 13 וְעַל כָּל מַלְכֵי
 עַמְמִיא תְּקִיפֵיהּ וְחִסְיָנָא וְעַל כָּל טוֹרְנֵי מְדִינָתָא: 14 וְעַל כָּל טוֹרְיָא רַמֵּיָא

bcfgovz

מִרְמָתָא z ; מרמאתא c - ויתפנין c - מלכותא zf ; מלכותא c -
 3 : וְאַלְפֵן (פתגמא) z - 4 : וידך o - סיפיהן f - ומורגיתיהן b g - למיגלין
 c - יתאלפן z - 5 : וניהך f - 6 : שביקתון b - ארעכון z - 7 : סוסוואן c -
 8 : טעוואן c - אצבעותהון b ; אצבעותיהון g - 9 : ויחלש z ; ויחלוש c -
 - גברין f - 11 : ימאכון z f ; ימאכאן c - ויחלש b g - ותקפו z -
 13 : מדינאתא c -

ב 2 : ויתפנון b g - 3 : ולבית (שכינת) c o - קדמוהי < f - פתגמא
 אוריתא f - 4 : לסיכין] לסכינין f - ולא (יטול) c o f - עוד < z - מיבכין <
 f - 5 : דבית] בית z - 6 : ויימרון o - דחלא (תקיפא) g - כמלקדמין b g -
 7 : כספא ודהבא c - ולית (2°) ואין c - 8 : לעובדי (ידהון) b g f - 9 : ולא]
 לא f - 10 : ויעלון b g c - למערק במערק b g - בטינרא g b - במערת
 טינריא f - (דחילא) דייי b o g c - 11 : ההיא b g c - 12 : (יומא) דעתיד c o g -
 - 14 : רמיא] מרמיא f -

ב 4 : סיפיהון (עף) A - 5 : (דבית יעקב) אתו R - ויימרון (דבית) K -
 6 : דחלא (תקיפא) דהוא (פריק) K - 13 : ועל (1°) על K -

וְעַל כָּל רִמְתָּ מִנְטֹלֶתָּ: 15 וְעַל כָּל דִּיתְבִּיךְ בְּמַגְדֵּל רֵם וְעַל כָּל דֶּשֶׁן בְּשׂוֹר
 כְּרִיךְ: 16 וְעַל כָּל נַחְתֵּי סַפִּינֵי יִמָּא וְעַל כָּל דֶּשֶׁן בְּבִירְנִית שְׁפָרָא:
 17 וְתַמְאָךְ רִמּוֹת אֲנָשָׁא וְיַחְלֵשׁ תְּקוּף גֻּבְרִין וְתִקְיָךְ יִי בְּלַחְוֹדוּהֵי בְּעִידָנָא הָהוּא:
 18 וְטַעוֹתָא גַּמִּירָא יִסְרְפוּן: 19 וְיִיעֲלוּן בְּמַעֲרַת טַנְרִיא וּבְמַחִילֵי עֶפְרָא מִן
 קָדָם דְּחִילָא יִי וּמְזוּי יִקְרִיה בְּאַתְגְּלִיּוּתֵיהָ לַמַּתְבָּר רְשִׁיעֵי אַרְעָא: 20 בְּעִידָנָא
 הָהוּא יִרְחִקוּן בְּנֵי אֲנָשָׁא יֵת טַעוֹת כְּסַפְהוֹן וְיֵת טַעוֹת דְּהַבְהוֹן דְּעַבְדוּ לַהוֹן לַמַּסְגָּד
 לְטַעוֹתָא וּלְצִלְמֵינָא: 21 לְמִיעֵל בְּמַעֲרַת טַנְרִיא וּבְשִׁקְפֵי כִּיפִיא מִן קָדָם
 דְּחִילָא יִי וּמְזוּי יִקְרִיה בְּאַתְגְּלִיּוּתֵיהָ לַמַּתְבָּר רְשִׁיעֵי אַרְעָא: 22 אַתְמַנְעוּ לְכוּן
 מְלֹאשְׁתַּעֲבָדָא לְאַנְשָׁא בְּמַעֲבָדֵיהָ דְּחֵלָא דְּנִשְׁמַת רוּחַ חַיִּין בְּאַפּוּהֵי אַרְיִ יוֹמָא
 דִּין הוּא קָיִים מְחַר לִיתוּהֵי וְכִלְמָא חֲשִׁיב הוּא:

bcfgovz

14 : מִנְטֹלֶתָּ z - 15 : דִּישֶׁן c - 16 : שׁוּפְרָא z b - שְׁפִירָא g - 17 : וְיַחְלֵשׁ z ;
 ויחליש g - b - גברין f - גיברין c - וְתִקְיָךְ z ; ותקוף (יִי) c - 20 : לַמַּסְגָּד
 b g - ולצילמנא b - 21 : בְּמַעֲרַת z - 22 : מְלֹאשְׁתַּעֲבָדָא z - במיעבדיה c

16 : נַחְתֵּי סַפִּינֵי] דִּיתְבִּיךְ בְּנִיִּסֵּי b o g f c z - [בְּבִירְנִית] בְּבִירוֹת z - 17 : וּיַמְאָךְ
 (רִמּוֹת) b o g c f - ויחלש] וּיַמְאָכֵן f - הֵיּא b o c - 19 : (בְּמַעֲרַת) טַנְרִיא b -
 - וּבְמַחִילַת עֶפְרָא o - (דְּחִילָא) דִּיּי b o c ; דְּחֵלָתָא דִּיּי g - 20 : הֵיּא
 b o g f - 21 : כִּיפִיא b g - (דְּחִילָא) דִּיּי b o c ; דְּחֵלָתָא דִּיּי g - 22 :
 לַמַּעֲבָדֵיהָ f - וּמַחַר g o - וּלְמַחַר c - לֹא אִיתוּ o f ; לֹא אִיתוּהֵי c - וְכֹל
 מה (חשיב) c

16 : בִּירְנִיּוֹת שְׁפִירָן (בְּרִין) A - וְעַל כָּל אֲנִיּוֹת תִּי וְעַל כָּל דִּיתְבִּיךְ בְּנִיִּסֵּי יַמָּא R -
 - נַחְתֵּי סַפִּינֵי] דִּיתְבִּיךְ בְּנִיִּסֵּי K - [בְּבִירְנִית] בְּרִנִּיּוֹת K - שׁוּפְרָא K

עמוס

1 קָבִילוּ יָת פִּיתְנָמָא הֶדִּיךְ דַּמָּר יִי עֲלִיכֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל זֹרְעֵיתָא
 דְּאֶסְיִקִּית מְאָרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִמָּר: 2 לַחֹד בְּכֹן אַתְרֵעִיתִי מְכָל זֹרְעֵית
 אֲרַעָא עַל כֵּן אֶסְעָר עֲלִיכֹן יָת כָּל חֹבֵיכֹן: 3 הִיְהִיכֹן תִּרִּין כְּזֹדָא אֱלֹהִין
 אִם אֹדֹמְנוּ: 4 הִיְנִהוּם אֲרִיא בְּחֹרְשָׁא וְצִיד לִית לִיה הַיָּרִים בְּרִ אַרְיֹן קָלִיה
 מְמַרְבּוּעֵיתִיה אֱלֹהִין אִם אֶחָד: 5 הַתְּפֹל צִיפְרָא בְּקֹלָא עַל אֲרַעָא וְצִיד
 לִית לָהּ הַיְשׁוּר קֹלָא מִן אֲרַעָא וּמִיַּחַד לֹא יִיחֹד: 6 אִם יִתְקַע שׁוּפְרָא בְּקֶרְתָּא
 בְּלֹא זְמַנְהָ וְעָמָא דְּבָהּ לֹא יִזְעֹן אִם תְּהִי בִשְׂתָא בְּקֶרְתָּא וּמִן קֶדָם יִי לֹא
 אַתְעֲבַדְתָּ: 7 אַרִי לֹא כְּשִׁרִין פִּתְנָמִין דְּמִתְעַבְדִּין קֶדָם יִי אֱלֹהִים אֱלֹהִין גְּלִי
 רִי לְעַבְדֵּיהּ נְבִיאָא: 8 אַרִיא נְהִים מִן לֹא יִדְחַל יִי אֱלֹהִים מְלִיל מִן לֹא
 יִקְבִּיל נְבִואָתָא: 9 בְּסֹרֹ עַל בִּרְנִית בְּאֶשְׁדֹּד וְעַל בִּרְנִית בְּאֲרַעָא דְּמִצְרַיִם 5
 וְאִמְרוּ אַתְכֹּנְשׁוּ עַל טוּרֵי שׁוּמְרוֹן וְחֹזוּ שׁוּשַׁיָּא סְגִיָּא בְּנֹהָ וְאִנּוּסִין דְּכִנְטָה:
 10 וְלֹא יִדְעִין לְמַעַבְד אֹרִיתָא אִמְרוּ יִי דְמִלֵּן אֹבְצֵרִיָּהוּן חֲטוּף וּבִזָּא בְּבִרְנֵיתָהוּן:
 11 בְּכֵן כֹּדֵן אִמְרוּ יִי אֱלֹהִים עֶקָא תְּקַפָּה לְאֲרַעָא וְיִבְטַל מִנִּיךְ תְּקַפִּין וְיִתְבוּן
 בִּרְנֵיתִיךְ: 12 כֹּדֵן אִמְרוּ יִי כִמָּא דְּמִשְׁיִיב רְעִיא מְפִימָא דְּאֲרִיא הַרְתִּין כְּרַעִין

(5) b c f g o v z

1 3: אֱלֹהִין b g f - 4: הַיָּרִים z - אֱלֹהִין b g f - 5: צִיפּוּרָא f - (לִית)
 לִיה g f c - יִיחֹד 5 - 6: (וְעָמָא) דִּי בֵה b g o - אַתְעֲבַדְתָּ z 5 - 7:
 אֱלֹהִין f - 8: נִהֵם f - יִקְבֵּל f - 9: וְאִמְרוּ z f c - אַתְכֹּנְשׁוּ z ; אִתְכֹּנְשׁוּ
 c - וְאִנּוּסִין c - 10: לְמַעַבְד f - דְּמִלֵּן z - 11: (עֶקָא) תְּקַפָּא f ; תְּקַפִּין
 b g o ; תְּקַפָּה z - וְיִבְטַל b g o - וְיִתְבוּן z f c - בִּרְנֵיתִיךְ z - 12: כְּרַעִין
 f ; כְּרַעִין c

1 1: [הַדִּין] דִּיִּי c - [דַּמָּר] דְּמִלִּיל c - [בְּנֵי (יִשְׂרָאֵל)] בֵּית b g - 3: [אֱלֹהִין]
 אֱלֹא c - 4: [וְצִידָא] b g o - 5: [בְּצִיפּוּרָא] c - [לֹא] יִיחֹד - אַחַד b g - 6:
 [וְעָמָא] c ; [נְיָא וְעָמָא] c - 7: אַרִי לֹא יַעֲבִיד יִי אֱלֹהִים פִּיתְנָם אֱלֹהִין אִם גְּלֹא
 רֹזָא ... c - (אֲרִי) לֹא < f - (אֲרִי) לֹא + אִם b g o - מִן (קֶדָם) יִי b g o f -
 (אֱלֹהִין) גְּלֹא (רִי) b g o - רִיָּה b g o f 5 - 8: [נִהֵם] אֲרִיא דְּבִי עֵילָאָה נִהֵם f -
 9: [דְּאֲרַעָא (דְּמִצְרַיִם)] o - שִׁיגוּשָׁא c ; שִׁיגוּשִׁין b f - סְגִיָּא b g o ; סְגִיָּא f -
 וְאִנּוּסִים b ; וְאִנּוּסִין o f ; וְאִנּוּסִי g - [דְּבִגְוָה] בְּנֹהָ z b g o f c - 11:
 אִמְרוּ יִי אֱלֹהִים יִסְעָקָא g - [לְאֲרַעָא] יִת אֲרַעָא c - וְיִבוּן b g ; וְיִתְבוּן o - 12:
 from כֹּדֵן till שְׁלִטָּן < b - [יִי] + אֱלֹהִים c - תְּרִין c

או חסחיס דאודן כן ישתחבון בני ישראל דיתבין בשומרין בתקוף שלטן ועל
 דמשק רחיצין: 13 שמעו ואסחידו בבית יעקב אמר יי אלהים אלהי צבאות:
 14 ארי ביום אסערותי חובי ישראל עלוהי ואסער על דפלוהין לאיגרא בבית
 אל ויתקטפן קרנת אגרא ויפלן לארעא: 15 ואמחי בית סתוא על בית קיטא
 וייבדן בתן דמכבשן בשין דפיל ויטופן בתן סגיאן אמר יי:
 קבילו פתגמא הדין עתירי נכסיא דבכרכא דשומרין דעשקן מסכנייא
 ואנסין חשיכיא דאמרין לרבונהן אשלטונא תיבן: 2 קיים יי אלהים
 בקודשיה ארי הא יומיא אתן עליכון ויטלון יתכן עממיא על תריסיהן ובנתכן
 בדוגית צידין: 3 ויתרען עליכון שורא ויפקן יתכן כנשין גבר לקבליה
 ויגלון יתכן להלא מן טורי חורמיני אמר יי: 4 אתו לבית אל ומרדו בגלגלא

b c f g o v z

12 : חסחוס g o f c - g - ישתובן f - דמסק f - 14 : ויתקטפן z ; ויתקטפן c -
 ויפלון b g c - b - 15 : ואימחי f - קייטא f - דמכבשן f -
 ד 1 : חשוכיא c - אשליטונא z - 2 : קיים z - תריסיהן z - בידוגית
 (צידין) b - ציידין b o f z - z - 3 : כנישן g c - ויגלון z - 4 : איתו b g f c

13 : שמעו] קבילו b g - בדבית z - אלהי c - 14 : לאיגרא (1°) z b g o f ;
 כאיגרא c - בבית אל] כבהיל c - קרני c - איגרא] מדבחא c ; איגריא o f -
 15 : (בית) סתוא] סתרא b - בשן z - בתן (2°) בהן c -
 ד 1 : דבכרכא] דיבטורא b g o c - שמרון c - ודאנסין f - אשלטונא] אי
 שלטונא o ; איתו c - 2 : בקודשיה] במימריה b ; במימריה בקודשיה g ; בשום
 קודשיה f ; בקודשא c - בדוגית o - 3 : ויקפון z - (ויגלון) יתכן] יתהן b g -
 - להלאה b g o - להלא מן טורי] מן הלאה לטורי c - מטורי z - חורמיני]
 תורמיני c ; תורמיני z - 4 : לגילגלא c

12 : או חסחוסק דאודן (חסס) A - חסחוס דאודן R - 15 : (בשן)
 דפילא R -

ד 2 : ובנתכן בדוגית ציידן (דגית) A - (על) תריסהן ובנתכין בדוגית
 ציידן R - ואחריתכן (תר') ובנתכון בדוגית ציידן (Dun (p. 50) - (ובנתכון)
 כדוגות (ציידן) K - 3 : מן טורי חורמיני (הרמן) A - להלאה (מן טורי) חרמוני
 R - (מן טורי) הרמוני K -

אֲסִיאוּ לַמַּחֲסֵי וּמִיתָן לְצַפְרָא דְבַחֲיִכּוֹן לַתְּלַתָּה יוֹמִין מֵעֵסְרֵיכֹן: 5 וּמִגְבָּן
 מִן אוֹנִיס תּוֹדְתָא וּמִיתָן לָהּ בּוֹמֵר וְאִמְרִין דִּין לִרְעוּא אֲרִי כִין רְחִימְתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲמַר יוֹי אֱלֹהִים: 6 וְאִף אֲנָא יְהֵבִית לָכּוֹן אֲקֵהִיּוֹת שְׁנִין בְּכָל קְרוּיָכוֹן וְחִסְרֵיּוֹת
 מְזוּן בְּכָל אֲתֵרִיכּוֹן וְלֹא תִבְתּוּן לְפִלְחָנִי אֲמַר יוֹי: 7 וְאִף אֲנָא מְנַעִית מִנְכּוֹן
 ית מִטְרָא בְּסוּף תְּלַתָּה יָרְחִין לְזִמְן הַצְדָּא וְאֵחִית מִטְרָא עַל קְרַתָּא הַדָּא וְעַל
 קְרַתָּא הַדָּא לֹא אֵחִית אַחְסֹנָא הַדָּא יִיְהוּת עֲלֵה מִטְרָא וְאַחְסֹנָא דְלֹא יִיְהוּת
 עֲלֵה מִטְרָא תְּבִשׁ: 8 וְיִשְׁתַּלְּהֵן תְּרַתֵּן תְּלַת קְרוּיָן לְקְרַתָּא הַדָּא לַמַּשְׁתֵּי מֵיָא
 וְלֹא יִסְבַּעוּן וְלֹא תִבְתּוּן לְפִלְחָנִי אֲמַר יוֹי: 9 מֵחִיתִי יִתְכּוֹן בְּשִׂדְפָנָא וּבִירְקוֹנָא
 סְגִיּוֹת גִּזְיָכוֹן וְכִרְמִיכּוֹן וְתֵינִיכּוֹן וְחֵיתִיכּוֹן אֲכָל זַחְלָא וְלֹא תִבְתּוּן לְפִלְחָנִי אֲמַר
 יוֹי: 10 שְׁלַחִית בְּכֹן מוֹתָא כִיד בְּאוּרַח מְצִרִים קְטִילִית בְּחֶרְבָא עוֹלִימִיכּוֹן
 עַם שְׁבִי סוֹסוֹתְכֹן וְאִסְיָקִית סְרוֹת מְשִׁרִיתְכּוֹן עַל אֲפִיכּוֹן וְלֹא תִבְתּוּן לְפִלְחָנִי
 אֲמַר יוֹי: 11 רְחִיק מִימְרֵי יִתְכּוֹן כְּמָא דְרְחִיק יוֹי ית סְדוֹם וְיֵת עֲמֹרָה וְהִוִּיתוּן
 כְּאֹד מְשִׁיב מִיְקִידָא וְלֹא תִבְתּוּן לְפִלְחָנִי אֲמַר יוֹי: 12 בְּכִין דָּא אַעֲבִיד לָךְ
 יִשְׂרָאֵל חֲלָף דְלֹא תִבְתָּא לְאוּרֵיתָא דָּא אַעֲבִיד לָךְ אַתְקֶשֶׁט לְקַבְלָא אוֹלְפָן

bcfgovz

5: (ומיתן) ליה g - בזמר z - רחִימתן z - 6: וחסרות f - 7: תִּבְשׁ z -
 8: וְיִשְׁתַּלְּהֵן b g f c z - 9: בשידפנא f - וּבִירְקוֹנָא o - סגיאות c - גִּזְיָכוֹן z f
 - ותאיניכון c - 10: קטלית f - עוֹלִימִיכּוֹן z - שְׁבִי z - משירייתכון f;
 משיריתכון c - 11: משייב f - מִיְקִידָא z o - 12: תִּבְתָּא z c - אֹלְפָן z

4: ומיתן + אתק c o - לתלת c - מעשרתכון b g o; מעשרתכון c - 5:
 מן מי c - תודא c - בני (ישראל) בית b - 6: וחסרות] וחוסר c - 7: לזמן
 חצדא] לחצדא c - ועל קרתא] וקרתא c - לא אחית + מטרא b g o - 8:
 לקרתא] עַל קְרַתָּא z - יסבעון] יכלין c - 9: וירקונא f - אכלא (זחלא) b g o -
 - תבתון < c - 10: סרות] סירוות f; v = f_s; סרוח c - (סרות) משיריכון
 b g - על אפיכון] ובאפיכון b g o f - 11: (דרחיק) יוי] מימרי c - מן יקידה
 f; מן יקידא c - 12: (בכין) דא] מה b g

5: (מן) אוניס K - (ומיתן) ליה (בומר) K - 11: כמה דרחיקת ית (סדום) K
 .[ייר < K]

אֹרִיתָא דְאֵלֶיךָ יִשְׂרָאֵל: 13 אַרְי הָא מִתְגַּלִּי דְצַר טוֹרִיא וּבְרָא רוּחָא לְחוּוָּא
 לְאַנְשָׁא מָא עוֹבְדוּהִי לְאַתְקָנָא נִיהוֹר לְצַדִּיקָא כְּנִיהוֹר צְפָרָא דְאוּיִל וְתַקְּן
 לְאִיתָאָה חֲשׁוֹךְ לְרִשְׁעִיא לְמַתְבַּר רִשְׁעִי אַרְעָא יְיִ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוּ:

bcfgovz

13 : מִתְגַּלִּי - z - עוֹבְדוּהִי - z.

13 : ארי הא] + ארום הא מיתגלי אלהא דצר עוברא בכריסא דאימיה וברא
 ביה רוחא דנשמתא ומפיק יתיה לעלמא לחוואה פרישתיה לבני נשא יהיב
 בפומיה ממלל יהיב ליה ניהור בעיניה ומנדע וסוכלתנו בליביה יהיב ליה חילא
 להלכא על גבי ארעא יהוה אלהי צבאות שמיה f. - טורא c - לאתקנאה
 b g o - ניהור] זיהור c - ולְאִיתָאָה z c ; ולאייתאה f. - שמו] שמיה b g o f.

13 : אם הא (מתגלי) בצר (טוריא וברא רוחא) לאחואה לאיניש מה (עובדוהי
 לאתקנא ניהור) לצדיק' כנהור (צפר') דאויל ותקן) ואיתאה חשך (... ארעא)
 אמ' (ה' אלהי צבאות) שמיה K.

GLOSSARY

א

- אבא** to want, to be willing Dt. 10,10, Is. 1,19, g תַּיִבוֹן
 Kt. Af., Qr. Pe.
אָבָא (Gr. 196, 198, Tib. w. dag.) father.—Dt. 26,5 d. sg.
 my f.
אִיבָא *ibbā* (< Akk.) fruit.
אבד Pe. to perish Dt. 11,17, Is. 1,9, Am. 3,15.
 Pa./Af. (Gr. 298f.) to destroy, to kill Dt. 11,4,
 26,5.
אֲבוּבָא *āvūvā* flute Gn. 4,21 (thus also Keter), gs *abbūvā*,
 same form intended by n אָ.
אֲבִיבָא month of Abib (March-April).
אֲבִיהוּא Abihu.
אֲבִירָם Abiram.
אֲבִלָא lamentation, mourning Dt. 26,14, i a-.
אֲבָנָא (Gr. 136f.) f. stone.—Ex. 20,22 pronominal refer-
 ence m. pl., sn f.
אברהם Abraham.
אגר (Gr. 136f., < Akk.) m. reward Tos.: Neo. 1° 2°,
 Fr. 1°, var. 2° pr inf. מתן, var. 1° למתן (ולא), Neo.*
 1° (2°), Ps. (1°) 2° למיתן.
אָדָם Adam.
אֲדָמְתָא *ādamtā* (Gr. 146f.) ground, earth.—Gn. 3,23 kl, g
 אֲדָמְתָא: Ps. Ex. 20,21 n אֲדָמְתָא.
אָוֶן (cg. און) ear Am. 3,12, R אודנא.
אֲדָרָא (Gr. 160) threshing-floor Dt. 16,13.
אהרן Aaron.
או (Gr. 241) or.
אוד firebrand, kindling wood Am. 4,11.

- אָויר (< G) air Gn. 1,20 n: Neo., Ps.
- אַלְא beginning Is. 1,26, g אָוִלָא.
- אַוִס (Gr. 143f.) deed of violence Am. 4,5 interpreted in g as a segolate אָוִס: cf. also K.
- אַוִצְרָא (Gr. 155) m. treasury, storehouse Am. 3,10.
- אַוִרְיָא *ōrāyā* (Gr. 172, cf. H תורה) f. Tora, the Law (lit. teachings).—Ex. 24,12 d. pl., gn sg. Is 1,21 f₆ the L. (is) what resembles. 28 read d. sg.!
- אזל /e (Gr. 298f.) to go, to go away.—Gn. 3,14 impf. for jussive-future *tēzel* you shall go: Neo. הוה impf. w. ptc. for jussive-future durative תהוי שחק (Gr. 352f.) you shall be crawling, Ps. תהי מטייל you shall be walking. Ex. 19,10 imp. *īzel*. 19 ptc. for past imperfective it became (stronger and stronger), cf. Am. 4,13.
- אַחָא (Gr. 198f.) brother.—Gn. 4,2 w. suff. *āhūhī* (Gr. 55f.).
- אחד (cg. אחו) to take, to seize Dt. 11,17: Ps. + ית עני (שמיא), (prey) Am. 3,4f.
- אַחֹרֵי (Gr. 230) behind.
- אַחֹז Ahaz.
- אַחֶסְתָא (Gr. 172) f. property, inheritance.—Dt. 10,9 2° Gza. Ea 12 pl.
- לְאַחֲרָא backwards in *hāwō l.* they drew back Is. 1,4, f לְאַחֹרָא for *l'ōhōrān*.
- אַחֲרָא *ōhōrān* (Gr. 124, 174) other, another.—Tos. אחרן: Ps. def., Neo. 1° חורן.
- אַחֲתָא (Gr. 199) sister Gn. 4,22.
- אַטְטִין *aṭṭin* (cg. אטד) a thorny plant, Lycium Gn. 3,18, i *āṭaṭin*, gns w. a: Ps. אטטין!

- אֵינֶרָא** (< Akk.) pagan altar Am. 3,14.
אֵיכָדִין (Gr. 220, cf. H אִיך) how Is. 1,21.
אֵילָנָא (Gr. 174) m. tree.
אֵימָתָא (Gr. 140) fear Dt. 11,25.
אִין (H) it is not Is. 2,7 c.
אִית (Gr. 108, cg. יש) there is/was. W. *la-* denoting possession he has Ex. 24,14.
אכל (Gr. 298) to eat.—Inf. *mēxal* Gn. 1,29, מִיכֹל Dt. 16,8 Ps., inf. abs. *mēxāl* Gn. 2,16 (Gr. 279). Ptc. for imperfective cstr. pl. (who) e. 9 and 17: Ps. ind., Neo. הוּה pf. w. ptc. for past imperfective (everybody who) הוּה אכל was eating (from it). Impf. for jussive-future *tēxul* (Gr. 266f.) you may e. 16, similarly 3,2: Ps. אִית לָן רְשׁוּ לְמִיכֹל we are allowed to e., (on the day) you e. 5, you shall e. 14, w. suff. (Gr. 368f.) 17. Gn. 3,6 pf. 3. f. sg. *āxálab*, 11 2. m. (Gr. 55f., 254). Ex. 24,11 s ptc. pass. for active.
אל H negative Ex. 20,16 k.
אל (H) god Dt. 6,15: (Neo.) as D, Ps. אֵלֶּךְ!
אלא w. *im* if not Am. 3,3 c.
אלהָא (Gr. 156) m. 1) god Ex. 20,3, Dt. 10,17 d₂k, 2) God, in Gza. w. *šere* plene or def., s w. *šere*, n w. *segol*. In אֱלֹהִים j spells consistently without *šewwa*. Ps. אֵלֶּךְ, s. יי.
אלהִין (Gr. 241, cf. 238) ns Gza. *ē- 1*) in a restrictive sense but, only Dt. 10,12, 2) after negative statement but, except 16,6, Is. 1,21 f₆, Am. 3,7, 3) w. *im* if not 3f. 7 c.
כֵּאלִילוּ (Gr. 238) as if Ex. 24,11.
אלהִים (H) God.

- אֱלֹדִי (Gr. 238) if not.
 אֱלִיאָב Eliab, Dt. 11,6 Gza. Ea 12 *alef* w. *šere*.
 אֱלִיָּן *illēn* (Gr. 113f.) these.
 אֱלֶזָּר Eleazar, Dt. 10,6 Gza. Ea 12 *il-*.
 אֵלֶף (Gr. 298f.) Pe. *e/a* to learn Is. 1,17, g Pa., f אֶלְפֹּר
     Pa. to teach Dt. 11,19, d Pe., Is. 2,3, inf. *allōfē-*
     (Gr. 279f.) Ex. 24,12.
     Af. to learn Is. 1,3, c Pe., f אֵילֶף.
     Ithpa. to be taught, to learn Is. 2,4 w. *ā*, *z a*.
 אֶלְפָּא (Gr. 128) thousand cstr. pl. Ex. 20,6, gns *š*. med.
 אֹרְפָּא (Gr. 79) instruction, study.
 אֶלֶק Ps., s. יוּי.
 אֵם (Gr. 237f.) if.—Dt. 11,27: Neo. דִּי cf. M.
 אִמִּי abbreviation for אִרְעָא דְּמִצְרַיִם Am. 4,13 K.
 אִמָּא *immā* (Gr. 199) mother.—Gn. 3,20 d.: Neo. דִּ אִמָּהֻק
     (Gr. 188).
 אִמּוֹץ Amoz.
 אִמִּיטָא (Gr. 157) thick darkness, gloom Ex. 20,18.
 אִמַּר (Gr. 298f.) *a/a* to say, to speak.
     Ithpe. passive Is. 1,4, f Ithpa.—Gn. 1,22 inf.
     mēmar, historical spelling 3,17 k. 2 pf. 3. f. sg.
     āmārab (Gr. 55f.). Am. 3,11f. pf. rendering a H pf.
     of coincidence, in fg pointed as ptc.
 אִמְרִין m. lambs Is. 1,11, d. sg. 21 f₆.
 אִמְתָּא maid servant Ex. 20,10, Dt. 16,11.14, all gns w. *š*.
     med., Keter q.
 אִוּמִין (Gr. 143ff., 197) nations, peoples Gn. 3,22 Neo.,
     Fr. m., Dt. 11,23 Neo. f.
 אֵן (Gr. 218) where?
 אִנָּא *ānā* I.

- אָנוֹן *innūn* they (m.).—Dt. 10,9 var. for f.: Ps. הִינֵן.
 אֲנוֹסִים oppressors, robbers Am. 3,9.
 אָנוֹשׁ *ānōš* Enos.
 אֲנִין *innīn* they (f.) Dt. 10,9 var., Gza. Ea 12.
 אָנוּס to oppress, to take by force Am. 4,1, ptc. pass. (an offering) obtained by violence Is. 1,13, oppressed 17.
 אָנוֹשׁ *ānāšā* (Gr. 200) m. man, human being, in several manuscripts including gns Gza. and in Ps. regularly spelled אֲנוֹשׁ, the first syllable being pointed with *šere* in ns Gza. (n also *segol*) and *ḥatef segol* in g, also אֲנוֹשׁ Am. 4,13 K. Cstr. sg. person(s), member(s) of.—Gn. 1,26 Ps. as E, Neo. Fr. בֶּן בֵּר lit. son of man.
 אָנוּת (Gr. 181, 194, cf. אֲתוּתָא) wife, lit. marriage Gn. 2,22 n.
 אָנוּ (Gr. 194, < Akk.) healing, restoration to health Gn. 3,6.
 אָנוּ (cg. עֵץ) wood, wooden material Dt. 10,1.3.
 אָף (Gr. 240f.) 1) also, 2) introducing a question Gn. 3,11 (< H).
 אָפִין cstr. *appē* (Gr. 136) m. 1) face, surface, 2) nose, nostrils Gn. 2,7, var. *anp-*, Is. 2,22, Am. 4,10, 3) 'al a. over, on, *mē'al a.* from (a position over) Gn. 4,14, Dt. 6,15, *ba'a.* against Is. 2,4.
 אָפֶשֶׁר possible to (*la-* w. inf.) Gn. 4,14.
 אֲצַבְעָא (Gr. 196) f. finger Is. 2,8, fg 1. syll. w. *segol*.
 אַרְבַּעַת (Gr. 125) four Gn. 2,10.
 אַרְבַּעִין (Gr. 127) forty Ex. 24,18, Dt. 10,10.
 אָרוּם s. אָרִי.
 אָרוֹן (< H) coffin, box.

- אֹרְחָא** (Gr. 143f., 196f. pl. f.) way, road (also figuratively).
 Pr *ba-* in the manner of, as in Am. 4,10.
- אֲרִי** *ārē* (Gr. 240, 236, 234) 1) that (conj.), 2) because,
 3) when. Var. אָרוּם Am. 4,13 f₆, same form through-
 out TP, pointed in Fr. var. אָרוּם or אָרְ, Gza. אָ.
 Translation of H כִּי.
- אֲרִיא** m. lion.
- אֹרִיא** crib Is. 1,3, 5 *u-*.
- אָרַךְ** Af. (Gr. 298f.) 1) to be long (days, time) impf. *yē-*
 Ex. 20,12, gns *yō-*, Dt. 6,2: Ps. as T, to stay long,
 to wait Ex. 24,14, 2) to live long, lit. to prolong
 (days) Dt. 11,9.
- אֲרָמָא** (Gr. 193f.) Aramean Dt. 26,5.
- אֲרָמוֹתָא** (cf. רוּם) lifting, raising in 'umrā da'. the wave sheaf
 (cf. Lev. 23,11ff.) Dt. 16,9.
- אֲרָמְלָתָא** (cg. אלמנה) Tib. *t* w. dag. widow.
- אֲרַעָא** (Gr. 136, cg. אָרַץ) f. earth, ground, country.—Gn.
 2,11 cstr. *āra'*, n אָרַעָא ד (Gr. 188). Dt. 11,14 pron.
ar'ā- var. *āra'*-.
- אֲשְׁדוּד** Ashdod.
- אֲשִׁירָה** the goddess Ashera or her cultic symbol a pole or
 tree cstr. *ā. kol ilān* Dt. 16,21: Ps. d. < *k.i.*, Neo.
 ind. w. *k.i.* (cf. Greek and Syriac versions 'grove(s)').
- אֲשַׁתְּמוּדַע** (cg. יָדַע) w. *appin* to respect persons Dt. 16,19.
- אִשְׁתָּא** *iššābā* f. fire Ex. 19,18, 24,17, Dt. 10,4.
- אַתְ** *att* you (sg.): Ps. אָנֹת (Gr. 107).
- אַתָּא** (Gr. 355f.) Pe. to come.
 Af. to bring.—Gn. 2,19 Af. pf. *ēbī*, i Keter *aybī*.
 22 w. suff. *-iyah*, var. *-yah* (Gr. 383f.), n *-innah*
 on the analogy of the imperfect (Gr. 360): Neo.
 אִיתִי יָתָה (diphthong!). Dt. 26,10 pf. rendering a H

perfect of coincidence (Gr. 338). Am. 4,4f. ptc. (while) you b. 4 Pe. imp., f *ē-*, g אִיתוּ.

אֶתָּא (Gr. 194) m. sign.

אֶתְּךָ you (m. pl.).

אֶתְּנָא (< Akk.) kiln, oven Ex. 19,18 w. š. for *a*, Jgns Keter *att-*.

אֶתּוּר *āṭūr* Asshur, Assyria Gn. 2,14, n אֶתּוּרָא: Neo. אֶתּוּרִיָּה.

אֶתְרָא (cg. אֶשֶׁר) m. place.—Gn. 1,9 Neo. ind.

אֶתְתָּא *ittāṭā* (Gr. 200, cg. אִשָּׁה) f. woman, wife.—Gn. 2,18 Ps. ind. sg. אִיתָא, also Is. 1,21 f₆. Gn. 2,22 n אֶתְתּוּ lit. marriage (Gr. 181, 194f.). 4,23 cstr. pl. *našē*: Neo. נְשׁוּהֵי ד (Gr. 188).

ב

ב (Gr. 224f.) in, at; among; with, by means of; because of. Marks the actor of a passive construction Is. 1,20.29.

בְּאֶרְתַּי Beeroth, Dt. 10,6 Gza. Ea 8*, Ea 12 בְּיָרוֹתַי.

בִּאֶשׁ Pe. *e/* w. *la-* to be or become angry Gn. 4,5f. Gza. B, 5.6* both Neo.

Af. to do harm, to do wrong Is. 1,4, w. *la-* Dt. 26,6, inf. Is. 1,16, f < second *alef*.

בְּדִיל (Gr. 233, 237, *ba-* + *dil-*) 1) prep. because of. W. *la-* + inf. in order to Ex. 20,17, 2) w. *da-* conj. in order that, that.—Gn. 3,17 n error (Gr. 109). 4,15 with nominal sentence with infinitive lest anyone . . . should kill him.

בְּדוּלְהָא bdellium, a type of odorous resin Gn. 2,12.

בְּבְהִילוֹ in haste Dt. 16,3.

בְּהַת (related to H בּוֹשׁ) Ithpe. to be put to shame impf. *tibbaḥṭūn* Is. 1,29, f תִּבְהַתְּךָ (Gr. 252f.).

- בֹּרֵיתָא** (root *brr*, Gr. 180) potash, soap Is. 1,25.
בִּזְאָ *bizzā* ind. booty, spoil Am. 3,10.
בוז Pe. to rob, to plunder impf. *nibboz* Am. 4,1.
     Ithpa. passive Am. 3,11, var. Ithpāal (Gr. 328f.),
     Pe., Ithpe.
בחר to choose, to select ptc. pass. Gn. 2,12 Ps., Is. 1,4.
בטל /a to cease, to pass away Am. 3,11, g **יִבְטִיל** Ithpe.
     (Gr. 252f.).
בוֹטְמָא (cg. **בטנים**) m. pistachio, terebinth Is. 1,30.
בין (Gr. 231) between, among. *b. . . b./la-|wə- b. . .*
     and.
בִּירוֹת (< Akk.) cstr. pl. fortresses, palaces Is. 2,16 z.
בִּירְנִית (< Akk.) cstr. pl. f. fortresses, palaces.—Am. 3,9
     g **בִּירְנִית** cstr. a syntactic calque < H. 11 var. m.
ביש (cf. **באש**) bad, evil.
בישו evil, wickedness Is. 1,16.
בשׂתָא f. evil, wickedness Am. 3,6, f š. q., g pl.
בית to spend the night, to remain overnight Dt. 16,4,
     Is. 1,21 f₆.
בֵּיתָא (Gr. 140) m. 1) house, family, also community, 2)
     cstr. place.—Ind. pl. *bātīn*, g (f) **בְּתִין** Dt. 6,16, Am.
     3,15. Cstr. sg. **בֵּי** 8 f₆.
בית אל Beth-el.
בְּכוֹרֵי (Gr. 158, < H) cstr. pl. first born Ex. 24,5: Neo.*
     (Ps.) **בוכרי בני ישראל ארום עד ההיא שעתא הוות פולחנא**
     בבוכרייא דעד כדון לא אתעבד משכן זימנא [Ps.!] **ועד כדון**
     לא אתייהבת כהונתא לאהרון (cf. Ex. 28,1, Lev. 1,5ff.
     etc.)
ביכוריא (Gr. 164f.) first fruits Gn. 4,3 Ps.¹, Dt. 26,4 Ps.¹.
בְּכִיר *bakkīr* (Gr. 162f.) 1) pl. first born Gn. 4,4, 2) early
     seasonal rain Dt. 11,14: Ps. + **במרחשון**.

- בּוֹכֵרִיא** first born Gn. 4,4 n, Ex. 24,5 g: Neo.*, Ps.
בלע to swallow pf. 3. f. sg. w. suff. *-nūn* (Gr. 36of.) Dt. 11,6: Neo. as *i_a*.
בנא (Gr. 338ff.) to build, to make.
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל the Israelites.—Dt. 11,6 Ps. as var. Am. 3,1 bg **בית** as G, Gza. Eb 63 (H **בית בני**), and H of f (**בני** f₄).
בניא s. **ברא**.
בנתא s. **ברתא**.
בסר (H w. *ś*) Pa. to announce, to deliver a message Am. 3,9.
בסרָא (in non-Yemenite mss. including Gza. often spelled with *ś* as in H, Gr. 53) m. flesh, meat.
בעא Pe. to want, to seek w. *l-* + inf. Dt. 26,5, to ask for Is. 1,18.
 Af. to seek, to search pf. w. suff. Is. 1,8, f **אֶבְעִיָּהִי** for *av'ăyūhī*.
בְּעוֹרִיא torches Ex. 20,15.
בְּעוּ desire, request Is. 1,18.
בְּעִרָא cattle.—Gn. 1,25 f. due to H.
בְּעִלָא m. husband. Also in the compound *bə'el dəvāvā* (calque < Akk.) enemy Is. 1,24, Dt. 6,19.
בצר (H) Pa. to fortify, to make inaccessible Am. 4,13 K.
בְּקַעְתָּא valley ind. pl. var. *ba-* Dt. 11,11.
בָּר (Gr. 232f.) w. *min* except Ex. 20,3.
ברא (Gr. 337ff.) to create.
 Ithpe. passive Gn. 2,4 (Gr. 55f.). 23 Neo.
בָּרָא (Gr. 199f., cg. **בן**) m. 1) son, descendant, pl. also children, offspring. Whelp, cub (of lion) Am. 3,4, 2) denoting single specimens as in *b. zar'eh* seed and *bənē ānāšā* man, human beings. The Galilean form without initial *alef* Am. 4,13 f₆.

- בָּרָא plain, steppe.
 בראשית (H) the Book of Genesis.
 בְּרִזְלָא (< H) iron Gn. 4,22, Neo., Ps. *p*- as U and Ex. 20,22 Neo., Ps., Fr.
 בריר (Gr. 162f.) pure Is. 1,21 f₈.
 בְּרִירוּתָא purity Ex. 24,10.
 ברך Pa. (Gr. 69) to bless. Ptc. m. pl. blessings Dt. 11,29.—Ex. 20,11 i error. 21 s -אי.
 ברכָתָא blessing, Keter mostly *k w. rafe*.
 בורלָא beryll, a type of precious stone Gn. 2,12: Neo. אבניא טבתא.
 בָּרָם just, nothing but Dt. 16,15, Is. 1,24.
 בְּרָקָא lightning Ex. 19,16.
 ברר Pa. to clean, to purify Is. 1,25.
 בְּרָתָא *bərrattā*, ind. בַּת (Gr. 200, cg. בת < *bint*) daughter.
 בשל Pa. to boil, to roast Dt. 16,7: Ps. תטוןך you shall r.
 בָּתָר 1) prep. (Gr. 230f.) after, 2) w. *də*- conj. after Is. 1,8.
 בתְּרָאָה hindmost, utmost Dt. 11,24 g.

ג

- גבא Af. to collect (money) Am. 4,5.
 גִּבְאָא f. well, cistern Dt. 6,11, ns Keter w. dag., c m.: Neo.
 גְּבוּרָא ind. strength Is. 1,25.
 על גבי (Gr. 228) on Am. 4,13 f₈.
 גְּבָרָא var. *gu*- (Gr. 136f., 89) m. man, male.—Is. 1,23 w. *ləhavreh* (they say) to eachother.
 גִּבְבָּרָא *gibbārā* (subst.) m. powerful, strong Gn. 4,2 i, Dt. 10,17.
 גִּדְוּדָא Gudgod Dt. 10,7: Neo. גודגודה.
 גִּדְיָא (Gr. 140f.) kids Is. 1,11, f גִּדְיָאין, g גִּדְיָא.

- גְּרָפִין wings Ex. 19,4 w. š. med., Keter q.: Neo., Fr. var., Gza. F as n.
 גֵּר pr *ba-* (Gr. 228) in the middle of, among. Pr *min* > *miggō* from within Ex. 24,16, Dt. 10,4.
 גָּרַח to commit adultery impf. Ex. 20,13, n תִּיגַח.
 גָּזַר to order, to decree Is. 1,20, Am. 3,1, w. *qayāmā* to make a covenant Ex. 24,8.
 גִּירָא (Gr. 164, cf. גֵּר) m. proselyte.
 גִּירוֹתָא (Gr. 175, cf. H גוה < *gi'w-*) pl. haughty, proud Is. 2,12.
 גִּתִּין herd, flock Gn. 4,20 n.
 גִּיחוֹן Gihon.
 גִּלְגָּלֵא Gilgal.
 גִּלָּא (Gr. 340) Pe. 1) to reveal ptc. Am. 3,7, bcgo pf., f Pa. Ptc. pass. it is revealed (to the Lord), 2) to go into exile, to be exiled ptc. act. Gn. 4,12.14, proper name in (the country) 'Exiled and Vagrant' 16, n as H, 3) to exile Am. 4,3, z Af.
 Ithpe. to be revealed, to reveal oneself.—Ex. 19,11 Ithpe. ptc. shall r. Himself, J etc. impf.: Neo., Gza. F, Fr., Ps., var. 1 pf.: Neo.* 20,23 J Ithpa., for k cf. תגלה Neo.*, Gza. F (Gr. 252f.?). Is. 1,24 impf. 1. sg. w. prefix *a*, in *g* spelled w. *hireq*, in *f* w. *šere*.
 גַּמְרָא (cf. Gr. 210) completely, entirely Is. 2,18, fg w. *hireq*.
 גָּב (Gr. 267) to steal Ex. 20,13.
 גַּבְבָּא thief Is. 1,23.
 גִּזְרָא (< P) treasures Is. 2,7.
 גָּן Af. to defend, to protect w. 'al Is. 1,6.

- גַּנְתָּא *ginnabā* (Gr. 142f., 197) f. garden.—Is. 1,29 read ד for ג (d. pl.) as does c. Gza. Eb 16 has the same text, but correctly construes as a feminine in *bāhen*. Am. 4,9 pron. pl. *ginnē-*, zfg w. *patah*.
- געל Ithpa. to make oneself dirty, to defile oneself Is. 1,6.
- גֵּרִיזִין Mount Gerizim Dt. 11,29, g z w. dag. as in H of b (g <), n גֵּרִיזִים: Neo., Ps.
- גרם to cause, to bring about Is. 1,21 f₆.
- גֵּרְמָא bone Gn. 2,23.
- גִּישְׂרֵיא bridges Ex. 20,23 Ps.

ד

- ד̄ (< *dī*, cg. זֶה) Tib. and TP also have the earlier form דִּי. In this case plene writing has not been listed in the critical apparatus. 1) Relative pronoun (Gr. 116ff.), 2) preposition indicating syntactic subordination (Gr. 188). It also translates H ל of possession (the heavens) belong to (the Lord your God) Dt. 10,14: Neo. as H, 3) conj. that, in order that (Gr. 239, 237), when (Gr. 234), for, because (Gr. 236).
- דָּא (Gr. 113, cg. זֹאת) this (f.).
- דֹּאת (Gr. 304, cf. דֹּתֵאָה) Af. to sprout impf. (let the earth) s. Gn. 1,11 rendering a H jussive.
- דַּבְכָּא s. בעלא.
- דִּבְכּוּ (Gr. 194, cf. 181f. and preceding entry) enmity Gn. 3,15, short form for *bə'el d.*, thus Neo.
- דַּבַּח (cg. זֹבַח) to sacrifice Ex. 20,21, Is. 1,21 f₆.
- דִּיבַּח (cg. זֹבַח) sacrifice, offering Am. 4,4.
- דַּבַּק to join, to attach oneself impf. he shall j. Gn. 2,24.
- דַּבַּר Pe. to take Gn. 2,15.

- Pa. to move, to flow ptc. in דְּמַדְבָּר (Gr. 92) the one that flows Gn. 2,14 n.
- דְּבָרִים the Book of Deuteronomy.
- דָּבַשׁ ind. pause honey.
- דְּגוּגִית (cf. H דג) cstr. small fishing boat Am. 4,2: R דגגית. Rashi explains ספינה קטנה של ציירי דגים.
- דְּגֻלַּת (< Akk.) river Tigris Gn. 2,14, n as H: Neo. דקלת.
- דָּהָבָא *dahvā*, Tib. דַּהְבָּא (Gr. 146, 77, cg. זהב) m. gold.—Gn. 2,12 pron. *dahvah dā-* with pronominal reference to a feminine, n cstr. דַּהַב (Gr. 188), i (Merx) gs d. w. *dā-*.
- דוּא to be miserable, unwell ptc. Is. 1,5 (same form intended by י Q Is^a דוה), f דַּוְיִי, g דַּוִּי (Gr. 161) as H.
- דוּגוֹת small fishing boat Am. 4,2 K, either H plural of דוּגָה or error for following entry.
- דוּגִית cstr. small fishing boat Am. 4,2 o.
- דוּן s. דִּין.
- דוּר to live, to dwell Dt. 26,5.
- דוּשׁ to tread, to trample Is. 1,12.
- דְּחִילָא (Gr. 157) ind. fear Is. 2,10.19.21 all var.
- דחל *e/a* to fear w. *qōḏām*. Ptc. pass. terrible, dreadful.—Gn. 3,10 pf. 1. sg. *dahēlīb* (Gr. 56). Ex. 20,17 impf. pr *lā* do not f.
- דְּחֵלֵא f. 1) fear, 2) idol Is. 2,22, pl. Ex. 20,20: Gza. F, Neo. טעוּן.—Ex. 20,17 Qr. d., Kt. pron. the f. of Him, gns as H. Is. 2,6 g a strong f. of Him who, cf. K.
- דחף to push forward Ex. 19,21.24 both Gza. F.
- דחק to push forward Ex. 19,21.24 both Neo., Fr.
- דוּחְקָא oppression Dt. 26,7.

- דִּי (Gr. 118f., *dī* + *l-*) possessive pronoun w. suff. mine (is) Ex. 19,5, yours Gn. 1,29 k, Dt. 11,24 var.
- דִּין */ī, ū* to judge.—Dt 16,18 var.: Neo., Ps. Is. 1,17 imp. *dīnū!*
- דִּינָא m. judgment, in the sense of statutory requirements, law, acting in accordance with these requirements, and legal dispute, litigation. In the sense of the last judgment Tos.—**דִּינָא הוּא דִּי** it is just that, much more so Gn. 4,24 Neo., (Ps.).
- דִּינָא m. judge.—Dt. 10,17 n as *d₂k¹* from H.
- דִּיעָתָא *dē'āthā* (cg. זעה, w. secondary lengthening *i > *ē*) sweat Gn. 3,19, var. < H: Fr. **בוּצַת אַפֶּךָ** (Gr. 188).
- דִּיירִין (Gr. 161, cf. דור) m. persons permanently settled in a foreign country, strangers Dt. 10,19.
- דכא (cg. זוכה, cf. זכא) Pa. (originally calque < Akk.) to right, to restore rights Is. 1,17 o.
Ithpa. (Gr. 103) to clean oneself Is. 1,16.
- דְּכוּרָא (cg. זכור) male person Dt. 16,16.
- דכר (cg. זכר) Pe. /a 1) to mention Ex. 20,21 Neo., Fr. var., 2) to remember Dt. 16,3,12. Ptc. pass. (Gr. 283) is mindful of, remembers Gn. 3,15, Ex. 20,8.
Af. to let mention Ex. 20,21 Gza. F.
- דְּכָר (cg. זכר) 1) male Gn. 1,27, 2) ram Is. 1,11.
- דִּלְמָא (Gr. 237, *dīl* + *mā*) lest.
- דלק to burn Is. 1,31.
- דמא to resemble, to be similar to ptc. w. *l-* Gn. 1,26 l, Is. 1,10.—Is. 1,21 f₆ ptc. pl. דְּמִיִּין for *dāmáyin*.
- דְּמָא (Gr. 202) m. blood.
- דְּמוֹ (Gr. 143) f. likeness pron. w. suff. *dāmūbānā* (Gr. 56) Gn. 1,26, ind. 27 Neo. Fr., var. דְּמוּת, Ex. 20,4: Neo. as G.

- דמך (Gr. 256, 258, 283f.) to sleep pt. *d̄omux* Gn. 2,21, ptc. pass. דמיך sleeping 18 Ps.
- דמשק Damascus Am. 3,12: R דרמשק.
- דין (cg. זה) this (m.) Ex. 24,8, *d. . . d.* one . . . the other Is. 1,31. Pr *k̄w-* thus Ex. 19,3, otherwise the attested form is כדן (Gr. 221, cf. 102): Neo. כדין, Ps. למא דין כדנא (Gr. 224) why then? Gn. 4,6 n 2°.
- דין s. preceding entry.
- דרא m. generation Gn. 4,15,24, Ex. 20,5.
- דרגן (cf. H מדרגה) steps Ex. 20,23, gn Fr. var. š. med., s Keter q.
- דרך to tread, to walk Dt. 11,24f.
- דרעא (cg. זרוע) m. arm Dt. 11,2, 26,8.
- דתאה *diṭ'ā* (cg. דשא) vegetation, plants Gn. 1,11f.
- דתן Dathan.

ה

- ה s. יי.
- ה *hā-* (Gr. 224) prefix indicating question.
- הא (Gr. 241) behold, see.
- האלין *hā'illēn* (Gr. 113) these.
- האינן those (m.) Dt. 26,3.
- הבל *hāval*, pause *hāval* (Gr. 54f., 76f.) Abel.
- הדא (Gr. 113, cg. זאת) this (f.).
- הדין (cg. זה) this (m.).—The feminine form of the demonstrative Dt. 26,9 l is due to a confusion of אתרא (m.) with the following ארעא (f.), cf. the similar confusion in Neo. לארעא הדין . . . ארעא הדא (f.).
- ההוא (Gza. w. *gameš*) that (m.).

- הָהוּא *hahī* (Gr. 113, Gza. w. *gameš*) that (f.). Var. spelled w. *yod* Dt. 10,1.
- הוּא *he, it.*
- הוּה (Gr. 338ff., 352f., cg. הִיה, conventional spelling requires final *he* in this word over against final *alef* in the pronoun הוּא) to be, to become, to come to pass, to happen. The construction with *la-* denotes possession as in *laxon yaḥē* it shall be yours. Variation of *hă* and quiescent *h* after a syllable ending in *a* in forms of this verb has not been noted in the critical apparatus. Compare for example Gn. 2,19 where mss. i and v read הָהוּה.— The imperfect expresses a jussive or future as in *yaḥē* let there be Gn. 1,3 or *dīhē* that (Adam) shall be 2,18, bcg Galilean impf., dln inf. as H: Ps. + דָּמִיךְ sleeping (Gr. 283f.). Pt. w. a following ptc. expresses a past imperfective as in *ḥāwā nāfeq . . . wəḥāwē* (a river) was flowing . . . and (was) becoming 10, var. pf. as H, n impf. interpreting a H consecutive perfect. Also w. ptc. pass. Is. 1,21. Gn. 4,8, Tos. inf. w. suff. *mihwēhon* while they were. Ex. 20,3 impf. archaic spelling. Is. 1,21 f₆ pf. 3. m. pl. הוּן (Gr. 254f.).
- הִיא *she, it.*
- הִיךְ (Gr. 239, cg. אִיךְ) as Is. 1,21 f₆.
- הִימֵן (Gr. 252, < H האמין) to believe Ex. 19,9. Ptc. pass. reliable, faithful Is. 1,21.26 both fg š. q.
- הִךְ s. הִלךְ.
- הִכָּא (Gr. 218) here Ex. 24,14.
- לְהִלָּא w. *min* beyond Am. 4,3, f לְהִלָּא, g לְהִלָּא.

הלך Pe. (Gr. 317) to go, to walk.

Pa. to walk to and fro, to flow (durative) ptc. it flows Gn. 2,14, walking 3,8, var. Ithpa., inf. Am. 4,13 f₆.—Dt. 10,12 Pe. inf.: Neo. Pa.

הפך Ithpe. to turn round, to change ptc. is turning r. Gn. 3,24, gn Ithpa. Is. 1,21 f₆.

הורמיני,
הרמוני name of a foreign locality Am. 4,3 var.

ך

כי (Gr. 240) and, then, but. *wə- ... wə-* both ... and Gn. 3,18.

כי (Gr. 242) woe to w. 'al Is. 1,4, w. *lə-* 24.

ז

זבן to buy Is. 1,3.

זֹדֶךְ (< H) pron. pride, insolence Is. 1,6.

זָהָרִיתָא crimson Is. 1,18.

זוע to tremble with fear.

זָחֵלָא m. young wingless creeping locust Am. 4,9, var. f.

זיהור (Gr. 164) splendour, radiance Am. 4,13 c.

זִרְא (< Akk.) glory Is. 2,10.19.21.

זֶיךְ (< P) weapon Is. 2,4.

זֵיתֶן olive grove Dt. 6,11, Am. 4,9.

זכא Pa. 1) to regard as innocent Ex. 20,7, 2) (< Akk., cf. דכא) to right, to restore rights imp. Is. 1,17!

זְכוּתָא f. righteousness, religious merit.

זָכִי innocent, just person Is. 1,15.

זָמִין ready Ex. 19,11.15.

זמן Pāel (derived from following entry) to summon, to call together Ex. 19,14, impf. w. suff. (Gr. 368f.) 10.

Ithpāl passive Am. 3,3, f Ithpa.

- זמנא (Gr. 79) m. and f. 1) set time, season Gn. 1,14
 ז' משכן the Tent of Meeting Ex. 24,5 Ps., (Neo.*),
 2) time.—Am. 3,6 *balā zimneh* at the wrong
 moment.
- זמר music, playing Gn. 4,21, Am. 4,5, var. w. *a*.
 זנ- (< P) pron. kind, species.—Gn. 1,12 pl. w. suff.
liznōhī, 24 n לְיִנְהָא for *liznāhā* (Gr. 109).
- זעירא (cf. H צעיר) small *ba'am z.* as a s. nation Dt. 26,5.
 זרזון girdle, belt Gn. 3,7.
 זרע Pe. to sow Dt. 11,10, s זָרַעַת, Gza. Ea 12 זָרַעַת
 (Gr. 107), J etc. impf. as H: Neo. pl., Ps. sg.
 Ithpe. ptc. *mizdāra'* is sown (Gr. 103, 92).
- זרעא m. 1) seed, 2) offspring, progeny Gn. 4,23, Is. 1,14.
 זרעיתא (Gr. 180) f. family Gn. 4,10 ind. pl., Am. 3,1, fg
 pl. 2.
- זרק to sprinkle Ex. 24,6.8.

ח

- חבב Pe. ptc. pass. beloved Is. 1,4 fg.
 Pa. to love Is. 1,2.
- חביב dear, beloved Ex. 19,5 dearer to me, Dt. 26,18, Is.
 1,4, fg ptc. *pāss*.
- חבל Pa. to hurt, to injure Gn. 4,23 (Gr. 56), figuratively
 Is. 1,4.
- חבר- pron. neighbour, fellow being Ex. 20,13f., Is. 1,23.
 חגא feast, festival.
- חגג to celebrate, to observe a festival Dt. 16,15.
- חד f. *ḥāḏā* (Gr. 125, cg. אחד) one. Pr prep. in adverbial
 expressions *kaḥḏā* together, one and all and *lahḏā*
 very, in both cases *g* has *ḥatef pataḥ*.—Gn. 2,24 n
 error. S. also חוד.

- חדא** to be glad, to rejoice.
חדתא (Gr. 103, 146, cg. **חדש**) d. f. new Dt. 16,8 Ps.
חוא Pa. (Gr. 338f.) to announce, to inform, to show.—
 Dt. 26,3 pf. rendering a H pf. of coincidence
 (present perfective): Fr. var., (Neo.) **אודיין לשבחיין**
 we have thanked and praised, Ps. **א** (Gr. 255).
 Am. 4,13 inf., K Af.
חוב to sin Ex. 20,17: Neo. **תיחטן**, Gza. F, Neo.*
תתחייבן you shall (not) be found guilty (Ithpa.).
חובא m. guilt, sin.
בלחוד (Gr. 222, cf. **חד**) w. suff. alone.
חווה *hawwā* Eve.
חוט Pālel (Gr. 317, 327, 56) to sew pf. *hātūtū* Gn. 3,7, 1
 Pa.: Neo.
חויא *hiwyā* (Gr. 143, 69) m. serpent.
חוילא *hāwīlā* name of a country.
חול (Gr. 315, 56) to turn away from (*min*) Gn. 4,26 igs
 Keter, s. **חלל**.
חור Pe. (Gr. 315, 268, 318¹) or denominative Af. to be
 or become white Is. 1,18, fg Pa.
 Pa. to make white, to clean Ex. 19,10.14.
חור Hur.
חוא Pe. (Gr. 338ff.) to see. Variation of *hā* and quies-
 cent *h* after a syllable ending in *a* has not been
 noted in the critical apparatus as in Gn. 3,6 where
 ms. i reads **חֹהֹת**
 Ithpe. passive Dt. 16,16, Js Ittaf. 1° sg., 2° pl.,
 Is. 1,12, fz Ittaf.
 Ittaf. passive.—Gn. 1,9 Ittaf. impf. *tittahzē* let
 (the dry land) be seen, g Ithpe. Ex. 20,15 Pe. ptc.
 m. pl. *hāzan* were seeing. 24,10 inf. *miḥzē* var. *me-*.

- חִיּוֹן, חוּוּהָ (cf. Gr. 143) sight, vision ind. Dt. 26,8 n: Neo. pl. חוּוּן, cstr. sg. Ex. 24,17, g points *hēzū́*, d. Dt. 11,30 Neo., cstr. pl. Ps. interpreted as part of a geographical name.
- חִוּנָא m. sight, vision Dt. 26,8, i *ha-*: (Fr. var. Cod. Lips.) as bg, Neo. ובחזון רברבן the adjective (f.) being corrected to בִּין (m.).
- חטא to sin, to transgress.
- חַטָּאָה m. sin Gn. 4,7, g Gza. B, Fr. var. w. *segol* and suff. as var., Neo., Fr., Ps. w. suff.
- חטב to select, to choose (?) Dt. 26,17f.: Neo., (Fr. var.) (Fr. var. אמלכתן עליכון ... אמלך יתכון (עליכון, 18 Gza. D אַמְלָךְ- before break in the text. In his commentary Rashi assumed the same meaning for the corresponding word in the Hebrew version as that given above.
- חֲטוּף robbery Am. 3,10.
- חיא (Gr. 353) to live impf. Gn. 3,22 *yēhē* < *yihhē*, Dt. 16,20.
- חַיִּבָּא sinner Is. 1,25.28.
- חיוו s. חוּוהָ.
- חַיִּיָּא *hayyayyā*, also *hayyē* (Gr. 190f.) pl. life.
- חֵילָא 1) strength Gn. 4,12, Am. 4,13 f₈, 2) pl. array, host Gn. 2,1.
- חַיִּס (cf. H חוּס) pity Is. 1,31.
- חַיִּתָּא (Gr. 69) Tib. š. med. 1) adj. f. living, 2) subst. f. wild animals.—Gn. 1,20 Neo. ind. 24f. etc. g חַתָּת: Ps. חַיּוּת, Neo., (Fr.) חַיִּתָּא ד (Gr. 188).
- חַכִּים *hāxīm* also *hakkīm* (Gr. 162) wise Gn. 3,1 var., n w. dag., Dt. 16,19.

- חכם** to be wise, to know ptc. *hāxamīn* can discriminate (between) Gn. 2,9: Ps. ידעין. 17, 3,5, 1 w. inf.: Ps.
- הָלַב** (w. *ā* < H Gr. 146, g as H, s w. *ḡataḥ*) milk.—Dt. 6,3 Fr. var. הָלַבָּא. 26,15 Gza. Ea 22 and g as s.
- חֲלִיין** sweet ind. m. pl. Dt. 6,3 Fr. var., (Neo., Ps.) for *hālāyin*.
- חלל** (Gr. 328, 56) Pe. to be or become profane pf. 3. m. pl. *hállū*, i *hālū* Gn. 4,26 they were too p. (to pray), but the preposition *min* does not fit the context: Ps., (Neo., Fr.) שריו ל! they began to (w. inf.), cf. Dn. Ber. r. refers to the verb of the Hebrew version as לשון מרד an expression for rebellion. S. also חול. Af. to profane impf. w. suff. *taḥālinnah* Ex. 20,22 w. virtual lengthening of the first radical, 1 Pa.
- חלף** Pa. to change, to exchange Dt. 26,14. Ithpa. passive Is. 1,7.
- הֶלֶף דִּ** since, because Am. 4,12.
- חֹלֶק** (Gr. 156) m. part, share Dt. 10,9, gs w. dag. and *ḡataḥ*.
- חלש** /a (var. *o* and *i*, Gr. 267f.) to be or become weak.—Is. 1,5 f₂ ptc. pass.
- חמד** Pe. ptc. pass. חָמַד Gn. 2,2 n was pleased with: Fr. (*ואשלים, same form Ps. ms. < א). Pa. to desire, to covet.—Ex. 20,14 Pa., J Af.: Neo., Gza. F 2° Ithpa.
- חֲמִיעָא** (cf. H חמץ) leavened bread Dt. 16,3, Jgn ind.: Neo., Ps.
- חֲמִירָא** m. leaven Dt. 16,4.
- חֲמִישִׁי** *ḥāmīšāy* (Gr. 132, 54) fifth Gn. 1,23.
- חֲמִירָא** m. wine Dt. 11,14, Is. 1,22, ind. f₆.

- הָמָרָא m. ass, donkey Ex. 20,14, Is. 1,3.
 הָנוֹךְ *hānōx* Enoch.
 הַסְּחִים cartilage Am. 3,12, f הַסְּחִים, g הַסְּחִים.
 הָסִיחַ strong, powerful Is. 2,13, f. pl. p. acts Dt. 10,21.
 הַסִּילוֹת cstr. shortage, scarcity Am. 4,6.
 חָסַן Af. to inherit, to take possession of Is. 1,7.
 חוֹסֵר (< H) shortage, scarcity Am. 4,6 c.
 חָפַא to cover Ex. 24,15f.
 הַצִּדָּא cstr. also w. *a* harvest Dt. 16,9, Am. 4,7.
 הַקְּלָא field.—Gn. 3,8 Gza. Ea 74 as var.
 הַרְבָּא *hārbā* f. sword.—Ex. 20,22 stone cutter's hammer:
 Ps. פְּרוּזָא דְמִינִיהּ מֵתַעְבַּד סִיפָא iron from which the
 s. is made, similarly Neo., Fr.
 הוֹרְמִינִי name of a foreign locality Am. 4,3, f הוֹרְמִינִי, g
 הוֹרְמִינִי: R הוֹרְמִינִי.
 הוֹרְשָׁא wood, bush Am. 3,4.
 חָשַׁב ptc. pass. accounted, estimated Is. 2,22.
 חֹשֶׁכָא *hāššōxā* darkness.
 חָשִׁיךְ poor, needy Am. 4,1, fg ptc. pass.

ט

- טָבָא good.—Gn. 2,12 Ps. בַּחִיר choice (gold). Ex. 24,10
 ind. f. *ávan* †. precious stone. Dt. 26,11 d. f. good
 thing.
 טַבַּא to roast Dt. 16,7 Ps.
 טוֹבָא goodness, good things Dt. 6,11, n טַב, Is. 1,9.19.
 טוּל Pa. to walk, to walk about ptc. Gn. 3,14 Ps. Cf.
 טַלְטַל.
 טוּף (cg. צוּף) Af. to inundate Dt. 11,4 (Gr. 316, 256).
 טוֹרָא (cg. צוּר) m. mountain.

- טִיבוּתָא kindness Ex. 20,6.
 טלטל to move, to wander ptc. pass. *məṭalṭal*, i *məṭulṭal*
 vagrant Gn. 4,12,14, translating a H proper name
 16: Fr. var. act.
 טמי (cg. טמא) ptc. pass. unclean Dt. 26,14 Fr. var.
 טמר Ithpe. to hide (intr.).—Gn. 3,8 pf. *iṭṭamar* (Gr. 252,
 92), 10 I. sg. read w. ms. i (Merx) *iṭṭamāriṭ* (Gr. 55f.,
 cf. 254), both gn Ithpa. 4,14 inf. *iṭṭamārā*, g Ithpa.,
 n ptc. in אָהָא מְטָמֵר (Gr. 352f.) I shall be hiding (as
 H): Gza. B inf. מְטָמְרָה (Gr. 278).
 טָנְרָא rock Is. 2,10,19,21.
 טעא Pe. to err Dt. 11,16, to commit adultery, to be
 unfaithful to one's husband Is. 1,21 f₆. Ptc. f.
 prostitute 21 (Gr. 153).
 Af. to cause to err, to lure pf. w. suff. *aṭ'āyānī*
 (Gr. 55f., 383f.) Gn. 3,13 (var. cf. Gr. 360, 368f.).
 טָעוֹתָא pl. m. (in texts outside the corpus also f.) idols.
 טעם ptc. pass. tasty, savoury Dt. 6,3 Neo., Fr. var.
 טָפְשׁוֹתָא stupidity Dt. 10,16, d w. *i*, g *a* and dag., Keter
rafe.
 טרד to drive out, to expel Gn. 3,23f. Neo., 24 Ps., Fr.
 טוֹרְנִיא (< G) princes cstr. Is. 2,13, g טוֹרְנִי.
 טָרְפָא leaf, pl. foliage cstr. pl. *ṭarfē* Gn. 3,7 (cf. Gr. 77),
 gs Keter š. med., n q., pron. Is. 1,30, fg š. med.
- ,
- יבל Af. to carry, to bring Dt. 26,4 Ps.
 יָבַל Jabal.
 יבש to be or become dry, to desiccate impf. *tivāš* Am.
 4,7, fg *b* w. *rafe*.

- יַבְשָׁתָא *yabbaštā* f. the dry land Gn. 1,9f., gn יַבְשָׁתָא (Gr. 76f.) as in Daniel 2,10, s w. *a*.
- יָדָא Af. to praise, to thank Dt. 26,3 Neo., Fr. var., Ps.
יָדָא (Gr. 200f.) f. hand.—Dt. 26,8 n בִּידָא תְּקִיפָא error: (Neo.), but corrected *בִּיד*. Is. 1,31 R pron. pl.
- יָדַע (Gr. 307f.) 1) to know, to understand, 2) to have sexual intercourse with Gn. 4,1.17.25.—Gn. 3,5 1 inf. מִידַע: Ps. מִינַדַע, 22 *midda*^c. 4,9 pf. 1. pl. *yəḏá‘nā* (Gr. 56) for ptc. I (do not) k. as in s יִדְעֵנָא (Gr. 92, 107, 289): Neo., (Fr.), Gza. B ptc. אָנָה יָדַע.
- יָהַב (cg. הַב < imp.) impf. (*e*) and inf. suppleted from the root *ntn* (Gr. 291, 265, 308^d) to give.
Ithpe. passive Gn. 4,1 Neo., Ex. 24,5 Neo.*, Ps.—Gn. 1,17 Neo., Fr. שׁוּי, Ps. סָדַר. 29 pf. 1. sg. *yəḥáviθ* (Gr. 56) I have given rendering a H perfect of coincidence (present perfective). Dt. 26,19 inf. to make you (supreme).
- יְהוּדָה Judah.
- יְהוּה s. יוּי.
- יְהוֹשֻׁעַ Joshua.
- יִבְלָל Jubal.
- יְיִ *äḏōnāy* the Lord (H) or *šəmā* the Name (Gr. 53) m. renders H יהוה and אלהים. Different spellings of the Divine Name occur in the manuscripts. However, these were not noted in the critical apparatus where ייי is used in the variant readings. Ms. y consistently spells ייי, j יי, and i יי. The texts with Tiberian punctuation spell יי with the exception of ms. k, which consistently spells יהוה. This spelling also occurs Dt. 6,22.24 (2°), 16,15 (2°)

(all n), 11,12 y, and Am. 4,13 f₆. For אלהים ms. n has אלהא. In this case Ps. renders אלקים. Ms. f, Neo., and Ps. spell the Divine Name יי, Ps. also יה, Fr. ה (read H השם the Name). The last mentioned spelling also occurs in the Testimonia. Fr. var. follows the practice of other Tiberian texts.

יֹמָאֵי m. ind. pl. *yōmīn* day. *yōmā den* to day, now. The difference between this construction and *y. hāden* reflects a different treatment in H. *yōm dīnā* the Day of Judgment Gn. 4,7.—Gn. 4,26 *baḡyōmōhī* (Gr. 56) in his time. Dt. 11,21 *kaḡyōmē šamayyā* as long as heaven (is): Ps. כסכום יומין דקיימין שמיא

יֹתָם Jotham.

יטב (cg. יטב/טוב, Gr. 307f.) Pe. /a to be good to (*la-*) in the sense of to be doing well (var. Af.).

Af. to do good works impf. *tōtiv* (if) you will do g. w. Gn. 4,7, i *tōtev* (Gr. 267), inf. Is. 1,17 *ē-*, var. *ō-*.—Dt. 6,3 D Af.: Neo. ייטיב לכון corrected to Pe. (impf.) *טב לך, Ps. as D. 10,13 D Af., Gza. Ea 12 Pe. w. *ē* as gs: Ps. as D.

יֹטְבָת Jotbath Dt. 10,7, gns Keter *b w. rafe*, Gza. Ea 12 *u*: Neo. יטבתה.

יְחֻזְקִיָּה Hezekiah.

יְחִידִי (Gr. 176f.) alone, single Gn. 3,22.

יכח Af. to admonish Is. 2,4.

יכל to be able to (*la-* w. inf.) Ex. 19,23, Am. 4,8 c.

ילד *e/i* (Gr. 307f.) to bear.

Ithpe. passive pf. *ibīled*, i *ibyaled* (Gr. 85) Gn. 4,18.26.

Af. to beget Gn. 4,18.—Gn. 3,16 Pe. impf. 2. f. sg. *talidīn* you shall b., n תלדי < H: Ps. תילדין,

- Neo. תלדין, *תלידי*. 4,1 pf. 3. f. sg. *yālēḏal* (Gr. 56).
2 inf. *mēlaḏ*.
- ימא Af. to swear, to take an oath by (*ba-*) impf. Ex. 20,7 you shall not s. (*lōmaggānā*¹ in vain) (var. Gr. 307f.), n 2° as var. but def.: Neo. לא יסב גבר מנכון ית שמה דיי אלהיה על מן
- ימָא *yammā*, shortened pl. *yamēmē* (Gr. 139, 190f.) m. sea, ocean.—Gn. 1,26 *yammā*¹ (Merx).
- ימָמָא day, daytime.
- יסף Af. (Gr. 307) to do again, to continue.—Gn. 4,2 pf. 3. f. sg. *ōsēfal* (Gr. 56). 12 impf. it will (not) c. (*la-* w. inf.).
- יעֶקב Jacob.
- יעֶקן Jaakan.
- יצחק Isaac.
- יקֹדא conflagration, fire Am. 4,11.
- יקֹמא existence, living Dt. 11,6.
- יקֹדְתא conflagration, fire Is. 1,7, Am. 4,11 c1.
- יקר Pa. to honour Ex. 20,12, Is. 1,2.
- יקֹרא m. honour, glory.
- ירדנא Jordan.
- ירֹקא (Gr. 154) green, green plants cstr. Gn. 1,30, n ירוקא ד.
- ירושלם (mss. z 5 < *shewa*) Jerusalem.
- ירחא m. 1) month, 2) new moon festival Is. 1,13f.
- ירקא vegetables, greenery Dt. 11,10.
- ירקנא mildew Am. 4,9, o *-ōnā*.
- ישט Af. (Gr. 307) to stretch out impf. (lest) he should s. o. Gn. 3,22.
- ישעיא Isaiah, Is. 1,1 g < *waw*¹, f as bo.
- ישראֵל m. Israel.

- יָת (cg. אַת, Gr. 110f.) nota accusativi.
 יָתַב *e/e* (cg. יִשָּׁב, Gr. 308) to dwell, to settle. Ptc. also inhabitant Is. 1,1.9, 2,1.—Gn. 4,20 ptc. (those that) d.
 יָתָמָא orphan.—Dt. 10,18 ind. *yitam* for *yatham* (Gr. 85, 149), n יָתִים for *yattim*.

ד

- דָּ (Gr. 226) as, like.
 כּוֹבֵד *kubbīn* (Gr. 145) thorns Gn. 3,18.
 כָּבַשׁ Ithpe. to be suppressed, to be subdued pf. *ibkəvišū* (Gr. 56) Gn. 4,5f.
     Pa. ptc. oppressor Am. 3,15.
 כִּיבְשָׁא ramp, slope Ex. 20,23 Neo.*
 כָּד (conj. *kə-* + *də-*, cf. H כָּאֲשֶׁר 1) when (Gr. 234), 2) as, just as (Gr. 239) w. *i*, TP def. (Fr. var. *patah*).
 כִּד s. כָּד.
 כִּדָּן (Gr. 212) now Ex. 24,5 Neo., Ps. (not yet), Is. 1,21 f.
 כֹּהֵנָא m. priest.
 כְּהוֹנָא (< H כְּהֵנָה) f. priestly office Ex. 24,5 Neo., Ps.
 כּוֹכְבֵיא stars Gn. 1,16, Dt. 10,22.
 כּוּן Pa. to turn in a direction Ex. 19,21.24 (both Ps.).
 כּוּשׁ Cush.
 כֵּיפָא rock Is. 2,21.
 כֵּין (Gr. 215, 220f.) 1) so, thus, 2) pr *bə-* a. therefore, b. then, at that time Gn. 4,26, 3) pr *bābar* afterwards Is. 1,26, 4) pr *lā-* (< H) therefore Gn. 4,15, var. בכין: Ps.!, 5) pr *mibbə-* from that time Is. 2,4, 6) pr 'al therefore.

- כָּל** (1) and כָּל w. *gameṣ hatuf* (2) cstr., pron. *kull-* (Gr. 123) every, all, w. neg. any. The variants stressed (1) and unstressed (2), both *kol*, occur in free variation in the Yemenite texts, though predominantly *y* has (1) and *ḡ* has (2).
- כָּלָא** Af. to summon, to call together imp. תרגמו אכלו (H) Is. 1,4 R in a comment on H הוי referring to Targum to Zech. 2,10, read with mss. *fz axlō* s. (the dispersed).
- כָּלַם** Ithpe. to feel shame ptc. Gn. 2,25.
- כָּנָא** Ithpa. to be named, to be called Is. 1,4 w. *ba-* (Gr. 338, cf. var.).
- כְּנִישָׁא** s. כּוּשְׁתָּא.
- כָּנַע** Ithpe. to be humiliated Is. 1,29.
- כְּנַעֲנָא** (Gr. 177f.) Canaanite.
- כְּנָפִי** for *kanfē* cstr. wings Ex. 19,4 n: Fr. var. w. *pataḥ*, Neo.
- כִּינָרָא** *kinnārā* lyre Gn. 4,21, var. < H: Neo.
- כֹּשׁ** (cf. H כָּנַס) Pe. to gather Dt. 11,14, ptc. pass. 16,8: Ps. תהוק כּוּשִׁין, cf. hl, inf. 13 (read as J).
 Ithpe. to be gathered, to congregate Gn. 1,9 impf. let (the waters) be g., n Ithpa., Is. 1,13, Am. 3,9, *fz* Ithpa.
- כּוּשְׁתָּא** (Gr. 149) Tib. *t* w. dag. f., ind. *kinšā*, *kanēšā*, cstr./pron. pl. *kanēšāṭ* gathering, congregation.—Gn. 1,10 *bēṭ k.* g. (of waters) lit. place of g., gn כְּנִישׁוֹת *ב'* (cf. Gr. 80): Neo., Ps., (Fr.).
- כְּסוּתָא** clothing Dt. 10,18.
- כְּסָפָא** m. silver.
- כַּעַן** (Gr. 212, cg. עַת < *'int-*) now.
- כַּפַּר** Pa. to make atonement Ex. 24,8.

- כְּרוּבִיאַ** cherubim Gn. 3,24.
כְּרִיסָא (Gr. 149) belly, womb Am. 4,13 f₆.
כָּרַךְ ptc. pass. *šūr k.* fortified (lit. wrapped) wall Is. 2,15.
כָּרְכָא walled city Am. 4,1, f **כָּרְכָא** for *karakkā*.
כְּרָמָא m. vineyard Dt. 6,11, Is. 1,8, Am. 4,9.
כּוּרְסִיאַ (Gr. 167, cg. **כְּסֵא**) chair, throne Ex. 24,10.
כְּרַעֲיָן f. legs, shanks Am. 3,12, f dual as H (Gr. 188), c m.
כֶּשֶׁר to be fit, right, valid Dt. 6,18, (are not) v. (if not) Am. 3,7.
כָּתַב to write.—Ex. 24,12 pf. 1. sg. *-el* (cf. Gr. 254). Dt. 10,2 impf. 1. sg. *a-* (Gr. 265), gs Gza. Ea 8 *i-*, n as H.
כְּתָבָא m. writing, wording Dt. 10,4.
כָּתַם ptc. pass. stained Is. 1,18.
כְּתָנָא flax Is. 1,31, f w. dag.

ל

- ל** (Gr. 225f.) prep. 1) as, as to, for, into, to, until, 2) nota infinitivi to, in order to, 3) nota accusativi, 4) denoting possession or a genitival relation as in *lāsānə'ay* (generation) of those who hate Me Ex. 20,5 etc., cf. also **אֵית הוּה, לֵית**.
לָא not.—Gn. 4,23 *lā gavrā* no man (I killed).
לֵיבָא m. heart. Var. pron. **לִבְב** Dt. 11,18 c: Neo. pl.
לְבוּשִׁין clothes, clothing Gn. 3,21, Ex. 19,10.14.
לָבָן Laban.
לִבְנִן Lebanon.
לִבְש Af. to dress (trans.) pf. w. suff. *albeš-innūn* Gn. 3,21, h suff. f. for expected m. (Gr. 360f., 110 TP): Neo., Fr. **אלבש יתהן**.
לֹחַ m. tablet.

- לוט Pe. ptc. pass. in *līṭ att* you shall be cursed (nominal sentence) Gn. 3,14, 4,11, f. 3,17: Neo., Fr. w. impf. תהוי.
- Pālel ptc. m. pl. (Gr. 317) curses Dt. 11,29.
- לוטא curse Dt. 11,26.28.
- לות (Gr. 226) to, for (somebody).
- להמא (Gr. 136f.) bread Gn. 3,19: Neo.*, Fr. מזון, Ps. d., Dt. 16,3.
- ליאו (cf. H לאה) toil, labour Dt. 26,7.
- לוי Levi.
- ליראה Levite.
- ליליא < *lēlayā* (Gr. 166, 78) night.
- לית (Gr. 108, *lā + īṭ*) there is/was not. W. *l-* denoting possession not to have.
- למא (Gr. 223, *lā + mā*) nothing Is. 2,22.
- למך *lāmax* (Gr. 54f., 76f.) Lamech.
- לקא to be beaten ptc. pass. Is. 1,5, fg act.
- לקיש late seasonal rain Dt. 11,14: Ps. + בניסן.

מ

- מא (Gr. 118, 120) what?, what, that which. *kamā da-* conj. as, just as. *lamā* why? Gn. 4,6.
- מאך /a (cf. H מכך) to be suppressed, to be humiliated.—Is. 2,9 g Pa. will suppress. 11 will be s. (as 1 Q Is^a). 12 read *w-*!
- מבִּתּוֹתָא in 'arsal m. a hut for spending the night Is. 1,8, cf. בית.
- מגדל m. tower Is. 2,15.
- מגלא m. sickle Dt. 16,9, Is. 2,4.
- למנא (Gr. 210) in vain Ex. 20,7!
- מדבֶּחָא (cg. מזבח) m. altar.—Ex. 20,23: For the construc-

tion of the altar, cf. Neo. *עבירו כיבשא למדבחה*
make a ramp to the a. (and do not ascend), Ps. do
not ascend to My a. by steps, but by bridges
(גישריא).

- מִדְבָּרָא desert, steppe.
 מְדוּר cstr. habitation Dt. 26,15.
 מִדֵּין what?, what is this? Is. 1,5.
 מְדִינָתָא cities, states Is. 2,13, g sg.
 מְדִינְחָא (Gr. 168, 94) east Gn. 2,14 < *madnəhā* as i, n קְדוּמָא
 3,24 n מְמַדְנָח: Fr. var., (Neo.) מִן לְקַדְמִין מְמַדְנָח ל
 4,16 Gza. B, (Neo., Fr. var.) מִן-מְדִינָח ל?
 מַה s. מָא.
 מוֹסֵרָה Mosera.
 מוֹעֲדֵיָא festivals Is. 1,14.
 מוֹפְתָא m. wonder, miracle Dt. 6,22, 26,8.
 מוֹרָה (H) name of a locality Dt. 11,30: translated Neo.
 בְּסִיטְרֵיָא חוּי מְמַרָא vision, Ps. חוּוּהָא
 מוֹרְנֵיָא spear Is. 2,4.
 מֹשֶׁה Moses.
 מוֹת *ī/ū* (Gr. 315f.) to die.—Gn. 2,17 impf. w. inf. abs.
 you shall surely d., n מִימַת תִּימוֹת: Neo. < second
yod. 4,23 m inf. (I am guilty) to d. Dt. 26,14 ptc.
 pass. *mīθ* dead: Ps. לְנַפְשׁ דְּמִית, Fr. var.
 לְטָמֵי נַפְשׁ 'ת shrouds to one made unclean through
 a corpse, Neo. עַל נַפְשׁ דְּמִית אַרְקָן וְת' על נפש דמית.
 מוֹתָא pestilence Am. 4,10.
 מוֹתָרָא m. surplus, abundance cstr. (w. *a* cf. Gr. 168) in
m. tūveh His exceeding goodness Is. 1,9.
 מוֹחֵין (Gr. 180) parchment scrolls affixed to the doorpost
 Dt. 6,9: Neo. בְּנֵי מוֹחֵין, 11,20.

- מֶזֶן (Gr. 170f.) food Gn. 3,19 Neo.*, Fr., Ps., Dt. 10,18, Am. 4,6.
- מִזְבְּחֵי קָיָא sacrificial bowls for sprinkling Ex. 24,6, Jgn Keter *mi-*.
- מחא (cg. מחץ) Pe. to smite, to strike Am. 4,9.
Af. Am. 3,15, fc (g def.) Pe.
- מַחָא (ind., Gr. 138) f. stroke, wound Is. 1,6,25.
- מַחֲוִיאַל (1) and מַחֲוִיאַל name of a person Gn. 4,18: Neo. as (1).
- מַחֲוִילֵי (Gr. 170) cstr. pl. caves Is. 2,19, f w. dag., o sg.
- מָחָר tomorrow Ex. 19,10, Dt. 6,20, Is. 2,22, Gza. Eb 16 as og.
- מָטוּל (Gr. 171) departure, striking camp Dt. 10,11.
- מְטוּל דָּ in order that Is. 1,21 f₆.
- מִטְלֵתָא (root *ill*, cg. צלל) shelter, sun shelter Is. 1,8, f
מְטֻלְתָא, g מְטֻלְתָא D. pl. *-ayyā* (the feast of)
Tabernacles, Sukkoth Dt. 16, 13,16.
- מטר Af. to cause to rain pf. אֶמְטֵר Gn. 2,5 n (Gr. 92):
Neo., Ps.
- מִטְרָא m. rain.—Dt. 11,11: Neo., (Ps.) מִן מִטְרָה דְנַחֲתָא מִן שְׁמַיָא הִיא שְׁתִּייה מִייה.
- מִטְרָתָא cstr. w. נִטְר (q.v.) you shall keep Dt. 11,1.
- מִיָא *mayyā* (Gr. 201) pl. m. water.
- מִימְרָא (inf. of אמר) m. 1) word, speech, 2) common in paraphrasing the name of God, lit. the Word of the Lord.—Dt. 26,17 Qr. d., Kt. w. suff., thus var., also gs Gza. Ea 22, Keter: Neo., Ps.
- מִעַל (< *min-*) from (a position over) Dt. 11,17, w. *la-*
over Gn. 1,7, n מְלֻעִיל: Neo. See also אֶפֶן.
- מִישָׂרָא valley, plain Dt. 11,30.

- מלא (Gr. 338ff.) Pe. to fill.
Pa. to fill Gn. 2,21: Neo. שרי.
Ithpe. passive.—Dt. 6,11 n Pe. ptc. pass. מִלֵּן
(cf. l) for *məlayin*: Neo., (Ps.) מליין.
- מלאכא (Gr. 168) m. angel Gn. 3,5 Neo., Ps.
- מלך Pe. ptc. counsellor Is. 1,26, also Pa. Ex. 19,6 a.
Af. to make or appoint king Dt. 26,17f. Neo.,
Fr., Gza. D.
- מלכא king, pl. Tib. š. med.
- מלכא counsel pron. pl. Is. 1,26, fg š. med.
- מלכותא kingdom Is. 2,2.4 (both fg š. med.).
- מלל (Gr. 327f.) Pa. to speak, to announce (to *lə-*, *im*,
about *bə-*).
Ithpa. passive Ex. 20,16.
- מלעילא (Gr. 217 w. note 1, < *min-*) adv. above Ex. 20,4.
- מלרע (Gr. 217, < *min-*) adv. below Ex. 20,4. W. *lə-*
prep. under Gn. 1,7.
- מבתר (< *min-*) behind, behind one's back Is. 1,21 f₆.
- ממונא (Gr. 170f.) money, wealth Dt. 6,5 Ps., Neo. pl.
- ממלל speech, the power of speech Am. 4,13 f₆.
- ממרא Mamre Dt. 11,30 Ps.
- מן (Gr. 120) who?—Gn. 3,11 n מאן: Neo., Ps. Ex.
24,14 read *man*¹ (Merx).
- מן (Gr. 227f.) pron. *minn-* 1) from, (as a marker of
comparative) than, also from among in the sense
of any(thing) of, something of, 2) w. *qōḏām* (q.v.)
in front of, from (lit. from before) (the Lord), also
denoting God as the actor of an impersonal con-
struction or a passive. 3) w. *qōḏām də-* (Gr. 236)
conj. because Ex. 19,18.—Gn. 3,22 *minneh lə-* w.
inf. from him there will be: (Neo., Fr.), Fr. var.

- עתידין אומין סגיאין למיקם מיניה מיניה תקום אומה דידעה
 עתידין אומין סגיאין למיקם מיניה מיניה תקום אומה דידעה
 many nations will arise from
 him, from him will arise a nation capable (ptc.)
 of discriminating (inf.) between good and bad.
- מנא (Gr. 339f.) Pe. 1) to count, to calculate Gn. 1,14,
 Dt. 16,9, 2) to play, to accompany oneself (singing)
 ptc. pl. (on 'al) Gn. 4,21, var. Pa.
 Pa. to appoint Dt. 16,18, Is. 1,26. Ptc. pass. (Gr.
 283) Gn. 4,21 i (Merx) *māmunnān*, gn מַמְנָן (s n w.
 dag.) (those) charged (with): Ps. 'דממנן לזמרא בכ'
 'וא.
- מנדע (Gr. 308) knowledge Am. 4,13 f₆.
- מנחֲתָא pl. f. sacrifice, offering Gn. 4,3, ind. sg. Is. 1,13,
 var. cstr.
- מנע Ithpe. to abstain from (*min*) Is. 1,16 (bg Gr. 275),
 2,22, Gza. Eb 16 איתִימְעוּ (cf. Gr. 94).
- מסכִינָא (< Akk.) poor, destitute Dt. 26,12 Neo., (Ps., Fr.),
 Am. 4,1.
- מִסָּח (Tib. w. dag.) cstr. (with) abundant quantities of
 Dt. 16,10, Is. 1,11.
- מִעִין pl. belly pron. Gn. 3,14, n מעיף w. *yod* as plural
 indicator, read /mēáx/.
- מעללתא f. harvest, yield Dt. 16,8 Ps.
- מִעֲלִי (Gr. 175) cstr. w. *šimšā* sunset Dt. 11,30.
- מִעֲסָרָא < *ma'sarā* as var. (Gr. 94), gn and TP w. *ś* tithe.—
 Dt. 26,12 the year of t., gn 'שתא דמ': Fr. (n מעֲשֶׂרְתָא').
- מִעֲצָרְתָא wine press Dt. 16,13, gs Keter w. *š*. q.
- מִעֲרָבָא < *ma'rav-* as ʔ (Gr. 177, 94) western Dt. 11,24,
 n *š*. med., s q., Keter as ʔ.
- מִעֲרָתָא cave Is. 2,10 f. 19.21.

- במציעות (Gr. 231) cstr. in, in the middle of Gn. 1,6, 2,9, 3,3.
 מצרָאָה (Gr. 177) Egyptian Ex. 19,4, Dt. 11,4, 26,6.
 מצרָיִם Egypt.
 מִקְדָּשָׁא in *bēl m.* the Temple Is. 2,2f.
 מִקְטָא m. garden of cucumbers Is. 1,8, f מִקְטָא, g מִקְשָׂא.
 מַרְבֹּעֵית (cf. H רבץ) pron. (lion's) den Am. 3,4.
 מרד *a/a* to revolt against (*bə-*), to transgress Is. 1,2, Am. 4,4.
 מִרְדִּין (Gr. 161) rebels, rebellious.
 מִרְוֹדִין rebels Is. 1,28.
 מרחשון (< Akk.) Marcheshvan, the eighth month (October-November) Dt. 11,14 Ps.
 מַרִּי (Gr. 152f.) cstr. pl. lords, also possessors of.
 מִרְמָיָא pl. raised, high Is. 2,14 f (cf. רום).
 מרע (cg. מרץ) to be or to get ill Is. 1,5.
 מִשָּׂה *mōša* Moses.
 מִשְׁחָא oil Dt. 11,4.
 מִשְׁךְ skin Gn. 3,21.
 מִשְׁכָּבָא cstr. pl. in *bēl m.* sleeping quarters Gn. 2,24.
 מִשְׁכָּנָא (Gr. 168) m. tent.
 מִשׁוּמְשָׁן (Gr. 175) pron. servant Ex. 24,13.
 מִשְׁרֵיתָא (Gr. 170) camp.—Am. 4,10 pron. pl., f מִשְׁרֵי־תִכּוֹן (Gr. 94), g מִשְׁרֵי־כּוֹן.
 מתויד pron. w. suff. desire Gn. 3,16 Ps.
 מִתְּרַשָּׁאֵל Methusael.
 מִתְּחֹת *mittahōt* < *min t.* (Gr. 229) under Gn. 1,9.
 מִתְּנָא (ind.) f. gift Dt. 16,17, ind. pl. 10,9 YT, Gza. Ea 12 as Y: Ps. as YT, Neo. קרבנוי ד (Ps., Neo. substitute the masculine form of the pronoun for var. Yk).

נ

- נ"א Am. 3,6 c₂ abbreviation for נוסחא אחרינא (Gr. 123f., 176) or H נוסחא אחר another copy or reading.
- נבא Ithpa. to prophesy Is. 1,1, 2,1.
- נְבוֹאָתָא prophecy Is. 1,1, 2,1, Am. 3,8.
- נְבִיאָא prophet Am. 3,7.
- נבלא stringed instrument, harp Gn. 4,21.
- נגד to draw, to flow inf. Ex. 19,13 to blow (the horn, calque < H), s w. dag., Jy_b and gn with dissolution of the geminate and compensatory lengthening of *i* > *ē*, Keter offers both readings. Ptc. Dt. 10,7 Qr., in, Gza. Ea 8, and Keter (also gs) a country abounding in brooks with water, Kt. a country of water courses (d. pl.), brooks (ind. pl.) etc. (error): Ps. as Qr. etc., Neo. ארע בית נחלין דמייה.
- נגדיא water courses Dt. 10,7 Kt. (error), cf. preceding entry.
- נָדָב Nadab.
- נְדָבָת cstr. freewill offering Dt. 16,10, gns š. med. as H, Keter q.
- נְהוֹרָא m. light.
- נהם (Gr. 291) to roar Am. 3,4, ptc. 8, ff₆ pf., f₄ ptc. נְהִים (Gr. 282f.). -
- נהר Af. to shine inf. Gn. 1,15.17 (Gr. 279).
- נְהַרָא m. river.—Dt. 11,24 Ps., (Neo.) as i_a.
- נוד name of a country Gn. 4,16 n: Fr.
- נוח (Gr. 315f.) to rest Gn. 2,2, inf. *limnāh* when (the day) was waning 3,8.
- נִנְא fish cstr. pl. Gn. 1,26: Neo. נוניא ד (Gr. 188), 28.
- נִרָא fire Is. 1,7.31.
- נִקָא m. injury Ex. 24,11, in f.

- נַחֵלָא brook Dt. 10,7.
 נָחַם Pa. to comfort, to console Is. 1,24.
 נִחְשָׁא copper Gn. 4,22.
 נָחַת Pe. to go down, to descend, also to fall (rain).
     Af. to put, to place Dt. 26,4.10, to cause to fall
     (rain) pf. *aheṯ* w. virtual lengthening of *h* (Gr. 69)
     Gn. 2,5.
 נָטַל Pe. 1) to raise, to carry Dt. 10,8, Is. 2,4, Am. 4,2,
     2) to depart, to travel Ex. 19,2, Dt. 10,6f.
     Pa. to raise, to carry Ex. 19,4, var. Af. Ptc. pass.
     (Gr. 283) raised, high Is. 2,2.14.
 נָטַר /a (cg. נָצַר 1) to guard. Ptc. keeper Gn. 4,9, 2) to
     keep, to observe (commandments etc.), also to be
     careful to do w. *la-* + inf. or impf.—Gn. 2,15 inf.
     w. suff. *miṭṭarah* (Gr. 291, 377): Ps. as k. 3,15 ptc.
     act. in *tahē nāṭar* (Gr. 92) you shall be on guard
     against (*la-*), var. pass. 4,7 pass. (sin will) be on the
     watch.
 נִיְהוֹר m. light Am. 4,13 (2 ×).
 נִמְרֹסָא (< G) usage, law cstr. pl. Is. 2,6, f *m* w. *rafe*.
 נִיֶּסָא (< G) island cstr. pl. Is. 2,16 var., fg נִיֶּסִי.
 נִיסָן Nisan, the first month (March-April) Dt. 11,14 Ps.
 נִיצוֹץ cstr. spark Is. 1,31.
 נָכַס Pe. to slaughter.
     Pa. Ex. 24,5, gn Pe.—Dt. 16,5 b inf. (Gr. 279):
     (Ps.). 6 after *pishā* Ps. adds 'and in the evening at
     (ב') sunset תִּיכְלוּתִיהָ you shall eat it until midnight'.
 נִכְסֵיָא (< Akk.) pl. property, possessions Dt. 6,5: Ps.
     מִמּוֹנוֹכָן, Neo. pl., Am. 4,1.
 נִכְסֵיתָא slaughtering, sacrifice.

- נֹכְרִיָּם (Gr. 193f.) foreigners Is. 1,7.
- נסא Pa. to test, to try Ex. 20,17, impf. w. *qəḏām* (God) Dt. 6,16, Dg w. *yāḥ*: Neo., Ps. Ib. pf. (Gr. 257), n *nis-*, s *nas-*, g Pe., Keter as j: Neo. נִסִּיתָךְ, *first syll. def.
- נסב Pe. *e/a* (Gr. 291) to take and use for oneself. W. *appin* to respect persons, to favour Dt. 10,17.
Ithpe. passive Gn. 2,23 kn: (Ps.), 3,23 k.—Gn. 2,23 ptc. pass., kn Ithpe. (Gr. 254): Ps. אִתְּנִי סִיבָה, Neo. אִתְּבַרִּית 3,6 pf. *naséval* (Gr. 55f.).
- נסין wonders, marvels Dt. 16,1, gs Keter w. dag.
- נִסְיָתָא name of a locality Dt. 6,16, lit. 'you tested' (H) interpreting H Massah.
- נסק s. סלק.
- נַעֲמָה *na'āmā* Naamah.
- נְעוּרָה cstr. tow, short broken fibre from flax left over from the spinning of linen Is. 1,31, g(f) נְעוּרָה.
- נפח to blow Gn. 2,7, 1 Af.
- נפל Pe. to fall.
Af. (Gr. 291) to cause to fall Gn. 2,21 n.—Pe. var. /e Ex. 19,21 s plene w. *šere*, g def.: Ps. plene, Neo. def., Am. 3,5 f def. w. *šere*.
- נפק (Gr. 291) Pe. to go out.
Af. to bring forth, to lead out.—Gn. 1,12 Af. pf. *appéqal* (Gr. 55f.). 24 impf. *tappeq* let (the earth) b. f. rendering a H jussive. 2,10 Pe. ptc. in *hāwā nāfeq* was flowing: Ps. נִפְּיק 4,10 inf. *mippaq* to descend. Am. 4,3 Pe. for expected Af. (cf. var.), f Af.
- נפש (Gr. 291) to multiply, to increase imp. m. pl. *púšū* Gn. 1,22.28.

- נַפְשָׁא** (Gr. 196) f. 1) soul, mind, also living creature, 2) dead body, corpse Dt. 26,14 Neo., Ps., Fr. var.—Dt. 11,13 h: Neo. **נפשתכון** (pl.).
- נצב** to plant Gn. 2,8, gn so-called intransitive perfect (Gr. 249, 257) *nəšiv*, Dt. 6,11, impf. (a, e, or o) 16,21, g (first syll. def.) ns w. *holem* (var. D, Gr. 291).
- נקא** Pa. to clean, to wash Is. 1,25.
- נוקבָּא** *nuqbā* (Gr. 144f.) ind. female Gn. 1,27.
- נָקִי** pure Is. 1,18, pl. Dt. 6,3 Neo., Fr. var., read *naqáyin*.
- נקמָא** ind. revenge Is. 1,24.
- נקף** Af. to surround, to compass ptc. *maqgef* (Gr. 291) compasses Gn. 2,11.13 (both E pf.), impf. w. suff. Am. 3,11, f **תִּקְפָּא**, w. *yāb* 4,3 z for expected *yaf-pəqūn*, cf. **נפק**.
- נשא** Ithpe. to forget Dt. 6,12, 26,13, var. Pe., Af.: Neo. **אנשיין** (Gr. 255), Ps. **אנשיית** (1. sg.).
- נשב** Pa. to blow (wind) ptc. f. sg. *mənašvā* < *mənaššəvā* as i (Merx) Keter was blowing Gn. 1,2 (1 Ithpa.): pr Neo. **הוה**, Fr. var. **הוה**.
- נשין** s. **אתתא**.
- נשמָתָא** f. breath Gn. 2,7, Is. 2,22, Am. 4,13 f₆.
- נשרָא** eagle Ex. 19,4.
- נתן** s. **יהב**.
- נתר** to shed (leaves) inf. Is. 1,30, g Pa. ptc., Gza. Eb 16 Af. ptc. **מָתַר**.

ס

- סאב** Pa. ptc. pass. unclean Dt. 26,14.
- סבָּא** (s < ś, cf. H **שיב**) elder, old man: Neo. renders

- forms from **הכים**.—Ex. 19,7: Fr., Gza. F as Neo. (cstr. pl.).
- סבל** to carry ptc. in *sāvel hōvīn* responsible Gn. 4,23: Neo. **אחטל** (because of whom) I shall be killed.
- סבע** (*s* < *ś*, gn w. *ś*, Neo. **ש**) /*a* to satisfy one's hunger.—Am. 4,8 fg w. *s*.
- סנא** (*s* < *ś*, Gr. 339f.) Pe. to multiply, to increase (intr.).
Af. to multiply (trans.).—Gn. 1,22.28 imp. m. pl. *səγō*. 22 impf. rendering a H jussive let i. 3,16 impf. w. inf. I will greatly m. Is. 1,15 ptc. read *masgan!*
- סגד** to bow down, to worship.—Is. 2,20 inf., g **לְמִסְגִּיד**.
- סָגִי** (Gr. 163) great, large, numerous, pl. many.—Dt. 11,23: Ps. as var., Neo. **אומין רברבן** f.
- סָגִי** (Gr. 140f.) large number, quantity Dt. 10,22, n š. med., s Keter q., Gza. Ea 12 w. *rafe*.
- סָגִיאֹת** cstr. large number Is. 1,11, Am. 4,9 (< *alef*).
- סָדוֹם** Sodom.
- סדר** to put, to arrange Gn. 1,17 Ps., Ex. 19,7, J Pa.
- סהד** (*s* < *ś*, Gza. also w. *ś*) Af. to testify.
- סֵהָלוֹתָא** testimony Ex. 20,13, Dt. 6,17.20.
- סוּסִיאַ** (Gr. 166, 195) horse Dt. 11,4, Is. 2,7, Am. 4,10.
- סוף** to complete, to finish, to come to an end, to perish.
- סוף** in *yammā dās*. the Red Sea, properly the Gulf of Suez.
- סוּפָא** end.
- סחור סחור** (Gr. 218) all around Ex. 19,12.
- סחר** Ithpe. to turn away Is. 1,4.
- סַחֲרֵי** cstr. pl. surroundings, neighbourhood Dt. 6,14.
- סטא** (*s* < *ś*) to turn aside, to go astray Dt. 11,16.28.

- סֵטֶר pr *l*- by the side of, next to Dt. 11,30: Ps. pl., 16,21, pr *l*- towards Is. 1,31.
- סִינַי (also w. *a*) Sinai.
- סיע Ithpa. to assemble, to congregate Is. 1,29.
- סייפא sword Ex. 20,22 Ps. (stone cutter's hammer), Is. 2,4 f סִיפֵיהֶן.
- סכא Ithpa. to look down Dt. 26,15, n Ithpe.
- סכום amount, number Dt. 11,21 Ps.
- סִכִּין knife Is. 2,4, g w. dag., f סִכִּינָן.
- סכל Ithpa. to obtain knowledge Is. 1,3,5, inf. *istakkālā* (Gr. 252) Gn. 3,6.
- סוכלתנו knowledge Am. 4,13 f₆.
- סֵלַא m. basket Dt. 26,2,4 (i f.): Ps. + מִן יָדָךְ דְּבִיכּוּרִיא! וְיֹבִיל וַיִּתִּי וַיִּרִים וַיַּחֲתִית.
- סלק (Gr. 291f.) *e/a* to go up, to rise.—Gn. 2,6 ptc. in *hāwā sāleq* (a cloud) was rising: Ps. (the cloud of God) הוּא נֹחֲתִית was descending (from the throne of God and it filled itself with water from the ocean and) סָלַק מִן אַרְעָא וַאֲחִית מִיִּטְרָא! rose (pf.) (again) from the earth and caused rain to fall (pf.).
- סֵמֶךְ support Gn. 2,18, n סֵמֶךְ: Ps. סֵמֶךְ (sic) אֵיתָא דְתִיָּהּ a wife that will be a s., 20, n and Ps. as 18.
- סמק to be red Is. 1,18 (bg Gr. 267).
- סמר Ithpe. to take care, to pay heed Ex. 19,12 w. *min* and *l*- + inf. not to (lit. from), Dt. 11,16.
Ithpa. Dt. 6,12, J Ithpe.
- סנא (*s < ś*) to hate Dt. 16,22 h: (Neo.). Ptc. also enemy Ex. 20,5 (w. *ś*, v *s*), Is. 1,20,24.
- סן ptc. pass. refined, pure Is. 1,21 f₆ (as silver) is p.
- סער Af. to visit, to punish.

- סִפִּיא (< Akk.) doorposts Dt. 6,9, gns Keter w. dag.,
 11,20, g < dag.
 סִפִּינִי cstr. pl. ships Is. 2,16.
 סִפְרָא (< Akk.) book Ex. 24,7.
 סרב Pa. to be reluctant, to rebel Is. 1,6 K.20.
 סָרְבִין reluctant, rebellious Is. 1,6.
 סרוח Am. 4,10 c error for following entry influenced by
 סרח to stink, to sin.
 סְרוּת cstr. stench Am. 4,10, f סִירוּת (pl.).
 סְתוֹא winter Am. 3,15.

ע

- עבד Pe. *a/e* to do, to make, to produce (fruit), to keep
 (the Law, festival). Also to grant (prayer, request)
 Is. 1,17f., to sentence (*dīn* w. *min*) 24, w. *la-* to do
 (good or bad) to Gn. 3,15, Is. 1,23.
 Ithpe. (g Ithpa. Is. 1,27, Am. 3,7) to be done.—
 Gn. 1,11f. ptc. yielding (fruit). 26 impf. let us m.
 2,3 inf., g def. *segol*, n def. *šere* in the first syll.:
 Fr. as l, Ps. ועתיד למיעבד! and was to do. Ber. r.
 comments ממלאכת עולמו שבת לא שבת ממלאכת
 הרשעים וממלאכת הצדיקים אלא פועל עם אלו ופועל עם
 אלו He rested from the work of [creating] His
 world, but He did not rest from the work of the
 wicked and from the work of the righteous, for He
 works with the former and He works with the
 latter. 3,7 pf. 'āvādū (Gr. 56). 14 var., 4,10 pf. 2.
 m. sg. -tā (Gr. 254). Dt. 6,3: Neo., (Fr. var.) א'
 עבדה פירין טבין* נקין כחלבה וחליין וטעימין כדבשה
 (Gr. 192), Ps. דפירהא שמינן כחלב וחליין כדבש
 Dt. 11,4 first *pataḥ* archaic spelling for *ā*. Am. 3,6
 Ithpe. pf. w. *a* (Gr. 256).

- עֲבָדָא** slave, servant.—Dt. 6,21 ind. pl., ns š. med., g Keter q.
עֲבֹדוֹתָא (Gr. 194) slavery, bondage Ex. 20,2, Dt. 6,12 (both gns š. med., Keter q.).
עִיבוֹרָא (Gr. 93) grain Dt. 11,14, g plene *šere*, Keter *ā* as ʔ.
עֲבִידְתָא (‘*ā*-, Gr. 77, 93) f. work.
עבר 1) to pass, to cross into, 2) to transgress, to violate Dt. 26,13.
עֲבָרָא other side, opposite bank Dt. 11,30.
עָד 1) prep. until, till, 2) w. *də*- conj. (Gr. 235) Gn. 3,19, Ex. 24,14, 3) w. *lā* adv. not yet w. pf. Gn. 2,5, E impf. as H.
עדא Pe. to remove Dt. 10,16, var. Af. (Gr. 267), Gza. Ea 12 תְּעֹדוֹן archaic spelling.
 Pa. to conceive pf. 3. f. sg. ‘*addi*’*aθ* (Gr. 56, 338) Gn. 4,1, Gza. Ka 56 עדייה, 17.
 Af. to remove Is. 1,16.25.
עָדָה Adah.
עֲדוּיָכִי ‘*iddūyāxī* (Gr. 164) pron. w. suff. pregnancy Gn. 3,16.
עֵדֶן (Gr. 76f.) Eden.
עֵדְנָא (Tib. *d* w. dag.) m. or f. time, fixed time.
עוֹבְדָא (Gr. 156, first syll. *ū*, *ō* < *ō*) m. work, act, deed.
עוברא (Gr. 155) m. embryo Am. 4,13 f₆.
עוֹד (Gr. 213) again, w. neg. no more.
עוֹלִימָא (Gr. 159, *ū*, *ō* < *ō*) m. young man Gn. 4,23, Am. 4,10.
עוֹפָא m. birds (collective).
עור Pa. to blind Dt. 16,19.
עוזיָה Uzziah.

- עֹרֹתָא the courts of the Temple in Jerusalem pron. Is. 1,12, Gza. Eb 16 עִזְרָתִי.
- עטר to emit smoke Ex. 19,18, 20,15 (both Fr. var.).
- עִבָּא thick darkness, gloom w. *da'ānānā* Ex. 19,9: Neo. תוקפּה דע', Fr. תוקפּיה דע', Gza. F* תוקפּה דע'.
- עִיבָל Mount Ebal.
- עִינָא f. (m. Gn. 3,5 var., Is. 2,11, cf. H) eye.
- עִירָד Irad.
- עָל (Gr. 229) on, upon, with, together with.—Gn. 1,28 pron. w. suff. *'ālah*, n *-dhā* (Gr. 56). 4,16 (work was) *'āldhī*, i.e. (where) he had to work.
- עִילָאָה (Gr. 193f.) supreme, high ind. Dt. 26,19, s Gza. Ea 22 עִילִי, gns Keter, (: Gza. D pl.) w. dag., d. Am. 3,8 f₈ w. *rafe*.
- עִלוּן (Gr. 195) burnt offerings Ex. 20,21, 24,5, Is. 1,11.
- עִלָל (Gr. 327f.) Pe. to enter, to come into, to set (sun). Af. to bring into.—Dt. 6,10 Af. impf. < *ya'ul-*, 18 Pe. < *ti'ul*. 11,8 j, Gza. Ea 12 archaic spelling. 26,9 l: Ps., (Neo.) וַאֲעִיל יִתְּנָא.
- עִלְלָתָא harvest, yield Dt. 11,17, 16,15, 26,12 (all gns Keter *t* w. dag.).
- עִלְמָא 1) world Gn. 3,22, 2) ind. *lā'alam* for ever Gn. 3,22, Ex. 19,9.
- עִלְעָא (cg. צלע) f. rib Gn. 2,21, k m., 22, n עִלְעָתָא.
- עַם (Gr. 232) pron. *'imm-* with, together with, w. מַלְל to speak to.
- עַמָּא pl. *'amamayyā* (Gr. 139, 196) m. people, nation, pl. also gentiles.
- עִמוֹס Amos.
- עִמֹרָה Gomorrah.
- עַמְלָא m. toil, labour Gn. 3,17, Dt. 26,7.

- עֹמֵר (cg. צמר) m. wool ind. Is. 1,18, z Aramaic type of segolate.
- עֹמֵרָא sheaf Dt. 16,8 Ps. 9.
- ענא Pa. to oppress pf. w. suff. Dt. 26,6, g Pe. עֲנוּנָא and we were oppressed.
Ithpa. to be answered ptc. Ex. 19,19, Jgs Ithpe.: Ps., (Gza. F, Neo.) הוּהָ מִתְעַנֵּי.
- עֲנָא (cg. צאן) small cattle.—Gn. 4,2 Neo. ind. 4 Gza. B הוּהָ עֲנָא *alef* w. *rafe*.
- עֲנִי poor Dt. 16,3, s Keter w. dag., sg -ī (g < dag.), n as H: Ps. 'לחמא ענייא', Neo. לחם דצער.
- עֲנָנָא 'ānānā m. cloud.—Gn. 2,6 Neo. ind.
- עֲנִינִי soothsayers Is. 2,6, g עֲנִינִי cf. H.
- עֲסִבָא (s < ś, Gr. 53, gn Gza., TP also ś) m. herbs, plants (collective).
- עסר (s < ś) Pa. to tithe Dt. 26,12, gn w. ś: Neo., Ps. Ptc. pass. מְעַסְרָא tithe 12f. s.
- עֲסָרָא (s < ś) ten Dt. 10,4, gns Gza. Ea 8 ś.
- עפף Pāel to beat, to forge Is. 2,4.
- עֲפָרָא dust, earth.—Is. 2,10 בַּאֲפָרָא!
- עֲקָא (cf. H צוק) m. worry, distress Am. 3,11.
- ערב Pa. to mix Is. 1,22.
- עֲרִטְלָא 'artill- (Gr. 167, 193f.) naked.
- עֲרִים 'ārīm (archaic spelling) wise Gn. 3,1, gs w. ā, Keter var. w. ś.: Neo., Ps. חכים.
- עֲרִיתָא nakedness pron. Ex. 20,23, g 1. syll. pointed w. *segol*, s plene *hireq*: Fr. var. *segol*, Ps. עֲרִיתָךְ!
- עֲרִסָא (cf. H ערש w. ś) small hut or shelter Is. 1,8, o 2. syll. w. *yod*.
- ערק to flee, to take refuge Is. 2,10.

- עשק to oppress Am. 4,1.
 עתד Ithpa. to line up, to stand up Ex. 19,17, Dt. 11,25.
 עֲתִיד 'ā- (Gr. 268f.) a syntactic marker of future tense.—
 Gn. 4,10 f. pl. (the families that) would have
 (descended): (Neo.), Gza. B (the pious that)
 הוּן עתידין (Gr. 254f.) would have (d.). Is. 1,24
 archaic spelling, cf. var.
 עתיקא (Gr. 163) old Dt. 16,8 Ps.
 עֲתִירָא (cg. עשיר) rich Am. 4,1.

פ

- פגר Pa. to pull down, to destroy Ex. 19,21.24: both
 Neo., Fr. ידחקון, Gza. F ידחפון (that they do not)
 push forward, Ps. יכוונון (that they do not) turn in
 the direction.
 פֶּן a syntactic marker of hypothetical wish or con-
 dition Is. 1,9.
 פוש s. נפש.
 פִּטְיָמִין fat cattle Is. 1,11.
 פִּטְרָא unleavened bread Dt. 16,3.8.16. In 8 Ps. para-
 phrases קמא תקרבון ית עומרא ותיכלון פטירי
 מעללתא עתיקתא ושיתא! יומין דאשתיירו תהון מרשן למיכול
 פטירי מעללתא חדתא (cf. Lev. 23,10-14).
 פיל elephant in *šen daf*. ivory Am. 3,15.
 פִּירִין (Gr. 143, *pēr-* < **piry-*) m. pl. fruit.
 פִּישוֹן Pishon.
 פלא Pa. to remove Dt. 26,13.14 var.
 פִּלְגוּתָא (Gr. 132f., 181, 194) half Ex. 24,6, gn Keter š. med.,
 s q.
 פלא /a 1) to till (with object marker *ba-* or *yāθ* Gn. 3,23,
 4,12). Ptc. *pālah* (Gr. 92) farmer 2, 2) to do work

- in general Ex. 20,9, 3) to worship, to serve (a god), also with object marker *qəḏām*, w. *l-* Dt. 11,16: Neo. קדם, Am. 3,14.—Gn. 2,15 int. w. suff. *miflāḥah* (Gr. 377). 4,12 impf. (when) you till: (Neo.), Gza. B תְּהַרְי פִּלַּח Ex. 20,5 w. suff. *tiflāḥinnin* with reduction *a > ə* in ms. y (Sperber) as against Merx (Gr. 369) or error (?), g w. *qameṣ*: Fr. as T. m. (f. Ex. 24,5 Neo., Ps.) service, work.—Ex. 19,4: Neo., (Fr.), Ps., Gza. F לְאוֹפֶן אֹרִייתִי to the study of My Law.
- פֹּלְחָנָא (Gr. 177f., 193f.) Philistines Is. 2,6.
- פֹּמָא *pummā* (cg. פה, Gr. 201f.) mouth (Dt. 11,6 Keter, Am. 3,12 f w. dag., Tib. < dag.).—Gn. 4,11 n פּוֹמָהָא (Gr. 56). 21 cstr. *pom* sound of (harp), (harp) music.
- פּוּא Ithpe. to turn, to return Dt. 16,7, Is. 2,2, pf. 1. sg. also -ē- Dt. 10,5 (Gr. 338), gn as j.
- פְּנֵי evening, first part of the night Is. 1,21 f₆.
- פְּטוֹלָא slag, slag inclusions in metal ore Is. 1,22, f 1. syll. w. š.
- פִּסְחָא m. Passover, sacrifice of the Passover.
- פִּסַּל to cut, to carve. Ptc. pass. f. hewn stone considered unfit as building material Ex. 20,22.—Dt. 6,11 for *pəsilān* digged (wells), ns Keter 3. syll. w. *qameṣ*, g *pataḥ*.
- פִּקַּד Pa. to command, ptc. w. object marker *l-* or *yāḥ*.—Gn. 3,11 pf. w. suff. *paqqeḏtāx* (Gr. 359ff.), n פִּקְדֵינָא with connecting -inn- (analogy with impf.), 17: Fr. פְּקִידֵית יתך (both l on the analogy of the form without suffix: Neo. פִּקְדַת יתך).

- פִּיקוּדֵי־א (Gr. 164) commandments.
 פרזלא s. ברזלא.
 פרה (Gr. 69, 92) Pe. to fly ptc. *pārah* (birds which) f. Gn. 1,21.
 Pa. impf. *yāfārah* (birds) shall f. Gn. 1,20, E Pe. ptc. (: thus Neo.).
 בִּפְרִיעַ quickly Dt. 11,17.
 פְּרִישְׁתִּיה (Gr. 157) pron. pl. wonders, miracles Am. 4,13 f.
 פרס (s < ś, Gr. 53) to extend, to stretch out Is. 1,15, ptc. pass. (darkness) extended Gn. 1,2 var. (s w. ש): Neo., Fr. פּרִיס.
 פֶּרֶסֶת f. cstr. w. *raylaxon* the sole of your foot Dt. 11,24.
 פרע Ithpe. to be paid.—Gn. 4,8 Neo., Fr., Ps. inf. w. prefix מ (Gr. 278). 15 impf. (Gr. 92) it shall be p. (from).
 פֶּרַעַה Pharaoh.
 פֹּרְעָנוֹת punishment, retribution ind. Tos.: inf. Neo. מתפרעה, Ps. למתפרעא, Fr. ל' (ולא) (all with following מן ר), cstr. Is. 1,24 var. (add g!), fg pointed with *šureq*.
 פֹּרְעָנִין officials, executors Dt. 16,18, v *pur-*, translating H ptc. שטרים. In all other cases Onkelos renders this word *sāraxayyā* 'tribal leaders, commanders' as do also Neo., Fr. var., Ps. to this verse.
 פרק Pe. to deliver, to save Is. 2,6.
 Ithpe. passive Is. 1,27, var. plene *waw* for *yod*.
 פרש 1) s. פּרס, 2) Af. to separate, to set apart Dt. 10,8 (var. Gr. 256), ptc. (let it) be separating Gn. 1,6, inf. to discriminate 3,22 Neo., Fr. (Gr. 278f.).
 Ithpa. to divide (intr.) ptc. (Gr. 92) Gn. 2,10, var. impf., Ithpe.

- פֶּרֶת Euphrates.
 פִּתְּוֹמָא (< P, Tib. š. q., Keter med. as Biblical Aramaic)
 m. word, matter.—Dt. 11,18 *pi*!
 פתח Pe. to open Gn. 4,11, Dt. 11,6.
 Ithpe. passive pf. *iṯpəbāhā* (Gr. 56) Gn. 3,7.
 Ithpa. Gn. 3,5 (f., var. m.).

צ

- צִבְאוֹת (H) (the Lord of) hosts.
 צבי *i*/ to desire, to want Dt. 10,15, n as *y_a*.
 צִבְעוֹן dyed clothes Is. 1,18, g -*ō*.
 צדי Pa. to be or become desolate, empty Is. 1,7, fg Pe.
 צָדִיא (Gr. 78) ind. f. desolate, empty Gn. 1,2, Is. 1,7.
 צְדִיקִיא pl. pious Tos., Am. 4,13.
 צוד ptc. (Gr. 316) hunter, fowler Am. 3,5 g, fisherman
 4,2.
 צור 1) to besiege w. *‘al* Is. 1,8: R שְׂצָרִיק (H), 2) to form,
 to fashion Am. 4,13.
 צות Af. to hear, to listen imp. *āṣībā*, i *aṣṣ-* (Gr. 56, 275,
 316) w. object marker *l-* Gn. 4,23 (bg m., *waw*
 copyist's error for final *n*?): Ps., (Neo.) אֲצִיתֶן,
 Is. 1,2.10.
 ציד 1) prey Am. 3,4.5 f, 2) pr *l-* (Gr. 232, < **sidd-*,
 cg. צד) to, towards Ex. 19,15, n לְצֵת, 20,18, gn
 לְצִית (: also Ps.).
 צִיד (Gr. 161) hunter, fowler Am. 3,5 (also G and
 Syriac versions), g ptc. צִיד, f צִיד prey, fisherman
 4,2 var., add g!
 צִיֹן f. Zion.
 צלא Pe. w. *dīn* to judge unfairly (lit. to bow judgment)
 Dt. 16,19, J Af.

- Pa. 1) as Pe. Is. 1,21 f₆, 2) to pray, to invoke Dt. 26,7, inf. *šallā'ā* (Gr. 340) Gn. 4,26 pr *לָלִי* to be read w. g Keter *millā-* (Gza. Ea 74 *מילי*), i.e. *min* w. infinitive marker *lā-*.
- צִלָּה** *šillā* Zillah.
- צִלוֹתָא** prayer.
- צִלָּם** *šálam* (H type of segolate, Gr. 55, 138) image.—Gn. 1,26 pron. w. suff. *šalmánā* (Gr. 56). Ex. 20,4: Gza. F Aramaic segolate **צִלָּם**.
- צִלְמוֹתָא** images, idols Is. 2,20, bg *-i-* (f def.).
- צִמַּח** *a/a* to sprout, to grow Gn. 2,5, D impf. < H. Pa. to cause to grow, to produce impf. it shall p. Gn. 3,18, gns Af. Af. pf. *ašmah* (Gr. 92) Gn. 2,9.
- צִנַּע** Af. to deposit Dt. 26,4 gn: Neo. **רִיצוּע יתיה**, 10 n: Neo. **וּתצנוען**.
- צָעַר** var. *šá'ar* (Gr. 137) pain, suffering.—Gn. 3,16 pron. pl. w. suff. *š'ārāxī*, i Keter *ša'ārāxī*, gs **צָעַרְיָכִי**, n **צָעַרְיָךְ** (Gr. 55f., 109f.), 17 n segolate of H type: Neo., Fr.
- צָפָרָא** ind. *šafar* m. morning.
- צִיפֹרָא** f. bird Am. 3,5, g w. dag., f **צִיפּוֹרָא**.

ק

- קָבִילַת** cstr. f. complaint, charge Is. 1,17.23, both fg w. *šere*.
- קבל** Pe. to complain ptc. (the families) c. Gn. 4,10, 21 Pa. Pa. to accept, to receive, to hear (prayer), to listen, to obey (commandments).

Ithpa. to be received Ex. 24,11.—Gn. 4,4f. n (all three words): Neo., Gza. B, both def. Ex. 19,5 impf. w. object marker *la-*.

קָבִיל *qabil* var. š., pron. *qivl-* (Gr. 231) pr 1) *ka-* fit for Gn. 2,18,20: Ps. 'ב (both), 2) *la-* (*loqövel*) in front of, in the presence of, 3) *miq-* < *min-* from Is. 1,16.—Ex. 19,2 read *liqvel* w. š. med. Am. 4,3 every man for himself.

קבע *qabē* /a to fix Dt. 6,9, 11,20.

קבר *qabir* Ithpe. to be buried Dt. 10,6.

קְדוּמָא *qadūma* east of Gn. 2,14, pr *la-* 4,16 w. *qameš* (both n).

קְדִישָׁא *qadišā* holy, the Holy One (God).

קָדַל *qadil* (Gr. 155) neck Dt. 10,16: Neo. as h.

קדם *qadēm* Pa. to meet, to appear before inf. cstr. (Gr. 279, prep. 230) Ex. 19,17, in 3 n, 24,1 a translating H אל.

Af. to do something early in the morning Ex. 24,4.

קָדַם *qadām* (1) and קָדַם̄ (2) (Gr. 230) 1) in front of, in the presence of (the Lord), also denoting God as the actor of a passive construction, 2) pr *la-* into the presence of, particularly (the Lord). In Onkelos mss. y and j point as (1), whereas i and v point as (2). In Jonathan ms. *r* has (1). Reference to these forms in the critical apparatus has been avoided. In cases where they do appear, they are meant to emphasize some feature of vocalization. Tib. has קָדַם̄.—Ex. 19,3 n, s. קדם Pa. See also מן.

קְדָמָא *qadāmā* (Gr. 193f., 191) 1) first, former, 2) f. d. sg. former times, beginning Is. 1,26.—Dt. 16,8 Ps. dialect form m. d. קמא with assimilation (Gr. 103).

- לקדמות s. קדם Pa.
- קִדְמָן beginning Gn. 1,1, pr *millā-* < *min lā-* 1) before (adv., lit. from the b.) 3,15, Is. 1,22 f₆, 2) in the east Gn. 2,8, Is. 2,6, w. *bā-* east of Gn. 4,16, w. *lā-* 3,24, 4,16 1: Neo., Fr. var., (Gza. B) מן מדנוח ל Pa. to declare holy Gn. 2,3 read *wəq*.¹ (Merx), imp. w. suff. *qaddéshī* (Gr. 56, 110) Ex. 19,23, inf. w. suff. (Gr. 279) 20,8.
- קדש Ithpa. to purify oneself Ex. 19,22.
- קֹדֶשׁ (subst.) m. 1) cstr. holy (tithe) Dt. 26,13 (add *patah*), var. d., pron. your holy (habitation) 15, 2) *nixsaθ q*. pl. holy sacrifice.
- קהא Af. to make blunt inf. w. *šinnīn* teeth (Gr. 279) Am. 4,6 in a phrase meaning shortage of food.
- קְהָלָא congregation, assembly Dt. 10,4.
- קוּלָא m. trap, snare Am. 3,5.
- קום (Gr. 315ff.) Pe. to stand, to rise.
- Pa. 1) to confirm, to confirm by oath, 2) to keep alive Dt. 6,24.
- Ithpa. to live Ex. 19,13.
- Af. to place, to erect impf. *tā-* Dt. 16,22, J *tā-* (Gr. 316f.).—Gn. 3,22 TP Pe. inf. Fr. var. למיקם, Fr., Ps., (Neo.) למיקום. 4,8 pf. w. *bā-* against, c *lā-*, M 'al: Tos., Gza. B, Fr., Ps. Dt. 6,7, 11,19 inf. pron. *maqīm-* (Gr. 170, cf. 377). 10,20 j_b Pa. impf. (*a* for *e*, cf. Gr. 256). Am. 4,2 f as z (pf.).
- קְטוּלָא (Gr. 154) murderer, killer Is. 1,21 (cstr., nominal syntax), vs. (whoever) kills Gn. 4,15 (d., verbal syntax), y_b etc. impf.: Neo., n ptc.: Gza. B (w. object marker *lā-*), Ps.
- קטל Pe. to kill.

Ithpe. passive Gn. 4,23 Neo., Ex. 19,12 (-i- Gr. 267).

Pa. to kill Gn. 4,23, Gza. Ea 74 Pe., Am. 4,10, fg Pe.—Gn. 4,8 pf. w. suff.: Neo., Fr., (Gza. B) קטל יתיה (Gr. 360ff.). 14 impf. w. suff. *yiqṭalinnānī* (Gr. 368f.) will k. me. 15 inf. should k. (him): Gza. B למקטול, Ps. למיקטול¹ (Gr. 279). Ex. 20,13 J impf. w. *u* (Gr. 267).

קָטַף Pe. to pick, to gather Is. 1,8.

Ithpa. to be cut off Am. 3,14, fgz Ithpe.

קָטַר /a to tie Dt. 6,8, 11,18.

קִיטָא (cg. קִיץ) summer Am. 3,15, f קִיטָא for *qayṭā*.

קִימָא var. *qā-* (Gr. 156) covenant, pl. statutes, decrees.

קִיִּם adj. is, is existing, alive Dt. 11,21 Ps., Is. 2,22, Am. 4,2 (oath).

קָיִן *qáyin*, pause w. *ā* (Gr. 54f.) Cain.

קָלָא m. voice, sound.

קָלַל Palpel (Gr. 329) to corrupt, to damage Dt. 16,19.

קָמַתָא f. stone pillar (H מצבה) Ex. 24,4, Dt. 16,22.

קָנָא to acquire pf. 1. sg. *qanēbī* (Gr. 56, 338) Gn. 4,1: Neo. יתיהב לי.

קָנָא in *ēl q.* (H) a jealous God Ex. 20,5, Dt. 6,15.

קָצַץ Pe. to cut off w. *bā-* Is. 1,4. Pa. Gn. 3,7 d.

קָרָא (Gr. 338ff.) Pe. 1) to cry, to call, to name, 2) to read aloud, to recite Ex. 24,7.

Ithpe. to be called Gn. 2,23, Is. 1,26.—Gn. 2,19 impf. (what) he would c.: Neo. ptc., Ps. יהי קרי (durative future), ptc. in *dahwā qārē* what he was calling (translating a H impf. expressing past imperfective).

- קרב Pe. *e/a* to come near, to approach.
Ithpe. var. Ithpa. to approach, to keep oneself near.—Gn. 3,3 impf. you must (not) a., g Pa. Ex. 19,12 whoever comes near (future). 22 ptc. *qārīvīn* (Gr. 282f.) (who) come near. 24,2 Ithpa., 1° ghn Ithpe.: 1°2° Neo. Pe. 14 var. Ithpe., add n: Neo. Pe. war Is. 2,4.
- קָרָבָא
קֹרְבָנָא (Gr. 174, 79) m. offering.—Gn. 4,3 var., Gza. Ea 74: Ps. 'קרבן ביכוריא'. Ex. 24,11 T pl.: Neo., Ps. Is. 1,21 f₆ w. *hatef qames*.
- קָרְנָת
קָרְתָא cstr. pl. (Gr. 196f.) f. horns Am. 3,14, c קרני m. pl. stem *qirw-* (Gr. 201, Tib. š. q.) f. town, city.—Dt. 16,7 pron. pl.: Neo. למשכניכן.
- קשא Af. to make hard, stiff (neck) Dt. 10,16 scribal error, Gza. Ea 12 as ji.
- קשת Ithpe. (cf. H קשת) to be shot (arrow) Ex. 19,13 Gza. F, Neo.*.
- קושטא Ithpa. to dress up, to prepare oneself Am. 4,12. (Gr. 143) m. truth.—Gn. 3,1 *bəq*. is it true, really?: Ps. 'הק'.
- קשיא hard, difficult Dt. 26,6.
- ך
- רְאוּבֵן Reuben.
- רָבָא pl. רְבִירָא 1) adj. big, large, great, 2) subst. elder, master Gn. 4,20ff., i *ribb-*, pl. leaders, those in power Ex. 24,11, Is. 1,23 read *ravrəvāx*, g w. suff. 2. f. sg., angels Gn. 3,5: gloss in Ps. כמלאכין ד רברבין ד, Neo. מן קדם יי.
- רְבוּא
רְבוּתָא (Gr. 176) lord, master Is. 1,24, Am. 4,1. greatness Dt. 11,2, 26,19.

- רַב־עֵצָה (Gr. 132, 54) fourth Gn. 1,19, 2,14, Ex. 20,5.
 רג Pa. ptc. pass. (Gr. 327f.) desirable, pleasant Gn. 2,9, 3,6.
- רוּגָז (Gr. 144) m. anger Gn. 4,5 k, Dt. 6,15, 11,7.
 רגל pron. also *-a-* foot Dt. 11,10, Gza. Ea 12 as G, 24: Ps. as bgl, Neo. as s.
- רגם Ithpe. to be stoned impf. (w. *i* Gr. 267) w. inf. Ex. 19,13, a: Fr. w. initial *alef* on the analogy of the first and/or last letter of the preceding infinitive, var. as y. Is. 1,2 b מ error for ש.
- רגף Ithpe. to shake, to tremble Is. 1,2.
 רגש Ithpe. to shake, to tremble Is. 1,2 g.
- רדף to pursue Dt. 11,14, 16,20: Ps. as M, Neo. תהוון
 רדפין.
- רוּחָא (Gr. 145) f. 1) wind Gn. 1,2, 2) breath, also conceived as the aspiration accompanying spoken words, breath of speech 2,7, Is. 2,22, Am. 4,13.
 רום Af. to raise, to lift Ex. 20,22, Dt. 26,4 Ps., Am. 3,4.
 Pālel (Gr. 317) ptc. pass. raised Dt. 11,2, 26,8, Is. 2,14 f מְרַמֵּיא < *marāmamayyā*.
- רוּקְנִיא (Gr. 173f., 78) ind. f. void, empty Gn. 1,2, Gza. Ka 1 as var.: (Ps.), Fr. var. (Neo., Fr. < second *yod*).
- רו (< P) secret Am. 3,7.
 ריחוק abomination Is. 1,14.
 מְרַחֵיק at a distance Ex. 20,15.18, 24,1.
 רחם Pe. *e/a* to love.
 Pa. Dt. 10,19 g, Am. 4,5, fgz Pe.—Is. 1,23 g ptc. pass. for act.
- רַחֲמִין mercy Is. 1,9.

- רחַץ ptc. pass. to trust, to have confidence in ('al) Am. 3,12: R וּבְדַרְר' ו'.
- רחצונך pron. w. suff. safety, refuge Gn. 3,16 Neo.*.
- רחַק Pa. 1) to abominate, to (come to) hate, 2) to remove Is. 2,20.
- רחשׁ Pe. e/a to abound impf. *yirhāšūn* let (the waters) a. Gn. 1,20, ptc. f. *rāhāšā* (which) abounds 21, n pf. 3. f. pl. (Gr. 56), 28, g רַחֲשָׁא (Gr. 282f., 151f.), n pf. רַחֲשָׁת.
- Af. to bring forth abundantly Gn. 1,21, var. Pe.
- רַחֲשָׁא m. ind./cstr. *rāheš* abundance of living creatures, creeping things.
- רִיקֹן empty Dt. 16,16 e.-handed, n¹ as l (error).
- רִישָׁא m. 1) head, top, 2) chief, leader Is. 1,6, f_a as cgo, f_b as b, 3) main branch of a river Gn. 2,10, l etymological spelling w. *alef*: Neo., 4) beginning Dt. 11,12, cstr. first (of fruit) 26,2.10.—Ex. 19,20: pr 1° Neo., Gza. F, Ps. עַל, Fr. ל, 2° Fr. (Neo. < r.) מן, Gza. F עַל.
- רמא (Gr. 338) to throw Gn. 2,21.
- רָמָא high Is. 2,14f., cstr. in r. *libbā* haughty, proud 12.
- רָמוֹת cstr. f. haughtiness, pride Is. 2,11.17, var. m.
- רָמָשׁא m. ind. *rāmaš* evening.
- רָמָתָא f. hill, height Is. 2,2, cfgz pl., 14.
- רסס Pāel (Gr. 328f.) to drip Is. 1,6.
- רעא (cg. רצה) Ithpe. to want, to desire w. object marker *bə-*.—Dt. 16,2 var. (Gr. 94, 267).
- רַעְוָא *ra'āwā* f. pleasure.—Gn. 4,4f. 1 m.: 4 Ps. Ex. 24,11 var.: Ps.
- רַעִיא (Gr. 152) m. herdsman, shepherd Gn. 4,2, Am. 3,12.

- רִפְדִּים Rephidim.
 רָקִיעַ m. firmament, expanse.—Gn. 1,15: Neo., Fr. cstr. < *dā-* (Gr. 188).
 רָשָׂא Pa. ptc. pass. permitted Ex. 19,13 (subject *innūn*: Neo., Fr. מִשָּׁה וְאֵהָרָן אֵינָן), J Af., Dt. 16,8 Ps. (Gr. 181) permission Gn. 3,2 Ps., Dt. 16,5.
 רָשָׁע impious.
 רִשְׁעָא impiety Is. 1,25 var.
 רִתִּיכָא (Gr. 149) chariot Dt. 11,4, Is. 2,7.

ש

- שָׂאל /a to ask Dt. 6,20.
 שָׂאר Ithpe. to remain, to be left Dt. 16,8 Ps. (Gr. 304), Is. 1,8.
 Af. to leave to (*lā-*) Is. 1,9.
 שְׂאָרָא rest, remainder Is. 1,6.
 שְׂבֻעָא (from a sg. *šavū'ābā* < Gr. 197) m. weeks Dt. 16,9, n יָזַן, *haggā dāš.* the Feast of Weeks, Pentecost 10, h תַּא-, 16.
 שִׁבַּח Pa. to praise, to laud Dt. 26,3 Neo., Fr. var.
 שְׂבָטָא tribe Ex. 24,4, Dt. 10,8, 16,18.
 שְׂבִיָּא captivity, capturing cstr. -ē Am. 4,10, z -ī.
 שְׂבִיעָא (Gr. 132) seventh.
 שִׁבְעַ s. שִׁבְעַ.
 שִׁבְעָא (Gr. 125, gns first syll. w. *pataḥ*) seven.—Gn. 4,24 1° gs w. *i*.
 שִׁבְעִין (Gr. 127, gns first syll. w. *pataḥ*) seventy.—Dt. 10,22 Gza. Ea 12 as gns.
 שָׁבַק Pe. 1) to leave w. obj. or *min*, 2) to forgive Gn. 4,13, Is. 1,14, 2,9.

- Ithpe. to be forgiven impf. w. *la-* you will be f. Gn. 4,7.—Gn. 2,24 impf. shall leave.
- שַׁבָּתָא (thus Keter, also without *shewa*, Gr. 197) sabbath, sabbath celebration.
- שִׁגְוִיָּא (Gr. 180) m. tumult, uproar Am. 3,9, var. f.
- שָׂדָא Ithpe. to be shot (arrows) Ex. 19,13: Gza. F, (Neo.*) יתקשטן (arrows) shall be s. (at him).
- שִׁדְפָּנָא a plant disease, blast, ustilago Am. 4,9, f שִׁדְפָּנָא, g שִׁדְפָּנָא.
- שׂוּא Pa. (Gr. 338f.) to place, to put.—Gn. 2,8,21 both n: Neo. 3,15 impf. *āšawwē* I will p., g Pe., n אִשְׁרִי (Gr. 265): Ps., Fr. both unpointed. Dt. 10,2 impf. w. suff. (Gr. 388). 5 gn as j. 22 pf. w. suff. (Gr. 69). Samaria (Am. 3,9!).
- שׁוֹפָרָא (< H) m. horn, trumpet.
- שׁוּר (Gr. 315) to spring (trap) impf. *yišwar* Am. 3,5, g יִשׁוּר.
- שׁוּרָא m. wall Is. 2,15, Am. 4,3.
- שׁוּחָדָא m. bribe.
- שׁחַף to crawl Gn. 3,14 Neo.
- שִׁטִּין acacia trees Dt. 10,3.
- שׁוּב (Gr. 251, 308, 288, < Akk.) to save, to rescue Am. 3,12, 4,11, f w. *i*, g def. w. *e* (both last syll.), pass. 3,12.
- שׁוּבָא (inf. from preceding entry, cf. Gr. 282) salvation, deliverance Is. 1,9.
- שׁוּצִי (Gr. 251, 338f.) 1) to complete, to finish Gn. 2,2, Dt. 26,12, 2) to exterminate impf. w. suff. 6,15, n Keter *n* w. dag., pass. shall be wiped off Gn. 4,23: Neo. יתחבלק, Is. 1,28.

- שיר s. שאר.
- שכב to lie down to rest inf. Dt. 6,7, 11,19!
- שכה Pe. to find impf. w. suff. *yiškəḥinnānī* (Gr. 368f.) will f. me Gn. 4,14, 1 Af. ptc. (as H, Gr. 380), 15: 14f. Gza. B ptc. מִשְׁכַּח יָתָה.
- Af. pf. *aškah* (Gr. 92) Gn. 2,20.
- Ithpe. passive Is. 1,21 f₆.
- שְׁכִינֹתָא (second *shewa* mobile, fgns q.) the Divine Presence. —Is. 1,15 šə-!
- שכלל pass. to be finished pf. *ištaxlālū* (Gr. 251f., 56) Gn. 2,1.
- שלהי (Gr. 251) to be or become exhausted from fatigue, hunger, or thirst pass. Am. 4,8.
- שלה Pe. *a/a* to send, to send away.
- Pa. to send, to banish, to expell pf. w. suff. *šalləḥeh* (Gr. 360) Gn. 3,23: Neo. טרד יתיה, Ps. תרכיה, impf. Ex. 20,21, s אִי, Jn Pe., g אִי.
- שלט Pe. to rule imp. *šalūtū* (Gr. 56) Gn. 1,28, 1 impf., impf. that he may r. 26, he shall r. 3,16: Ps. הוה impf. w. ptc. יהא שליט he shall be ruling.
- Af. to give power Am. 4,1 (Gr. 374f., var. o cf. 88).
- שלטון (Gr. 175) ruler Is. 1,10.
- שִׁלְטָן rule Am. 3,12 interpreting H as 'staff' as does Syriac version and/or 'tribe' as G.
- שלם Pe. to be perfect, intact Is. 1,6.
- Pa. to pay, to recompense Is. 1,23.
- Af. to complete Gn. 2,2 Fr.*, w. *la-* + inf. (when) they continue to Ex. 20,5.
- שִׁמָּא (Gr. 200) name.—Gn. 2,11 cstr.: Neo. שמה ד (Gr.

- 188). 4,19,21 w. *waw šom*¹ (Merx). Dt. 26,19 ind. *šum*, si Keter *šom* reputation.
- שמות the Book of Exodus.
- שָׁמַיָא *šamayyā* m. pl. heaven.
- שָׁמַיָא (Gr. 126f.) adj. fat pron. pl. Gn. 4,4, g שָׁמַיָא (Gr. 176), ind. Dt. 6,3 Ps.
- שמע *a/a* to hear.—Gn. 3,8 pf. *šamá'u* (Gr. 56). 4,23 imp. f. pl. *šamá'ā*, g שָׁמַעַן, n as H (Gr. 275): Neo. שמעו w. object marker ב, * as g, Ps. קבילן.
- שמש Pa. to serve as a priest Ex. 19,22, Dt. 10,6.8.
- שמשא sun Dt. 11,30, 16,6.
- שנא 1) s. סנא, 2) Af. to change Is. 1,22 f₆.
- שנא tooth ind. *šen* Am. 3,15, z *šan*, pl. 4,6, f dual def. (cf. Gr. 188).
- שנין s. שתא.
- שֶׁנֶן cstr. blade, edge of a sword Gn. 3,24, cf. the TP version where the Gehinnam (Gr. 183) is likened to הרבא שנינא 'a sharpened (ptc. pass.) sword' Fr., (var., Neo., Ps.).
- שנתא f. sleep Gn. 2,21, s Keter *š. med.*, i n w. *š.* (archaic spelling?), gn add dag., Keter adds the tradition שנתא.
- שנא Ithpa. to tell Ex 24,3.
- שעבד pass. to submit to, to comply with (*la-*) Is. 2,22.
- שעתא f. hour, time ש' ההיא that h. Ex. 24,5 Neo.*, Ps.
- שפולִי (Gr. 164) cstr. pl. w. *šūrā* foot of a mountain Ex. 19,17, 24,4.
- שפירא adj. beautiful Is. 2,16 g following an abbreviation of כְּבִירִינְיָא (< *alef*, error for following entry, *Vorlage* שיפרא).

- שפרא, beauty Is. 2,16.
- שופרא
שקא (Gr. 337ff.) Af. to water inf. Gn. 2,10, ptc. *mašqē* (was) watering 6 (var. pf.), w. enclitic pronoun (Gr. 107) (while) you watered Dt. 11,10, J etc. following an imperfect (while) you water, w. object marker *la-*, s -t w. dag., g משקת: Neo. תשקן, * + יתה (suff. 3. f. sg.).
- שקיא irrigation in *ginnal* š. watered garden Is. 1,30.
- שקיפי cstr. pl. cliffs, precipices Is. 2,21.
- שקרא lie in *yōmē laš.* (who) will commit perjury Ex. 20,7, after subst. *daš.* false 13.
- שרא (Gr. 338ff.) Pe. to dwell, to settle (intr.) Ex. 20,18 k: Neo., (Gza. F), 24,16, Dt. 6,15 D: Ps.
Pe./Pa. to begin Gn. 4,26 n שריאו, k (Merx) ש: Neo. שרו, Dt. 16,9, 1° n Pe. ptc., l ptc. w. enclitic pronoun paraphrasing a H inf.: Neo. מן די את משרי, Ps. מוזמן דתשרון למשלה מגלא למחצוד.
- Af. to settle (trans.).—Gn. 2,15 pf. w. suff. *ašriyeh* settled him, i *ašrayeh* (Gr. 383f.): Neo. אשרי יתיה 3,24 the reading given in mss. ybkn is grammatically inadequate, but exegetically it fits the context, cf. G 'and He settled him . . . and set the cherubim', Gza. Ea 74 as var.: Neo., (Fr., Ps.) ואשרי יקר שכניתיה . . . מן בני תרין כרוביה and He settled the Glory of His Presence . . . between (Gr. 231) the two cherubim. Ex. 20,21: Gza. F אדכר (where) I shall let mention (My Holy Name) (Fr. var. תדכרו), Neo. תדכרון (My Name in prayer), cf. H, Neo.* where you stand up to pray in My Holy Name, Ps. as Onkelos but + ואנת פלח קדמי (Gr. 107).

- שִׁירִיּוֹת cstr. beginning (of action) Dt. 16,9, s(g) שְׁ.
- שֶׁת Seth.
- שָׁתָא to drink Dt. 11,11, Am. 4,8, ptc. pass. Ex. 24,11 ygs for act. as J (cf. Gr. 283f.).
- שָׁתָא (Gr. 202, cg. שָׁנָה) f. year.—Dt. 26,12 Lb m. (error): Fr. var. Cod. Lips., (Fr. var., Neo.). Neo.* corrects תְּלִיתִיתָה. Neo., (Fr. var.) + דְּהִיא שָׁנָתָא מִסְכִּינִיָּה. TP continues 'and you shall give the first tithe to the levite and the poor-tithe (Ps. the second tithe, i.e. the p.-t.) to the proselytes etc. Before vs. 13 Ps. adds 'and you shall go out and eat the third tithe before the Lord your God'.
- שֶׁתָּה (cg. שָׁשָׁה) six.
- שֶׁתִּיתִי (Gr. 132, 54) sixth Gn. 1,31.
- שׁוֹתָפִין (Gr. 162) partners Is. 1,23.

ת

- תָּבַע /a to search, to watch over, to demand.
- תָּבַר (cg. שָׁבַר) Pe. to break, to break someone's power. Ithpe. passive Is. 1,28, g Pe. Pa. to break, to smash Dt. 10,2, g Pe.
- תְּדִירָא (Gr. 214, 172, subst.) always Dt. 11,12, after cstr. Is. 1,21 f₆.
- תְּהוֹמָא (< H) the primeval ocean Gn. 1,2.
- תוּב (Gr. 315ff., cg. שׁוּב) Pe. to go back, to return (intr.), to repent. W. inf. to do once more, again Is. 1,21. Af. to bring back, to return (trans.), to answer. Ittaf. to be brought back Gn. 3,19, var. Pe., n שָׁתִּיבָא (k < second dag. [Merx]).—Gn. 3,19 Pe. impf. you shall r., n שָׁתִּיבָא.

- תּוּבַל קַיִן Tubal-cain.
 תּוֹדָתָא sacrifice of thanksgiving Am. 4,5, g pl.
 תּוֹלְדֹת cstr. pl. genesis, creation story Gn. 2,4.
 תּוֹסַפְתָּא (Gr. 171) additional tradition, Tosefta.
 תּוֹרָא (cg. שׂוֹר) m. ox.—Is. 1,3¹ d.
 תְּחֻמָּא m. frontier, border Dt. 11,24, 16,4.
 תְּחֻוֹת (Gr. 229) under, instead of Gn. 2,21, Ex. 24,10, Dt. 10,6.
 תַּחַם Pa. to delimit a frontier, to close Ex. 19,12.23.
 תִּי Is. 1,8, 2,16 (both R) תִּירָגַם יִתָּחַן (H) Jonathan translated.
 תִּירָבָא (Gr. 158f., 85, cf. תּוֹב) ind. f. returning, repentance Is. 1,6, pron. Gn. 3,16, y *ti-*, GNc glide spelled with *alef* interpreted as from the root *t'b* desire, cf. Greek and Latin versions 'your turning', similarly Syriac: Neo. מִתְבִּיךְ (inf.) your (f.) returning, *רַחֲצוֹנְךָ your refuge, Ps. מִתְוִיךְ your desire. Ber. r. comments (after the pains of childbirth) 'you shall return (תִּשׁוּבִי) to your desire, you shall r. to the d. for your husband'.
 תִּינָתָא (Gr. 197, cg. תִּאנָה, var. etymological spelling w. *alef*) fig tree Gn. 3,7, Am. 4,9.
 תִּכְרִיבִין shroud, grave-clothes Dt. 26,14 Fr. var., (Neo., Ps.).
 תַּלָּא Ithpe. to be suspended, to be left undecided pf. *ittaliyū* (Gr. 338, 56) Gn. 4,24, g אִיתְלִיאוּ: Neo. Cain who killed Abel (*casus pendens*), unto seven generations it was s. for him, Lamech . . . who did not kill (c. p.), הוּא דִּיתְלִי לֵיהּ much more so will it be s. for him. Similarly Ps. Ber. r. comments 'Cain killed and it was s. for him seven generations,

- I who did not kill (c. p.), much more so (אינו דין ש) var. (בדין ש) should it be s. for me seventy seven.
- תִּלְגָּא (cg. שלג) snow Is. 1,18.
- תְּלִיתִי (Gr. 132, pause 54, cg. שלישי) Tib. also תְּלִיתָא as TP third.—Gn. 2,14 n תְּלִיתָא ind. error for d.
- תְּלִיתָא/א (cg. שלושה) three.—Ex. 19,15, Am. 4,4 on the third day.
- תָּמָן (cg. שם) there.
- תנא (cg. שנה) Pa. to report, to teach (a tradition) Dt. 6,7.
- תְּנִינָא (Gr. 132, cf. H שני) second Gn. 1,8, 2,13, f. 4,19.
- תְּנִינָא m. mythical sea animal Gn. 1,21: Neo. תְּרִין תְּנִינָא Ber. r. comments וזה בהמות וליתן Leviathan and Behemoth are legendary animals reserved as food for the righteous in the Messianic Age. Ps. reads as Onkelos and adds 'L. and his mate'.
- תנן (derived from following entry) to emit smoke ptc. Ex. 19,18, *tānin* (cf. Gr. 282f.), gs תָּנַן was covered with smoke: Gza. F (auxiliary added under line), (Neo., Fr.) הוה תָּנַן, var. עָטַר, 20,15, s תָּנַן: Neo., Gza. F, Ps., (Fr. var. עָטַר) ptc. without preceding relative as H and var.
- תַּנָּא (s Keter *n* without dag.), g(n) תַּנָּא, ind. *tanan*, *tānan* m. smoke.—Ex. 19,18 var. add n תָּנַן (also 20,15), pron. Keter תַּנְיָה, g(ns) תַּנְיָה.
- תְּפִלִּין (Gr. 171) phylacteries, charms, tefillin Dt. 6,8, 11,18.
- תְּפִקִּידָא (Gr. 171, Tib. ṣ. q.) f. commandment, gs also w. *hireq*, n w. *segol*.—Dt. 26,13 pron. (gs) Keter פְּקוּדָה: (Neo.), * corrects as var.
- תְּקִיפָא strong, powerful.—Am. 3,11 g d. m.

- תקן Pa. ptc. pass. established Is. 2,2, g act., f Af. pass.
Af. to prepare, to arrange, to establish Is. 2,8,
Am. 4,13.
- תִּקְוֹן (Gr. 151f.) good.
- תקע Ithpe. to be blown, to be sounded (horn) Am. 3,6.
- תקף 1) intr. *e/a*, var. pf. and impf. *o* to be or become
strong, powerful. W. *lā-* to be angry Gn. 4,5f.
(6 ns pf. *o*): Gza. B, (Neo.) באש, 2) trans. /*o* to
subdue, to dominate, to destroy imp. *taqqūfū* (Gr.
56) Gn. 1,28, 1 Pa. (?), impf. Ex. 19,22.24 both n:
(wrath from the Lord) both Gza. F, Fr. (Neo.*
only 22), pf. w. suff. Am. 3,11, fz Pa.—Dt. 6,15
1 intr. impf. *o* (s def.): Neo., Ps., *g e* error *yod* for
waw (?). 21 ptc. pass. a strong (hand) for adj.
taqqīfā as g(n)s (?). Is. 2,11 pf. is powerful, (f) as z,
17, (f)g as z.
- תוקפא m. power, strength.
- תְּקִירָבָתָא offering Gn. 4,3ff. n.
- תַּר abbreviation for Targum. For Is. 1,4 R, s. כלא.
- תַּרְבָּא fat (subst.) cstr. pl. Gn. 4,4 n (š. q.), sg. *tarav*
Is. 1,11.
- תַּרְוִי see following entry.
- תַּרְוִין (cg. שנים) 1) f. *tarīn* (Gr. 124f.) two, 2) w. suff.
tarwē- (Gr. 130) both Gn. 2,25, 3,7, Is. 1,31, 3) cstr.
תַּרְוִי עֶסֶר, f. תַּרְתָּא עֶסְרִי (Gr. 126) twelve Ex. 24,4.
(< G) a large shield Am. 4,2, f as z: R pl.
- תַּרְיִצִּין right, good Dt. 16,19.
- תַּרְךְ Pa. (Gr. 69, 92) to drive out.—Gn. 3,24 pf.: Neo.,
Fr., Ps. טַרַךְ, similarly 4,14 rendering a H perfect
of coincidence (present perfective) (also Gza. B,
< Fr.).

- תורמיני name of a foreign locality Am. 4,3 z.
 תרע Pa. to demolish, to tear down Am. 4,3, g Pe.
 תרעא (cg. שער) gate Dt. 6,9, 11,20.
 תרתא s. תרין.
 עסרי
 תושבחתא (Gr. 171) praise Dt. 10,21, 26,19.

SELECT BIBLIOGRAPHY

ABBREVIATIONS

AnBi.	Analecta Biblica
BZAW	Beiheft zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft
CBQ	Catholic Biblical Quarterly
HUCA	Hebrew Union College Annual
JNES	Journal of Near Eastern Studies
JSJ	Journal for the Study of Judaism in the Persian, Hellenistic and Roman Period
JSS	Journal of Semitic Studies
VT	Vetus Testamentum
ZDMG	Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft
*	introduction with extensive bibliography
**	title not included in Grossfeld's Bibliography

Albeck, Ch., **מקורות הב"ר: התרגומים**, in Einleitung und Register zum Bereschit Rabba, Part I 44-54, reprinted in Theodor-Albeck² and appended to vol. 3. The sources of Ber.r. in the Targums.

See also Theodor.

Bacher, W., *Kritische Untersuchungen zum Prophetentargum*, in ZDMG 28 (1874) 1-72, cf. G. Klein, *ib.* 29 (1876) 157-161 and Bacher's rejoinder 319f.

** *Biblia Polyglotta Matritensia*, series IV, Targum Palaestinense in Pentateuchum, additur Targum Pseudojonathan ejusque hispanica versio, l. 4 Numeri. Editio critica curante A. Díez Macho. Madrid 1971.

* Bowker, J., *The Targums and Rabbinic Literature. An Introduction to Jewish Interpretations of Scripture*. Cambridge 1969.

Boyarín, D., see Targum 1976.

Brederek, E., *Konkordanz zum Targum Onkelos (BZAW 9)*. Giessen 1906.

Dalman, G., *Grammatik des jüdisch-palästinischen Aramäisch. Nach den Idiomen des palästinischen Talmud, des Onkelostargum und Prophetentargum und der jerusalemischen Targume*. 2. ed. Leipzig 1905, reprinted Darmstadt 1960.

Dalman, G. H., *Aramäisch-neuhebräisches Handwörterbuch zu Targum, Talmud und Midrasch. Mit Lexikon der Abbréviaturen von G. H. Händler und einem Verzeichnis der Mischna-Abschnitte*. Göttingen 1938, reprinted Hildesheim 1967.

- ** Davis, M. C., Hebrew Bible Manuscripts in the Cambridge Genizah Collection, vol. 1, Taylor-Schechter Old Series and Other Genizah Collections in the Cambridge University Library (Cambridge University Library Genizah Series 2/1). Cambridge 1978. Also Targum mss.
- * ** Degen, R., Sprachen und Sprachprobleme, in J. Maier-J. Schreiner, Literatur und Religion des Frühjudentums. Eine Einführung 107-116, 443-447. Würzburg 1973.
- ** Degen, R., review of Grossfeld 1972 in ZDMG 127 (1977) 109-111. Additions to bibliography.
- Díez Macho, A., Nuevos manuscritos bíblicos babilónicos, in Estudios Bíblicos 16 (1957) 235-277.
- Díez Macho, A., Onqelos Manuscript with Babylonian Transliterated Vocalization in the Vatican Library (Ms. Eb. 448), in VT 8 (1958) 113-133.
- ** Díez Macho, A., A New List of So-called 'Ben Naftali' Manuscripts, Preceded by an Inquiry into the True Character of these Mss., in Hebrew and Semitic Studies Presented to G. R. Driver, 16-52. Oxford 1963.
- Díez Macho, A., Neophyti 1, Targum Palestinense ms. de la Biblioteca Vaticana (Textos y Estudios 7-). Madrid-Barcelona 1968-.
- Díez Macho, A., A Fundamental Manuscript for an Edition of the Babylonian Onqelos to Genesis: Ms. 152 of the Jewish Th. Seminary of New York, in In Memoriam Paul Kahle (BZAW 103) 62-78. Berlin 1968. For a photographic reproduction of this ms., see Targum 1970.
- * Díez Macho, A., El Targum. Introducción a las traducciones aramaiscas de la Biblia. Barcelona 1972.
- * Díez Macho, A., Le targum palestinien, in Revue des Sciences Religieuses 47 (1973) 169-231. Reprinted in J.-E. Ménard, Exégèse biblique et judaïsme 15-77. Strasbourg 1973.
- Díez Macho, A., see also Biblia and Targum 1974.
- Díez Merino, L., Targum al Pentateuco en tradición babilónica, in Augustinianum 12 (1972) 297-318. List of mss.
- Díez Merino, L., La biblia babilónica. Madrid 1975. Catalogue of all known fragments of mss. in Hebrew and Aramaic with Babylonian vocalization.
- ** Díez Merino, L., review of Grossfeld 1972 in Sefarad 36 (1976) 353-379. Additions to bibliography.
- * Eissfeldt, O., Die Targume, ein Einleitung in das Alte Testament³ 944-948. Tübingen 1964. English edition p. 696-698. Oxford 1965.

- Etheridge, J. W., *The Targums of Onkelos and Jonathan Ben Uzziel on the Pentateuch with the Fragments of the Jerusalem Targum from the Chaldee*. Reprint New York 1968.
- Fitzmyer, J. A., *The Genesis Apocryphon of Qumran Cave I. A Commentary* (*Biblica et Orientalia* 18). Rome 1966. 2. ed. 1971.
- ** Fitzmyer, J. A., *The Languages of Palestine in the First Century A.D.*, in *CBQ* 37 (1970) 501-531.
- ** Florit, J. R., *Biblia babilónica: Profetas Posteriores. Targum en vocalización superlineal babilónica*. Salamanca 1977.
- Fohrer, G., see Sellin.
- Foster, J. A., see Lund.
- Ginsburger, M., *Das Fragmententhargum (Thargum jeruschalmi zum Pentateuch)*. Berlin 1899, reprinted Jerusalem [5]729.
- Ginsburger, M., *Pseudo-Jonathan (Thargum Jonathan ben Usiël zum Pentateuch). Nach der Londoner Handschrift (Brit. Mus. add. 27031)*. Berlin 1903, reprinted Hildesheim 1971 and Jerusalem 1974. Cf. Rieder 1974.
- Gordon, R. P., *Sperber's Edition of the Targum to the Prophets: a Critique*, in *Jewish Quarterly Review* 64 (1974) 314-321. Corrections to the text of the last six Minor Prophets.
- Goshen-Gottstein, M. H., *Aramaic Bible Versions. Comparative Selections and Glossary. Including Unpublished Chapters from the Palestinian Targum*. Jerusalem 1974.
- ** Goshen-Gottstein, M. H., *The Language of Targum Onqelos and the Model of Literary Diglossia in Aramaic*, in *JNES* 37 (1978) 169-179.
- ** Greenfield, J. C., *Standard Literary Aramaic*, in *Actes du premier congrès international de linguistique sémitique et chamito-sémitique (Janua Linguarum Series Practica 159)* 280-289 Hague-Paris 1974.
- Grossfeld, B., *A Bibliography of Targum Literature*. 2 vol. (*Bibliographica Judaica* 3/8). Cincinnati-New York 1972/1977.
- Grossfeld, B., *The Targum to the Five Megilloth*. New York 1973. A collection of English translations.
- Grossfeld, B., article *The Targumim*, in *Encyclopaedia Judaica* 4, 841-851. Jerusalem 1974.
- Jastrow, M., *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature*. New York-London 1886-1903, reprinted New York 1950.
- Jongeling, B. - Labuschagne, C. J. - Woude, A. S. van der, *Aramaic Texts from Qumran with Translations and Annotations, vol. I (Semitic Study Series N.S. 4)*. Leiden 1976.

- Kahle, P., Masoreten des Ostens. Die ältesten punktierten Handschriften des Alten Testaments und der Targume. Leipzig 1913, reprinted Hildesheim 1966.
- Kahle, P., Masoreten des Westens I/II (Texte und Untersuchungen zur vormasoretischen Grammatik des Hebräischen I/IV, Beiträge zur Wissenschaft vom Alten Testament 8/14). Stuttgart 1927-1930, reprinted Hildesheim 1967.
- Kahle, P., The Cairo Geniza. London 1947, 2. ed. Oxford 1959, German ed. Berlin 1962.
- Kasher, M. M., Aramaic Versions of the Bible. A Comprehensive Study of Onkelos, Jonathan, Jerusalem Targums and the Full Jerusalem Targum of the Vatican Manuscript Neofiti 1, in Torah Shelema. Talmudic-Midrashic Encyclopedia of the Pentateuch, vol. 24. Jerusalem 1974 (in Hebrew).
- ** Kaufman, S. A., A Unique Magic Bowl from Nippur, in JNES 32 (1973) 170-174. Early quotations from Jonathan.
- ** Kaufman, S. A., The Akkadian Influences on Aramaic (Assyriological Studies 19). Chicago 1974.
- ** [Keter] ספר כתר התורה. ה"תאג" הגדול חמשה חומשי תורה. Jerusalem [5]730 (first printing 1894-1901).
- Klein, M. L., The Extant Sources of the Fragmentary Targum to the Pentateuch, in HUCA 46 (1975) 115-137.
- ** Klein, M. L., Converse Translation: A Targumic Technique, in Biblica 57 (1976) 515-537.
- ** Klein, M. L., The Fragment Targums of the Pentateuch (AnBi. 76). Rome 1978.
- Komlosh, Y., The Bible in the Light of the Aramaic Translations (12 אוניברסיטת בר-אילן סדרת מחקרים ע"ש . . . פנחס חורגין ז"ל). Tel Aviv [5]733 (in Hebrew).
- Krauss, S., Griechische und lateinische Lehnwörter im Talmud, Midrasch und Targum. Berlin 1898-1899, reprinted Hildesheim 1964.
- Kuiper, G. J., The Pseudo-Jonathan Targum and its Relationship to Targum Onkelos (Studia Ephemeridis "Augustinianum" 9). Roma 1972.
- ** Kutscher, E. Y., The Language of the "Genesis Apocryphon". A Preliminary Study, in Scripta Hierosolymitana 4, 1-35. Jerusalem 1958, 2. ed. 1965. Reprinted in his Hebrew and Aramaic Studies 3-36. Jerusalem 1977.
- ** Kutscher, E. Y., Jewish Palestinian Aramaic, in F. Rosenthal, An Aramaic Handbook I/1 51-70, I/2 52-76 (Porta Linguarum Orientalium N.S. 10). Wiesbaden 1967.

- ** Kutscher, E. Y., *ביצוע התנועות u i בתעתיקי העברית המקראית*, in *ספר זיכרון לבנימין דה-פריס בארמית הגלילית ובלשון חז"ל* 218-251. Reprinted in *Hebrew and Aramaic Studies* p. קלה-קסח.
- Kutscher, E. Y., *Studies in Galilean Aramaic*. Ramat-Gan 1976.
- Labuschagne, C. J., see Jongeling.
- de Lagarde, P., *Prophetae chaldaice*. Lipsiae 1872. Earlier unpointed edition of the Aramaic text of Codex Reuchlinianus.
- * Le Déaut, R., *La littérature targumique*, in *La nuit pascale* (AnBi. 22) 19-71. Rome 1963.
- * Le Déaut, R., *Introduction à la littérature targumique*. Rome 1966.
- * Le Déaut, R., *Les études targumiques. Etat de la recherche et perspectives pour l'exégèse de l'Ancient Testament*, in *Ephemerides Theologicae Lovanienses* 44 (1968) 5-34. Same article in *Donum natalicium J. Coppens . . . De Mari à Qumrân*, vol. I (*Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium* 24) 302-331. Paris 1969.
- Le Déaut, R., *Un phénomène spontané de l'herméneutique juive ancienne: le "targumisme"*, in *Biblica* 52 (1971) 505-525.
- * Le Déaut, R., *The Current State of Targumic Studies*, in *Biblical Theology Bulletin* 4 (1974) 3-32.
- Le Déaut, R., *Targumic Literature and New Testament Interpretation*, ib. 243-289.
- * ** Le Déaut, R., *Targum du Pentateuque. Traduction des deux recensions palestiniennes complètes avec introduction, parallèles, notes et index. Tome I Genèse* (*Sources Chrétiennes* 245). Paris 1978.
- ** Levey, S. H., *The Targum to Ezekiel*, in *HUCA* 46 (1975) 139-158.
- * ** Levine, E., *The Targum to the Five Megillot. Ruth, Ecclesiastes, Canticles, Lamentations, Esther*. Codex Vatican Urbinati I. Jerusalem 1977.
- Levy, J., *Chaldäisches Wörterbuch über die Targumim und einen grossen Theil des rabbinischen Schriftthums*. Leipzig 1867-1868, reprinted Köln 1959.
- ** Lignée, H., *L'apocryphe de la Genèse*, in J. Carmignac - E. Cothenet - H. Lignée, *Les textes de Qumran. Traduits et annotés* 2, 205-242. Paris 1963.
- ** Lund, S. - Foster, J. A., *Variant Versions of Targumic Traditions within Codex Neofiti 1* (*Society of Biblical Literature, Aramaic Studies* 2). Missoula 1977. Cf. review by C. Meehan, *JSJ* 9 (1978) 97-104.

- ** Maier, J., *Das Genesisapokryphon* (1 QGen.Ap.), in *Die Texte vom Toten Meer I 157-165, II 152f.* München-Basel 1960. Translation.
- * McNamara, M., *The New Testament and the Palestinian Targum to the Pentateuch* (AnBi. 27). Rome 1966, 2. ed. 1978.
- * McNamara, M., *Targumic Studies*, in CBQ 28 (1966) 1-19. Based on the introductory chapter of preceding entry.
- * McNamara, M., *Targum and Testament. Aramaic Paraphrases of the Hebrew Bible: A Light on the New Testament.* Shannon 1972.
- Meehan, C., see Lund - Foster.
- ** Melamed, E. Z., *מלך ארמי עברי לתרגומים ולארמית שבמקרא*. Jerusalem [5]735.
- Merx, A., *Chrestomathia targumica* (Porta Linguarum Orientalium 8). Berlin 1888.
- ** Morag, S., *The Vocalization of Codex Reuchlinianus: is the "Pre-Masoretic" Bible Pre-Masoretic?*, in JSS 4 (1959) 216-237.
- Newsletter for Targum Studies vols. 1-2 (1974f.), from vol. 3 (1976) Newsletter for Targumic and Cognate Studies.
- ** Perrot, C., *Le targum*, in *Etudes Théologiques et Religieuses* 52 (1977) 219-230.
- Ploeg, J. P. M. van der - Woude, A. S. van der, *Le targum de Job de la grotte XI de Qumrân.* Leiden 1971.
- Rieder, D., *תרגום יונתן בן עוזיאל על התורה מהדורת גינזבורגר*, in *Leshonenu* 32 (1967-68) 298-303.
- Rieder, D., *על התרגום הירושלמי המכונה תרגום הקטעים*, in *Tarbiz* 39 (1969-70) 93-95. Relationship to other Targums.
- Rieder, D., *Pseudo-Jonathan. Targum Jonathan Ben Uziel on the Pentateuch Copied from the London Ms. (B.M. Add. 27031).* Jerusalem 1974.
- ** Rosenthal, F., *Die aramaistische Forschung seit Th. Nöldekes Veröffentlichungen.* Leiden 1964.
- * Sellin, E. - Fohrer, G., *Aussermasoretische Textformen. Die Targume*, in *Einleitung in das Alte Testament*¹⁰ 552-557. Heidelberg 1965.
- ** Shinan, A., *Midrashic Parallels to Targumic Traditions*, in JSJ 8 (1977) 185-191.
- Sokoloff, M., *The Targum to Job from Qumran Cave XI.* Ramat Gan 1974.
- Sperber, A., *The Bible in Aramaic. Based on Old Manuscripts and Printed Texts.* Leiden 1959-1973.
- Sperber, A., *Codex Reuchlinianus. No. 3 of the Badische Landesbibliothek in Karlsruhe (Corpus Codicum Hebraicorum Medii Aevi*

- II/1). Copenhagen 1956. A practical aid for locating the texts in this edition is the same author's ** *The Prophets According to the Codex Reuchlinianus*. Leiden 1959. Cf. de Lagarde.
- Stenning, J. F., *The Targum of Isaiah*. Oxford 1949.
- Stevenson, W. B., *Grammar of Palestinian Jewish Aramaic*. Oxford 1924, 2. ed. 1962.
- Tal (Rosenthal), A., *The Language of the Targum of the Former Prophets and its Position within the Aramaic Dialects (Texts and Studies in the Hebrew Language ... 1)*. Tel-Aviv 1975 (in Hebrew).
- ** [Targum] *The Palestinian Targum to the Pentateuch, Codex Vatican (Neofiti 1)*. Jerusalem 1970. Makor edition.
- Targum to the Former Prophets. Codex New York 229 from the Library of the Jewish Theological Seminary of America*. Introductory remarks by A. Díez Macho. Jerusalem 1974.
- Targum Onkelos to the Pentateuch. A Collection of Fragments in the Library of the Jewish Theological Seminary of America, New York*. Introductory remarks by D. Boyarin. Jerusalem 1976.
- ** Theodor, J. - Albeck, Ch., *Midrash Bereshit Rabba. Critical Edition with Notes and Commentary*. 2. ed. Jerusalem 1965.
- Vermes, G., *Scripture and Tradition in Judaism. Haggadic Studies (Studia Post-Biblica 4)*. Leiden 1961, 2. ed. 1973.
- Vermes, G., *Haggadah in the Onkelos Targum*, in *JSS* 8 (1963) 159-169, reprinted in *Post-Biblical Jewish Studies (Studies in Judaism in Late Antiquity 8)* 127-138. Leiden 1975.
- Wernberg-Møller, P., *An Inquiry into the Validity of the Text-Critical Argument for an Early Dating of the recently Discovered Palestinian Targum*, in *VT* 12 (1962) 312-330.
- Woude, A. S. van der, see Jongeling and Ploeg.
- ** Yeivin, I., *Geniza Bible Fragments with Babylonian Massorah and Vocalization*. Jerusalem 1973.
- York, A. D., *The Dating of Targumic Literature*, in *JSJ* 5 (1974) 49-62.
- Zijl, J. van, *Errata in Sperber's Edition of Targum Isaiah*, in *Annual of the Swedish Theological Institute* 4 (1965) 189-191, see also his additions *ib.* 7 (1970) 132-134.